

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Sámedikki 2021 jáhkedieđahus

Mearriduvvon njukčamánu 09. b. 2022

Ášši 5 / 22

SAEMIEDIGKIE
SAMETINGET

Postboks 3
9735 Kárášjohka
Telefon +47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Sámediggi 2022

Ovdasiidugovva: Laurie Guillerme

Sisdoallu

1. oassi - jođiheaddji muitala	6
2. oassi - Oahpásnuvvat doibmii ja váldologuide	8
3. oassi - Jagi doaimmat ja bohtosat	17
1 Giella	23
2 Bajásšaddan, oahpahus, alit oahppu ja dutkan	33
3 Areálat, biras ja dálkkádat	44
4 Ealáhusat	48
5 Kultuvra	55
6 Kulturminnevern	62
7 Dearvvašvuhta, sosiála ja mánáidsuodjalus	69
8 Álgoálbmogiid vuoigatvuodat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu	72
9 Ovttasbargošiehtadusat	75
10 Eará doaibmabijut	77
11 Politihkalaš dássi	79
12 Hálddahusdássi	81
4. oassi - Doaimma stivrejupmi ja bearráigeahčču	83
5. oassi - Boahtteáiggi vejolašvuodaid árvvoštallan	87
6. oassi - Jahkerehketoallu	90

1. oassi - jodiheaddji muitala

Jus eallin ja dearvvašvuhta - mii oaidnalat jus mis lea eallin ja dearvvasvuhta Die lea válidosisdoallu sámi dadjanvuogis, mii muitala ah te eallin ja dearvvašvuhta lea eaktun boah-teágáseamet. Vel okta jahki pandemijain, mii lea čuohcan eallimiiddáseamet ja plánaidasamet, lea várра addán midjiide lasi perspektivvaid dulkot dien dadjanvuogi. Mii leat buohkat ferten atnit fuola earáin sihkkarastit earáid heakkja ja dearvvašvuoda kollektivvalaš doaimmaiguin. 2022:s doaivvu mun ah te leat joavdan dan rádjai ah te sáhttít huksegoahtit fas fálaldagaid ja doaimmaid. Sámediggái šaddá dehálaš doaibman doarjut sámi servodaga dán dilis. Ulbmilin lea ah te mii galgat sáhttít fas servvoštallat, servvoštallan han gullá jo olbmo lundai. Ealáhuseallin, kultureallin, ja árgabeaivi galget lieðđut dál go servodagas geassugodíi fas.

Sámediggi lea 2021:s maid ásahan doaibmabijuid bisuhit Sámi goavi čađa. Dán lea dahkan mearrediđolaš doarjaortnegiiguin ealáhuseallimii, ja Sámediggi lea maid joatkán doarjut kulturdu-aluid, vaikko vel eai leatge buot doaluid sáhttán čađahit. Otná sámi servodaga buolvva bargun lea hukset sámi servodahkii fálaldagaid, institušuvnnaid, deaivvadanbáikiid ja bargguid. Dán galgat mii ain vuoruhit. Pandemija áigodaga leat burest fuobmán ah te nationálaráját gávdnojít ja ah te dat earuhit min. Dát diđolašvuhta sáhttá addit odđa fámuid nannet sámi ovtasbarggu ja min rahčamuša njeadit praktihkalaš hehttehusaid mat leat go ráját leat huksejuvvon guovdu sámi báikegottiid. Mun lean earenoamás fuolas das mo pandemija lea čuohcan nuoraide. Dasto lea dehálaš Sámediggái ángirušsat hálkhat buriid bajásšaddaneavttuid earenoamázit sámi mánáide ja nuoraide. Leat doarvái ássit maiguin bargat. Psykihalaš dearvvašvuhta, mánáid geafivuohta, givssideapmi, cielaheapmi, ja veahka-válddálašvuhta bilida ollu sámi mánáid eallimiid. Dan fertet mii hehttet. Min mánat ja nuorat lea min deháleamos riggodat. Mu inspirere dat go mii 2021:s viimmat oačuimet odđa mánáidsuodjaluslága mii sihkkarastá sámi mánáid ja nuoraid gielalaš ja kultuvrralaš vuogatvuodaid. Sámediggi lea hirbmadir rahčan politihkalaš bargguin ja konsultašuvnnaiguin sihkkarastit sámi mánáid vuogatvuodaid go leat mánáidsuodjalusa hálddu. Dát čájeha ah te mii sáhttít buoridit vuogádagaid ja ah te dán lea bággu ja dárbu.

2021 lei maid sámi demokratiija jahki. Jienastuslohu mii dađistaga stuorru, čájeha ah te lea stuorra beroštupmi ja ah te eanet olbmot geavahit jienaset. Válga čađahuvvui ja ovccát Sámediggi vuodđuduuvvui rievttes bohtosiin golggotmánus. Muho válga čađaheapmi čájehii ah te ledje sihke rutiidna- ja vuogádatmeattáhusat maid ferte buoridit. Lea maid dárbu sihke árvvoštallat ja jotkkolačat bargat áššiiguin mat gusket Sámedikki válga jienastuslohu ja sihkkarastit buori válgačađa-heami, nu ah te jienasteaddjít galget beassat jienastit Sámedig-geválggin. Válgačađaheapmi ii galgga duše čađahuvvot burest, muho válljejeaddjít maid galget vásihit ah te válgačađaheapmi lea doallevaš ja ah te jienasteddjiid dustejit burest, ja ah te besset jienastit válgas seamma láhkai go buot eará válggain maid čađahit Norggas.

Skápmamánu 2021 bodđi Fosenášši alimusriekteduopmu. Alimusrievtti stuorrakámmáris gávnnahedje ah te ON si-

viila ja politihkalaš vuogatvuodaid konvenšuvnna § 27 lea rihkkojuvvon. Dát mearkkaša ah te dán áššis leat rihkkon olmmošvuogatvuodaid. Lea áibbas dehálaš ah te dát duođalaš eahpedássádat min riektestáhtas čuovvuluvvoo nu ah te dát olmmošvuogatvuoda rihkkun mii dál dáhpáhuvvá, bissehuvvo. Dát mearkkaša ah te dát konsešuvdnamearrádus ii leat šat fámus ja departemeanta ferte dan loahpahit. Dá lea ášši mas fertejít šaddat váikkahuhas. Dás lea mearkkašupmi boahtevaš áššiide. Háliidan ah te mii galgat sihkkarastit vuogádagadeamet mat headuštit álgoálbmotvuogatvuodaid ja dán lágan olmmošvuogatvuoda rihkkumiid. Sámediggi sáhttá leat oassin dán čovdosis. Lea čielggas ah te duohta konsultašuvnnat árra dásis lea rievttes bargovuohki. Ilosmahti lea go stáhtalaš, regionálalaš ja báikkálaš eiseválddiid geatnegasvuhta konsulteret sámi be-roštumiiguin lea julgashuvvon lágas dalle go sámelága mearri-dedje rievdadit.

Háliidan deattuhit ah te Sámediggi lea oassin čovdosis eanaš servodatsurggiin mat gusket sámi álbmogii, ja erenoamázit lea sámediggi oassin čoavdit servodathástalusaid. Dás ovddos guvlui lea okta stuorimus bargguin bisuhit ealli sámi báikegottiid. Dát lea dehálaš seailluhan dihte sámi giela ja kultuvrra. Danne vuoruha Sámediggi relativvalaš stuora oasi bušeahdas ruhtadit ealáhusaid. Dát ángiruššan mearkkaša ollu sihke ovttaskasolbmui ja báikegottiide mat ožžot doarjaga, ja dasa lassin lea Sámedikki ruhtadeamis mearkkašupmi dasa ah te eará doarjaortnegiid bokte ožžot ruhtadeami. NORCE máinnaša Sámedikki doarjaortnegiid áibbas mearrideaddjin jus ovttaskas ealáhusaktevrras galgá leahkit oba vejolašge ásahit fitnodaga. Eahpitkeahttá lea sámediggi oassin sámi guovlluid čovdosis, go ollislaš doaresbeale guovlluid politihka galgat joatkit hábmet. Dát fátmasta erenoamázit mearrasámi guovlluid, mat dárbabašit doaimmaid bisuhit ássama ja nannet sihke vuogatvuodaid ja dan ah te beassat geavahit luondduriggodagaid.

Sámi kultuvra lea mánga jagi vásihan miehtebiekka nationála ja riikkaidgaskasaš dásis. Doaivva lea ah te miehtebiegga joatká pandemija manjnjil, ja Sámediggi áigu veahkehít sámi dáiddáriid ja kulturbargiid doaimmaide fas, manjnil go leat vásihan stuorra hástalusaid pandemija áiggi. Dát miehtebiegga vuutto burest. 2022:s galgá golmma dáiddáris čájáhus davviríkkalaš paviljongas ovta máilmci deháleamos dáiddalágidemiin, Venezia Biennales. Báhccán lea ain ollu bargu sihkkarastit sámi kulturasahusaide ceavzilis rámmæavttuid. Dasa lassin lea bargun hukset deaivvadanbáikiid sámiide, árgabeaivi kulturdu-aimmaid báikkálaš arenaid ja institušuvnnaid mat bisuhit luodi, árbemáhtu ja sámi dáidaga. Muho das lea buorre vuodđu, ja 2021:s lea stuorra illun ja vuoitun leamaš go Beaivváš Sámi Nášunálateáhter lea ožžon álgojuolludeami stáhtabušeahdas hukset odđa téahteriesu.

Háliidan dadjat ah te min politihkáriid galget buorit ovda-mearkkat movttiidahttit, seammás go mii čoavdit hástalusaid buriid gulahallamiin, duostilis odđa jurdagiguin ja go mis leat reaiddut váldit dan ovddasvástádusa mii mis lea.

Sirpa Karine Muotka

Govva: Åse M. P. Pulk/Sámediggı

2. oassi - Oahpásnuvvat doibmii ja válđologuide

Gonagasláš Majestehta Gonagas Olav V rabai vuosttaš Sámedikki golggotmánu 9. beaivve 1989.

Sámediggi lea sámiid álbmotválljejuvvon parlameanta Norggas ja lea iesbirgejeaddji álbmotválljejuvvon orgána. Sámiid álbmotválljejuvvon orgánan Norggas lea Sámedikki ulbmilin bargat dan ala ahte sámiid vuodđovuoigatvuodat dohkkeheapmi, leat vuodđun sámi kultuvrra, giela ja servodateallima ja iešguđet sámi árbevieruid eksisteanssa goziheamis ja nannemis. Sámediggi galgá nannet sápmelaččaid politihkalaš dili ja ovddidit sápmelaččaid beroštumiid Norggas ja váikkuhit sápmelačča ovttadássásáš ja vuoiggalaš meannudeami.

Sámediggi lea demokráhtalaš instrumeanta sámi iešmearri-deapmái ja ávkkálaš ja dárbbašlaš bálvalusaid ja fálldagaid ovdánahttimis sámi álbmogii. Sámediggi lea sámiid sáhkaguoddi nationálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Sámediggi háliida veahkehit dasa ahte ON:a julgaštusa vuogatvuohta eamiál-bmoga vuogatvuodaid doibmibidjat láhkamearrádusaide ja praktihkalaš politihkii mii váikkuha min árgabeavái.

Sámediggi doaibmá parlamentáralaš prinsihpa mielde , mas doaibmi Sámediggeráddi doaibmá dievasčoahkkima luohttámuša vuodđul. Sámedikki dievasčoahkkin lea Sámedikki bajimus orgána ja válđi. Sámediggi mearrida doaimmas daid rámmaid siste mat leat addojuvvon lágas Sámedikki ja eará sámi riektediliid hárrái (sámeláhka). Sámedikki dievasčoahkkin mearrida dikki čoahkkinortnega ja vuodđonjuolggadusaid, ja mearrida Sámedikki fágaossodagaid doaimmaid. Jahkásaččat dollojuvojtit 4 dievasčoahkkima ja 4 lávdegoddečoahkkima. 2021:s dollojedje lávdegodde- ja dievasčoahkkimat sierra vahkkuid guovvamánuš ja njukčamánuš. Lávdegodde- ja dievasčoahkkin miessemánuš- geassemánuš dollojuvvui seamma vahkku ja čoahkkin lei digitála koronadili dihte. Lávdegodde- ja dievasčoahkkin čáđahuvvo seamma vahkku maid borgemánuš ja golggotmánuš. Guktot čoahkkimat ledje digitála čoahkkimat. Jagi manjimus lávdegodde- ja dievasčoahkkin skábmamánuš ja juovlamánuš čáđahuvvo guovtti sierra vahkkuid. Dasto ledje 2021:s vihtta lávdegodde- ja dievasčoahkkima.

Sámediggeválgá lágiduvvo juohke njealját jagi seamma beaivvi go Stuorradiggeválgá lágiduvvo. Sámediggi lea bajimus válga-eiseváldi Sámediggeválggain. Leat 7 válgbabiire mat gokčet olles riikka, juohke válgbabiire oažju mandáhtaid jienastusregistarii čálihuvvon logu mielde.

Oktiibuot válljejuvvojtit 39 áirasa olles riikkas.

Sámedikki politihkalaš organiseren.

Dievasčoahkkinjođihangottis leat vihtta miellahttu mat válljejuvvojtit gorrelohkoprinsihppa bokte Sámediggeáirasiiguin.

Geassemánu 15. b. rájes 2018:s ja olles válgaáigodaga lei dievasčoahkkinjođihangoddi ná:

Miellahttu	Vara
Tom Sotinen (BB), dievasčoahkkinjođihaddji	Synnøve Søndergaard (BB)
Tor Gunnar Nystad (NSR), Nubbijođihaddji	Nils Mikkelsen Utsi, (NSR)
Aili Guttorm (NSR)	Ellinor Marita Jåma, (ÅaSG)
Thomas Åhren (NSR)	Niko Valkeapää, (NSR)
Kåre Olli, (soarjasmeahttun áirras)	Toril B. Kåven, (NORD)

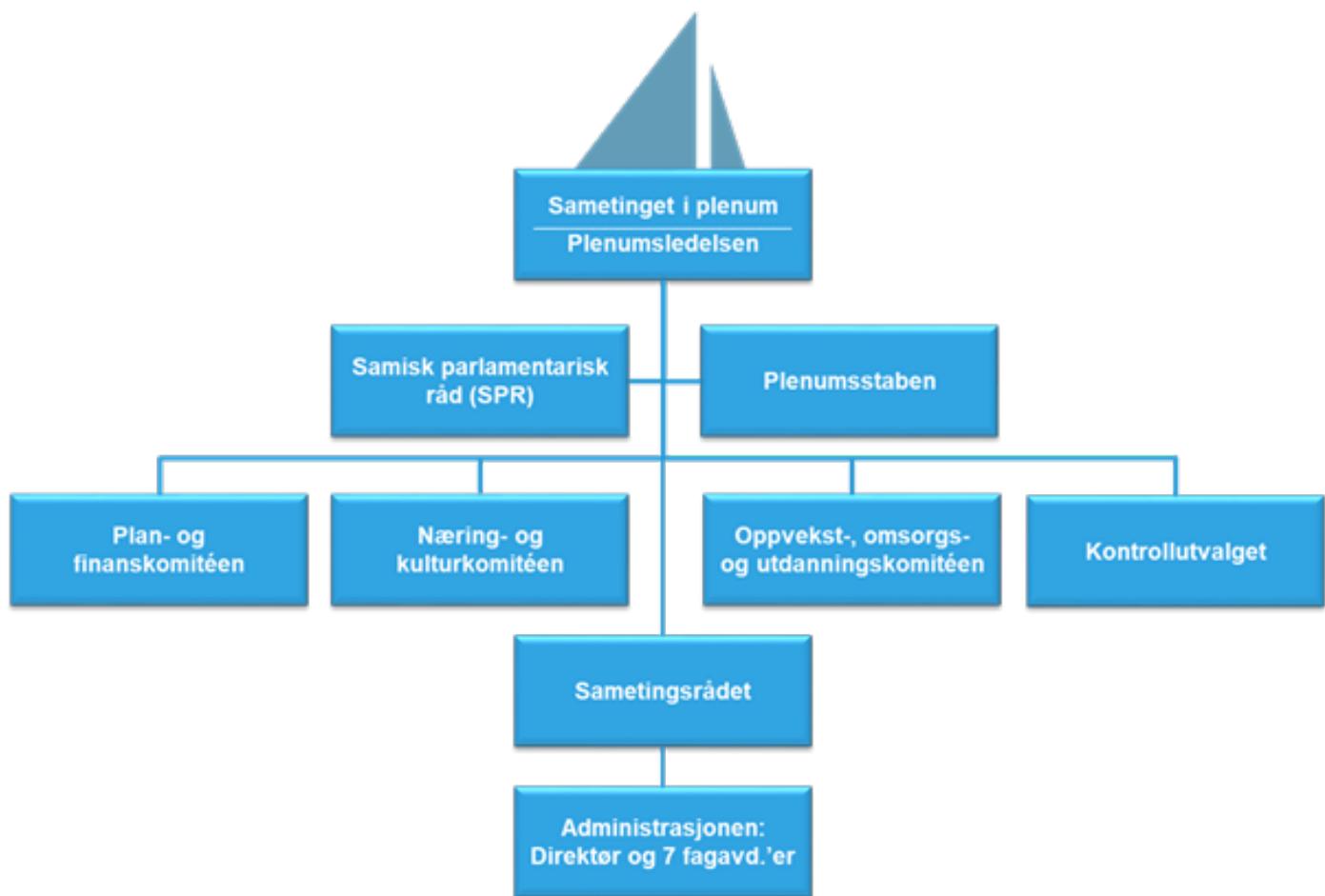
Golggotmánu 21. b. 2021 rájes lea dievasčoahkkinjođihangoddi ná:

Tomm Sotinen (BB), dievasčoahkkinjođihaddji
Tor Gunnar Nystad (NSR), Nubbijođihaddji
Aili Guttorm (NSR)
Sara Katrine Aleksandersen (NSR)*
Knut Einar Kristiansen (NORD)

*Runar Myrnes Balto (NSR) válljejuvvui dievasčoahkkinjođihangoddái, muhto lonuhuvvui Sara Katrine Aleksandersenin seamma beaivve, go Presideanta nammadii su Sámediggeráddin.

Dievasčoahkkinjođihangotti bargu lea gohčut Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda Sámedikki čoahkkinortnega njuolggadusaid mielde. Dat sistisdoallá maid virgelohpeoh-camušaid meannudit, ja dahkat dárbbašlaš mearrádusaid jearaldagain Sámedikki áššeráhkkanemis ja jearaldagat regulatiiva ja njuolggadusaid dulkoma birra. Dievasčoahkkinjođihangoddi ovddida árvalsevttohusaid dievasčoahkkimii áššemeannudeami njuolggadusain Sámedikkis ja buhtadasa Sámedikki politihkkáriidda. Dievasčoahkkinjođihangoddi galgá Sámedikki dievasčoahkkima olis, fuolahit ovddastupmebargguid, vejolaččat bivdit earáid dakkár bargguide, ja bivdit Sámedikki oasheváldiid čoahkkiniodda, konferánssaide earret eará áššiid. Dasa lassin lea dievasčoahkkinjođihangotti bargu evttohit ja hálldašit Sámedikki jienastuslogu ja Sámediggeválgga.

Buot Sámedikki áirasat leat miellahtut ovttá dan golmma lávdegottis mat meannudit áššiid ja buktet sin árvalsevttohusaid Sámedikki dievasčoahkkimii:

Sámedikki politihkkalaš organiseren

- Plána- ja finánsalávdegoddi
- Bajássaddan- fuolahuš- ja oahppolávdegoddi
- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi

Fágálávdegottit leat ásahuvvon sámepolitihkalaš čohkkejuvvon máhtus mii gávdnoš Sámedikki áirasiid gaskkas ávkkástallat, seammás go láhcít dili áirasiidda fátmastuvvot divasčoa-hkkináššiid ráhkkanahttinbargui Sámedikki dievasčoahkkima meannudeapmái. Lávdegottit ovddidit sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinođiheaddji, evttohusa vuodul árvalusa dievasčoahkkimii dain áššiin, maid dievasčoahkkinođiheaddji sáđde lávdegottiide.

Dievasčoahkkimiid lávejt njeallje fásta dulkka dulkot dárogielas (ruotagielas), davvisámegielas, julevsámegielas ja lullisámegielas, das makkár giela sárdnestuolus leat atnán. Fágálávdegotti čoahkkimat leat dulkojuvvon davvisámegielas dárogillii, ovttain dulkkain juohke lávdegottis.

Gitta 2021 válgga rádjai lei Plána- ja finánsalávdegottis čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodíheaddji Cecilie Hansen	Guovddášbellodat
Nubbijođiheaddji Ronny Wilhelmsen	Bargiidbellodat
Miellahttu Runar Myrnes Balto	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Nils Mikkelsen Utsi	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Tor Gunnar Nystad	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Anne Henriette Reinås Nilut	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Ellinor Marita Jáma	Åarjel-saemiej-Gielh
Miellahttu Klemet Erland Hætta	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Tom Sotinen	Bargiidbellodat
Miellahttu Synnøve Søndergaard	Bargiidbellodat
Miellahttu Lars Filip Paulsen	Olgeš
Miellahttu Toril Bakken Kåven	Nordkalottfolket
Miellahttu Isak Mathis O. Hætta	Guovdageainnu dálóniid searvi

Maŋnel 2021 válgga rádjai leat Plána- ja finánsalávdegottis čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodíheaddji Tor Gunnar Nystad	Norgga Sámiid Riikasearvi
Nubbijođiheaddji Elisabeth Erke	Guovddášbellodat
Miellahttu Beaska Niillas	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Kristin Sara	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Lisa Marit Pentha-Stavsoien	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Per Johnny Sara	Norgga Sámiid Riikasearvi

Miellahttu Eirik Larsen*	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Toril Bakken Kåven	Nordkalottfolket
Miellahttu Vibeke Larsen	Nordkalottfolket
Miellahttu Ulf Tore Johansen	Nordkalottfolket
Miellahttu Ronny Wilhelmsen	Bargiidbellodat
Miellahttu Arild Pettersen Inga	Bargiidbellodat
Miellahttu Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat
Miellahttu Ann Karin Kvernmo*	Norgga Sámiid Riikasearvi

Gitta 2021 válgga rádjai lei Ealáhus ja kulturlávdegottis čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodíheaddji Arild Pettersen Inga	Bargiidbellodat
Nubbijođiheaddji Berit Marie P. E. Eira	Johtisámelista
Miellahttu Nora Marie Bransfjell	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Mathis Nilsen Eira	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Sandra Andersen Eira	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Jovna Vars Smuk	Norgga Sámiid Riikasearvi/ Sámeálbmot bellodat
Miellahttu Ann Karin Kvernmo	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Jan Ole Klemet Hermansen	Guovddášbellodat
Miellahttu Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat
Miellahttu John Kappfjell	Bargiidbellodat
Miellahttu Arthur Tørfoss	Ovddádusbellodat
Miellahttu Tor H. Mikkola	Guovddášbellodat
Miellahttu Inger Eline Eriksen Fjellgren	Árja

Manjnel 2021 válgga rádjai leat Ealáhus ja kulturlávdegottis čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Mathis Nilsen Eira	Norgga Sámiid Riikasearvi
Nubbijođiheaddji Arthur Tørfoss	Ovddádusbellodat
Miellahttu Henrik Olsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Ole-Henrik Bjørkmo Lifjell	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Sara Katrine Aleksandersen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Maren Benedicte Nystad Storslett**	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Svein Oddvar Leiros	Guovddášbellodat
Miellahttu Berit Marie P. E. Eira	Johttisámelista
Miellahttu Øyvind Lindbäck	Nordkalottfolket
Miellahttu Gry Hege Warth	Nordkalottfolket
Miellahttu Ingvild M. L. Halvorsen	Nordkalottfolket
Miellahttu Jørn Are Gaski	Bellodatpolitihkalaččat sorjasmaahttun
Miellahttu John Kappfjell	Bargiidbellodat
Miellahttu Sandra Márja West**	Norgga Sámiid Riikasearvi

Gitta 2021 válgga rádjai lei Bajássaddan-, fuolahuš- ja oahppolávdegottis čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Márja-Liissá Partpuoli	Norgga Sámiid Riikasearvi / Sámeálbmot bellodat
Nubbijođiheaddji Jørn Are Gaski	Bargiidbellodat
Miellahttu Piera Heika Muotka	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Gunn Anita Jacobsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Thomas Åhrén	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Niko Valkeapää	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Karen Anette Anti	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Aili Guttorm	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Sandra Márja West	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Ann-Elise Finbog	Sámeálbmot bellodat
Miellahttu Elisabeth Erke	Guovddášbellodat
Miellahttu Kåre Olli	Bellodatpolitihkalaččat sorjasmaahttun
Miellahttu Kjellrun Wilhelmsen	Nordkalottfolket

Manjnel 2021 válgga rádjai leat Bajásšaddan-, fuolahuš- ja oahppolávdegottis čuovvovaš áirasat::

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Ann-Britt Eira Sara	Bargiidbellodat
Nubbijođiheaddji Piera Heika Muotka	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Mathias Eilert Olsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Aili Guttorm	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Jovna Vars Smuk	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Helén Storelv-Rabone	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Sandra Márja West**	Norgga Sámiid Riikasearvi
Miellahttu Kirsten Inger Anti	Guovddášbellodat
Miellahttu Kjetil Romsdal	Nordkalottfolket
Miellahttu Sylvi Pedersen Vatne	Nordkalottfolket
Miellahttu Knut Einar Kristiansen	Nordkalottfolket
Miellahttu Tom Sottinen	Bargiidbellodat
Miellahttu Ann-Elise Finbog	Sámeálbmot bellodat
Miellahttu Maren Benedicte Nystad Storslett**	Norgga Sámiid Riikasearvi

*9. beavive juovlamanus 2021 luvvejuvvui Eirik Larsen áirrasin Norgga Sámi Riikasearvi ovddas, Ann Karin Kverno šattai de bistevaš áirras su sajis.

**Áirasat Sandra Márja West ja Maren Benedicte Nystad Storslett leaba 10. Beavive juovlamanus lonuhan lávdegottiid. 31.12.2021 rájes gullá áirras West Ealáhus- ja kulturlávdegoddái, ja áirras Storslett ges Bajásšaddan, fuolahuš ja oahppolávdegoddái.

Sámediggi 2021-2025. Govva: Árvu/Sámediggi.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi 2021-2025. Govva: Árvu/Sámediggi.

Bajássáddan-, fuolahuks- ja oahppolávdegoddi 2021-2025. Govva: Árvu/Sámediggi.

Plána- ja finánsalávdegoddi 2021-2025. Govva: Árvu/Sámediggi.

Gitta 2021 válga rádjai ledje Sámediggerádis čuovvovaš lahtut:

Namma	Bellodat
Presideanta Aili Keskitalo	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Henrik Olsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Silje Karine Muotka	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Mikkel Eskil Mik-kelsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Hans Ole Eira	Guovddášbellodat

Manjel 2021 válga ledje Sámediggerádis čuovvovaš lahtut:

Namma	Bellodat
Presideanta Silje Karine Muotka	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Runar Myrnes Balto	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Mikkel Eskil Mik-kelsen	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Maja Kristine Jåma	Norgga Sámiid Riikasearvi
Ráddelahttu Hans Ole Eira	Guovddášbellodat

Sámediggeráddi doaibmá Sámedikki "ráđđehussan" ja doaim-maha beaivválaš politihka.

Sámedikki hálldahus

Sámedikki hálldahus lea lávdaduvvon 8 iešguđet báikái (kárta lea 3. oasis kap 11). Sámedikkiparlameantavisti ja váldochálldahus lea Kárásjogas. Kantuvrrat leat ásahuvvon deatalaš sámiguovlluide gos dat eanaš báikkiin juogadit lanjaid eará sámi ásahusaiguin. Dat addá sihke buriidfágabirrasiid ja deatalaš ge-albobargosajiid smávvva bargomárkaniin. Dasa lassin váikkuha lávdaduvvon kántorstruktuvra dasa ahte lea álkit fidnet bargiid ja dasa ahte bargit loktet bures go bessel válljet bargosaji.

Sámedikki hálldáhuslaš organiseren

Sámedikki hálldahus lea organiserejuvvon stában ja 7 fágaosso-dahkan. Fágaossodagat leat fas juhkkojuvvon fágajuhkosiidda. Hálldahusa bajimuš jodiheaddji lea direktevra Inger Marit Eira-Åhrén, ja son lea direktevran virgáduvvon 01.09.2020 - 31.08.2026 áigodahkii.

Jodihangottis leat muđui čuovvovaš ossodatdirektevrrat:

Namma	Ossodat
Rávdná Buljo Gaup	Politihkalaš čállingoddi ossodaga direktevra
Lisbeth Eira	Bajásšaddan- ja oahpahusossodaga direktevra
Magne Svineng	Ealáhus-, kultur- ja dearvvašvuoda-ossodaga direktevra
Risten Turi Aleksandersen	Giellaossodaga direktevra
Sunniva Skálnes	Kulturmuito-, areála- ja birasossodaga-direktevra
Hege Fjellheim	Vuoigatvuoda- ja riikkaidgaska-sašossodaga direktevra
Tommy Somby	Hálddahusossodaga direktevra
Liv Inger Somby	Gulahallanossodaga direktevra

2021:s lei odđasisorganiseren, eanet dieđuid dán birra gávnnaat 3. Oasis kapiittal 11. .

Jahkedoaimmat DFØ dieđuid mielde* Bissovaš bargit**

133,69

146

* Netto mannu manjel jávkamiid ja permišuvnnaid

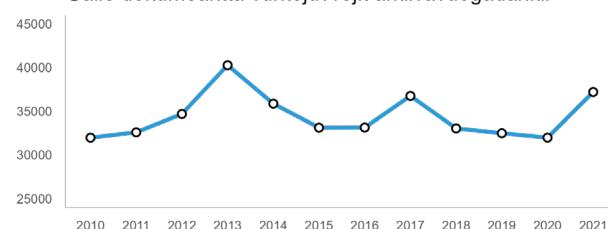
**Vierguvuođu lohku

Sámediggi lea jagi 2017 rájes reporteren jahkedoaimmaid DFØ málá mielde. Juollodusreivve mielde galget SSB logut bargošiehtadusaid ektui geavahuvvot. Dát eai leat vuos fidnemis, danne leat geavahan fásta bargiid jávkama, virgelobiid, vakánssaid ja engašemeantta haga.

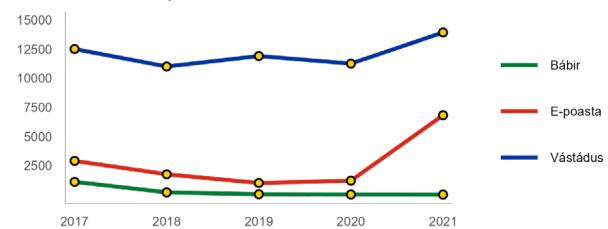
Dokumeantta statistikhka

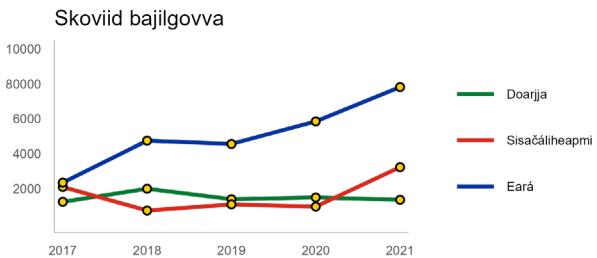
Dokumeanttat registerejuvvon Sámedikki arkiivii 2010:s gitta 2020 rádjai.

Galle dokumeantta vurkejuvvojat arkiavuogádahkii

Gárvisteapmi

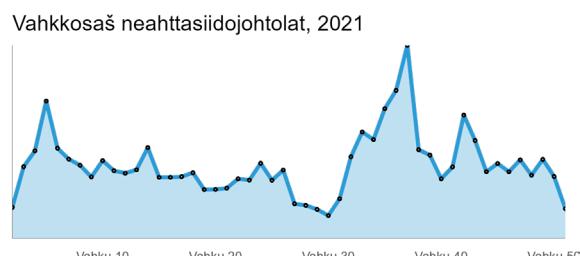
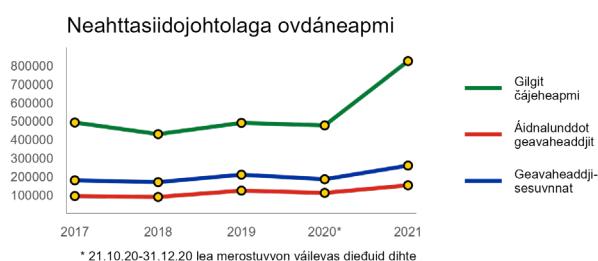

Lea čielga treanda ahte ekspederen digitála lávddiiguin lassána, go fas bábirpoasta unnu. Dát lea treanda mii lea mánga jagi bistán.

Dás oidno man ollu leat registrerejuvvon Sámedikki válga-jienastuslogus (innmelding). Eará leat bargoochcamat ja eará dokumentašuvnnat mat leat boahtán elektronalaččat

Sámedikki interneahta statistikhkka

Statistikhkka Sámediggi neahttiidiu 2021

Statistikhkka sosiála median 2021

Čoavddalogut

Čoavddalogut 2019-2021	2019	2020	2021
Ollislaš juolludeapmi	514 004 000	524 968 000	565 013 000
Väikkuhangaskaoamit ollislaččat	338 901 537	354 175 783	396 170 534
-Väikkuhangaskaomiid oassi ollislaš juolludeamis	65,9 %	67,4 %	70,12 %
Čoavddalogut 2019-2021	2019	2020	2021
Doaibmagolut politihk. ja háldd. dásis	179 646 740	164 619 586	166 491 527
Doaibmagolut politihk. dásis	8,2 %	6 %	4,95 %
Doaibmagolut háldd. dásis	26,7 %	25,3 %	24,52 %
Háldd. bálkágolut háldd.doaibmagoluid ektuí	70,5 %	71,87 %	75,01 %
Volumalogut 2019-2021	2019	2020	2021
Váidalusaid lohku	19	27	

Govva.jpgSamediggeráðđi 2021-2025. Govva: Árvu/Sámediggi.

3. oassi - Jagi doaimmat ja bohtosat

Váikkuhangaskaoamit, doaibma politihkalaš ja hálldahusa dásis reviderejuvvon bušehta ektui

Váldotabealla

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Erohus
Doaibmaboadut			
Departementtaid juolludusat	565 013 000	565 013 000	0
Submi	565 013 000	565 013 000	0
Doaibmagolut			
Politihkalaš dási doaibma	27 958 626	27 390 000	-568 626
Hálldahusa doaibma	138 532 901	139 101 000	568 099
Submi	166 491 527	166 490 999	-528
Váikkuhangaskaoamit			
Váikkuhangaskaoamit	396 170 534	404 981 171	8 810 638
Submi	396 170 534	404 981 171	8 810 638
BOAÐUS	2 350 940	-6 459 171	8 810 110
Jahkebohtosa geavaheapmi			
Eará iežas kapitálli	-2 350 940		
Submi geavahe-apmi	0		

Departemeanttaid juolludusat

Departemeanttaid juolludeamit leat ná:

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Erohus
Gielda- ja oðas-mahtindeparte-meanta- GOD	543 013 000	543 013 000	0
Dálkkádat- ja berasdepartemeanta - DBD	6 000 000	6 000 000	0
Máhttodeparte-meanta - MD	15 000 000	15 000 000	0
Kulturdeparte-meanta - KD	1 000 000	1 000 000	0
Submi	565 013 000	565 013 000	0

Dieid juolludemiiide lassin bohtet vel juolludusat ja doarjagat iešguðetlágan ulbmiliin. Eanet spesifikašuvnnat geahča 6.oasi juolludanraporteremis.

Váikkuhangaskaoapmerehketoallu 2021

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Erohus
Giella	108 114 282	112 836 171	4 721 890
Máhettu	51 675 647	62 449 000	10 773 354
Areálat ja biras	3 376 040	3 825 000	448 960
Ealáhus	41 334 077	40 664 000	-670 077
Kultuvra	156 750 628	150 696 000	-6 054 628
Kulturmuitosuod-jalus	8 320 277	9 214 000	893 723
Dearvvašvuohja ja sosiála	2 397 080	3 485 000	1 087 920
Álgoálbmotvuoigatvuodat ja riikkaidgaskasaš bargu	3 393 053	2 717 000	-676 053
Ovttasbargošiehtadusat	3 724 300	2 000 000	-1 724 300
Eará doaibmabijut	17 085 151	17 095 000	9 849
Submi	396 170 534	404 981 171	8 810 638

Oktiibuot čájeha 2021 váikkuhangaskaoapmerehketoallu 8 810 638 ru badjebáhcaga.

Sámediggeráðđi juogada ohcanvuđot váikkuhangaskaomiid Sámedikki bušehta siskkobealde earret váikkuhangaskaomiid mat leat bidjon dievasčoahkkinjođihangotti hálđui.

2021:s lea sirdinfáp mudus atnon gokčat vuollebáhcaga muhtin doarjjapoasttain eará doarjjapoasttaide main lea badjebáza. Dievasčoahkkin diehtá dan go rádi diedáhusas bodđii ovdan juovlamánu 2021 dievasčoahkkimis.

Earret eará leat sirdimat dahkkon feara makkár ohcanvuđot ortnegiidda earret eará giellaprošeavtaide, stipeanddaide, mánáid-gárddiide, mánggabelálaš ealáhuseallimii, kulturdoaimmaide, ásahusaidovddideapmái ja doarjjaortnegií sámi vuogatvuodat areálaide ja resursssaide. Dasa lassin sirdojuvvo kulturásahusaide amas kulturásahusat ožžot ovdánahttinvejolašvuoda. Sirdojuvvui maid ruhta Sámediggeráðái sámi dálkkádatraportta hábmemii.

Koronadili birra

Maiddái 2021:s lea koronadávda váikkuhan Sámedikki doaimmaide. Sámedikki siskkáldas doaimmain gitta sámi ovttasbargui riikkarájiid rastá váikkuhuvvui 2021:s maid unnit eanet.

Digitála čoahkkimiid doallan lea leamaš dehálaš vai proseassat eai bisán. Sámedikki politihkalaš čoahkkanit nugo lávdegotti ja dievasčoahkkinat, leat čađahuvvon juogo digitálalalaččat , kombinašuvdna fysalaš ja digitála oasseváldin dahje fysihkalaččat ere-noamáš njoammunsuodjalus- njuolggadusaiguin. Dat mii guoská Sámedikki hálldahussii de lea dál stuorit vejolašvuohta doallat dábálaš aktivitehta go 2020:s, muhto doaibmajodiheapmi lea ain báidnon rohtodávdadillái.

Sámi ássanguovllu ealáhusain leat leamaš gáibideaddji jagit. Dan lea Sámediggi válđán vuhtii dasa mii guoská doarjaoažžuide. Sámediggi ii áiggo gáibidit ruovttoluotta doarjaga sis geat leat ožzot fásta njuolggodoarjaga Sámedikkis doaluide mat eai šaddan koronadávdda dihte. Lea vuordimis ahte olu njuolggodoarjaga vuostáiváldiin lea unnán aktivitehta leamaš maid 2021:s ja dat sáttá mielddisbuktit badjelbáhcaga mii lea badjel 20 % 2021:S maid. Danne lea Sámediggi spiehkastan njuolggodoarjaga mearriduvvon njuolggadusain.

Njuolgadoarjagiid vuostáiváldit ožzot sirdit olles badjebáhcaga 2021:s 2022:i, earret doarjagat suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda. 2021 reviderejuvvon budjeahtas nannii Sámediggi vissis ortnegiidi ealáhuseallimis veahkehan dihte ealáhusovdánahttima goaves dilis.

Bajilgovva válljejuvvon konsultašuvnnat stádaeiseválldiiguin 2021:s

Geassemánus mearridii Stuorradiggi rievadadit sámelága njealját kapihtala. Lága njuolggadusat buhttejit ovddeš konsešuvdnabar-govuogi mii Sámedikkis lei ráđđehusain. Láhka láhcá dili konsultašuvnnaide gaskal almmolaš esisseválldiid ja Sámedikki, dahje eará sámi berošteddjiiguin, galgá dáhpáhuvvat buriin doaivvuin dainna ulbmiliin ahte boahtit ovttaoivilvuhtii. Dat mearkkasha ahte konsultašuvnnat galget čáđahuvvot goabbatbeallásá oskkáldasvuodain beliid beroštumi, árvvuid ja dárbbu mielde. Sámediggi čáđaha olu konsultašuvnnaid jagis. Muhtin konsultašuvdnaproseassain leat mánga guhkes čoahkkima sihke hálldahušlaš ja politikhkalaš dásis, eará konsultašuvnnat ges ollašuvvet ovttain čoahkkimiin.

Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boadus
Giella			
Váibmogiella	Gieldda- ja oðasmahttindeparte-meanta	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Sámi báikenamaid lähkáásahus	Kulturdepartemeanta	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Almmolaš namma sámegillii ja kvenagillii "Kongeriket Norge"	Gieldda- ja oðasmahttindeparte-meanta	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Ealáhusat			
Riikkarevišvnna riddo- ja vuotnaguovlluid earrevuogádaga iskkadeapmi	Stuorradikki bearráigeahčan- ja vuodđudanlávdegoddi	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Luossabivdinmuddemats 2021-2025	Birasdirektoráhta, ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Gonagasreabbámuddemats 2021	Guolástandirektoráhta ja Guolás-tusdepartemeanta	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Guolástusa mudden 2021	Guolástandirektoráhta ja Guolás-tusdepartemeanta	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Oahpahus			
Ođđa oahpahusláhka	Máhttodepartemeanta	Proseassa jođus	Konsultašuvdna mii ii leat loahpahuvvon
Sámi sisdoallu fidnofágalaš oahppaplánain- sámi sisdoallu vg2 ja erenoamáš fidnofágaid oahppaplánat -sámi sisdoallu vg3 oahp-paplánain	Oahpahusdirektoráhta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus mánáidsuodjalus- barggu masteroahpu nationála njuolggadusa birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus dearvvašvuodabuo-hccedivššároahp nationála njuolggadusa birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus anestesiabajuhcce- divššároahpu nationála njuolggadusa birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus mánáidbuohcce- divššároahpu nationála njuolggadusa birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus intensiivabuohcce- divššároahpu nationála láhkaásahusa njuolggadusa birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus Operašuvdnabu- ohccedivššároahpu nationála njuolggadusa birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus borasbuohcce- divššároahpu nationála láhkaásahusa njuolggadusa birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Láhkaásahus Sámi buohcce- divššároahpu nationála njuolggadus birra	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta

Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boadus
Norgga Dutkanrádi sámi portefølle portefoljestivrra 2022-2025 oktiibidjan	Norgga dutkanráddi	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Mánáidgárdekkvalitehta strategija 2030 rádjai	Máhttodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Bíras ja areála			
Boazodoalu vuogatvuodaid ekspropriašuvdna Nasavare kvartsrokkahagas, Raanen tjälte (Raana gieldja)	Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta	Proseassa jođus	Ii loahpahuvvon
Bjøråa ja Ytteråa	Norgga čázádat- ja energijjadi-rektoráhta .	Proseassa jođus	Ovttamielalašvuohta proseassas
Ášši guovtti guođohanbarttas Børgefjell/Byrkije álbmotmeahcis	Birasdirektoráhtta	Proseassa jođus	Konsultašuvna mii ii leat loahpahuvvon
Vejolaš viiddideapmi Bláfjella Skjækerfjella/Låarte - Skæhkere álbmotmeahcis	Trøndelága fylkkamánni	Proseassa jođus	Ovttamielalašvuohta proseassas
Jillen Njaarke, Jillen Njaarke bo-azoguohtunorohaga MTA- plána konsultašuvnnas observeetran	Oljo- ja energijjadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii ovttamielalašvuohta
Plána- ja huksenlága boazodoalu bagadus	Eanandoallo- ja biebmodepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Guolážohka - Konsešuvdnæ-avtuid revišuvdna	Norgga čázádat- ja energijjadi-rektoráhta .	Ášši ii leat loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta proseassas
Davvesiidda riddoaavádatplána - politikhalaš konsultašuvdna	Gieldda- ja oðasmahtindeparte-meanta	Loahpahuvvon	Ii ovttamielalašvuohta
Bivdoáiggit- oðđa láhkanjuolg-gadus	Birasdirektoráhtta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Søbergsvatnet Bindal gielddas, elfápmodoaimmahat	Oljo- ja energijjadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
132 kV elfápmolinjá Sil-sand-Brensholmen (Sážža-Sállir)	Norgga čázádat- ja energijjadi-rektoráhta .	Proseassa jođus	Ovttamielalašvuohta proseassas
KV132 Kvandal - Kanstadbotn	Norgga čázádat- ja energijjadi-rektoráhta .	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Rievdadusat plána- ja huksenlága sierralobiid birra § 19. mielde Politikhalaš konsultašuvnnat	Giellda- ja oðasmahtindeparte-meanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Konsultašuvdna njeašši luond-dustrategijjas	KLD	Loahpahuvvon	Ii ovttamielalašvuohta
Váiddaaášši Jillen Njaarke bieg-gafápmorusttega MTA plána-hálddahuuslaš	Oljo- ja energijjadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii ovttamielalašvuohta
Sámelága rievdaadeamit Konsultašuvnägeatnegasvuoda birra			
Bagadus Boazodoalu bievla-vuodjin mohtarjohtologa birra suodjalanguovlluin, oktan NBR:iin	Birasdirektoráhtta	Ii loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta proseassas
KVU Davvi Norga	Stáhta geaidnodoaimmahat	Proseassa jođus	Ovttamielalašvuohta proseassas
Jahkásáš čoahkkín Sámediggerádi ja KLD politikhalaš jođihangotti gaskkas	KLD	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Luonddumeahcceguovllu ása-heapmi Kastnesåsenis Divrrák suohkanis	Romssa ja Finnmárku fylkkamánni	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Jillen Njaarke bieggafápmorust-tet- politikhalaš konsultašuvdna MTA plána birra	Oljo- ja energijjadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii ovttamielalašvuohta
Gáhttet Sorkvola ja Stygglandet guovllu, Engerdal suohkanis	Innlandet stáhtahálddašeaddji	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta proseassas

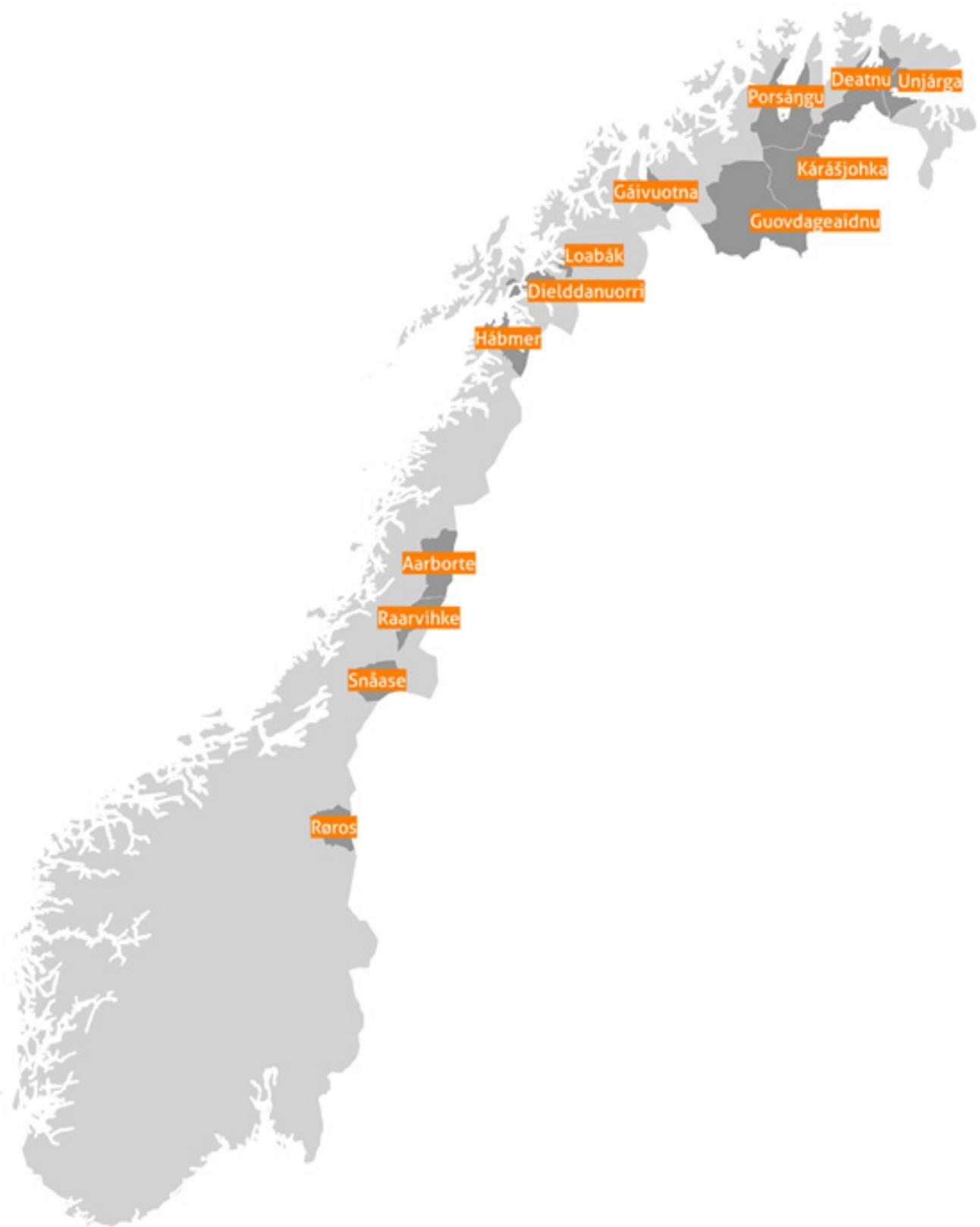
Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boadus
Láhpi suohkana areálaplána soabaheami	Láhpi suohkan	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta proseassas
Mohtorjohtoatlága lávdegotti lahttut ja mandáhta stáhtalaš - politihkalaš	KLD	Loahpahuvvon	Ii ovttamielalašvuohta
Raggovidda III dási doaimma álg- gaheami áigemeari maŋideapmi	Oljo- ja energijadepartemeanta	Loahpahuvvon	Ii ovttamielalašvuohta
Vuovdegáhtten, Sjoralia Surna-dalas	KLD	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta

Dearvvašvuohta

Mánáidsuodjalusláhka	Mánáid- ja bearášdepartemeanta	Proseassa jođus	Konsultašuvdná mii ii leat loahpahuvvon
Regionálalaš dearvvašvuodado- aimmahagaid doaibmadokumeanttat	Dearvvašvuoda- ja fuolahuusdo-kumeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Dearvvašvuodaregisttarlaga láhkanjuolggadus	Dearvvašvuoda- ja fuolahuusdo-kumeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta
Mánáidsuodjalusa masteroahpu sisdoallu	Dearvvašvuoda- ja fuolahuusdo-kumeanta	Loahpahuvvon	Ovttamielalašvuohta

Kulturmuitosuodjalus

Láhkaásahusaiguin mearridit doarjaortnegiid kahppitalis 1429, poasta 70, 71, 72, 73, 74, 75, 77 ja 79	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuvvon	Sámedikki cealkámušat eai doahttaluvvon .
---	----------------------------------	--------------	---

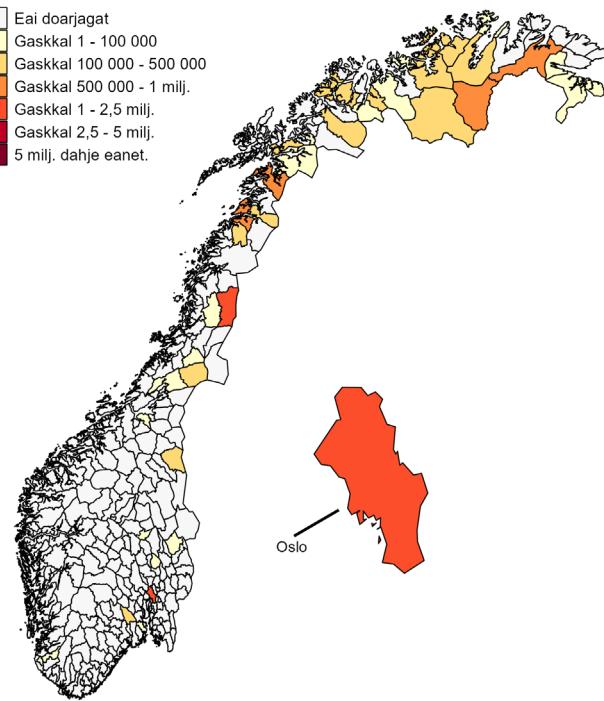
Forvaltningsområdet for samisk språk på norsk side av Sápmi

1 Giella

1.1 Giella váikkuhangaskaoamit

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Sámegjelaid geavaheapmi	47 917 000	47 917 000	0
Sámegjelaid ovdánahttin	56 882 996	58 169 171	1 286 175
Váibmogiella	3 314 286	6 750 000	3 435 714
Submi	108 114 282	112 836 171	4 721 889

Giella, ohcanvuodot doarja

Servodatmihttu:

- Sámegielat leat lunddolaš, servodatguoddi ja ealli gielat.

Dárbašuvvo giellaángirušan buot servodatdáisiin, sihke baikkalaš ja internationála dásis, jus galgat ollašuhttit servodatmihttu.

Eurohpalaš lihtus regiovdna- dahje minoritehtagielaid birra (minoritehtagiellaosoahpamušas), mas stáhtat leat geatnegahttojuvpon suddjet ja ovddidit unnitloguálbmotgielaid, lei gitta 2021 čavčä dušše davvisámegiella. Sámedikki ulbmillaš barggu vuodul sajustit lulli- ja julevsámegiela soahpamuša 3. oassái, leat guovddáš eiseválddit dál geatnegahton čáđahit doaibmabijuid vai julev- ja lullisámegiela geavaheapmi lassána. Dát doaibma lea buorideapmi lulli- ja julevsámegielaid dilis ja buorre lávki olahit servodatmihttomeari.

Doarjaortnegiid bokte nanne Sámediggi giellaovdánahittima vuodu sihke báikkálaččat ja regionála dásis. Lassin doarjjaortnegiidda, lea Sámedikkis lagas gulahallan njuolggodoarjjaooazžuigun doaibmabijuid birra mat sáhttet mielddisbuktit buoret boađusolaheami.

Sámediggi bargá maid ráđđehusain, dan nammii ahte buoridit láhkavuođu sámi gielade. 2021:as lea sámelága giellanolgadusaid rievdađeapmi leamašan dehálaš oassi Váibmogiela čuovvoleamis. Ráđđehus lea bargan Sámelága 3. kapihttal rievdademiin. Sámediggi ja ráđđehus leat ovttamielalaččat rievdademiide, earret vuogatvuodaid birra oažžut vástádusa sámegillii. Sámediggi oaivvilda ahte rievdadus mii lea evtto-

huvvon, návcchahuhttá sámi álbmoga vuogatvuoda sámegiela geavaheami ektui. Guovddáš ášši odđa lágas leat sámegiela hálldašanguovllut main leat iešguđetlágan suohkankategorijat. Earret eará šaddet gávpotsuohkanat sierra suohkankategorijii giellaguovllus, mii nanne giellavuogatvuodaid sámi álbmogii stuorát gávpogiin Norggas.

Sámi báikenamat leat dehálaččat sámegielaid čalmmustahttimii. Eanet ahte eanet sámi báikenamat mearriduvvojat ja šilten lea maid buorránan. Aŋkke váílu ollu šilten, earenoamážit lullisámi guovlluin ja riddoguovlluin davvin. Čalmmustahttin šiltemiid bokte, namaid registerema bokte kártaide ja nu ain, leat mielde ealaskahttime giela.

Sámediggi lea 2021:s maid čáđahan moanat doaibmabijuid Giellaloktema čuovvoleami olis. Koronadávda dihtii leat ollu

Mearriduvvon sámi báikenamaid bajilgovva 2021:

	Luondunamat Gávpogiid / báikegottiid / giliid namat ja sullasaš	Gávpogiid / báikegottiid / giliid namat ja sullasaš	Šaldit, tuneallat, dállokoalut ja doalut	Stašuvnnat, girdišiljut jna.	Čujuhus namat	Submi guovllus
Davvisámegiella	763	3	32	9	12	819
Julevsámegiella	1	0	0	1	0	2
Lullisámegiella	6	1	1	2	0	10
Nuortalašgiella	0	0	0	0	0	0
Submi makkár namma	770	4	33	12	12	831

Dollojuvvon	Giellaarena	Giellakursa
Lullisámi guovllus	13	7
Julevsámi guovllus	4	0
Davvisámi guovllus	46	22
Submi	63	29

Tabealla čájeha galli giellaarenaide ja giellakurssaide Sámediggi lea juollutan doarjaga lulli-, julev- ja davvisámi guovllus. Giellaguovddážiin leat leamašan hástalusat čáðahit buot doaimmaid, ja leat čilgen ahte sii leat šaddan heivehit iežaset dillái dahje gávdnat eará čovdosiid movt čáðahit muhtin doaimmaid.

doaibmabijut ferten heivehuvvot digitála čovdosiidda. Dat lea mielddisbuktán ollu ođđa lahkovanvugiid iešguđet doaibmabijuid čáðaheapmái. Muhtin doaibmabijuid leat ferten maŋdit, nuppiid fas šluhttet oalát. 2021:s lea Sámediggi ožžon hábmejuvvot oktasá rapporta rájáidrasttildeaddji oaahpusovttasbargu birra, yeahki addán sámi giellavahkku čáðaheapmái, hábmen ođđa doarjamodeallaevttohusa sámegielaid hálldašanguovllu suohkaniidda ja láidan diehtojuohkinčoahkki-miid dan birra, bidjan johtui ovddidanprográmma lulli- ja julevsámegielaid várás, hábmen rekrutterenstrategijaraportta sámi servodaga várás ja láidan karriearakonferánsa.

1.2 Sámegielaid ovdánahttin

1.2.1 Čoahkketabealla - sámegielaid ovdánahttin

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Guovttegietat-vuodadoarjja suohkaniidda	43 673 000	43 673 000	0
Guovttegietat-vuodadoarjja fylkkasuhokaniidda	4 244 000	4 244 000	0
Submi	47 917 000	47 917 000	0

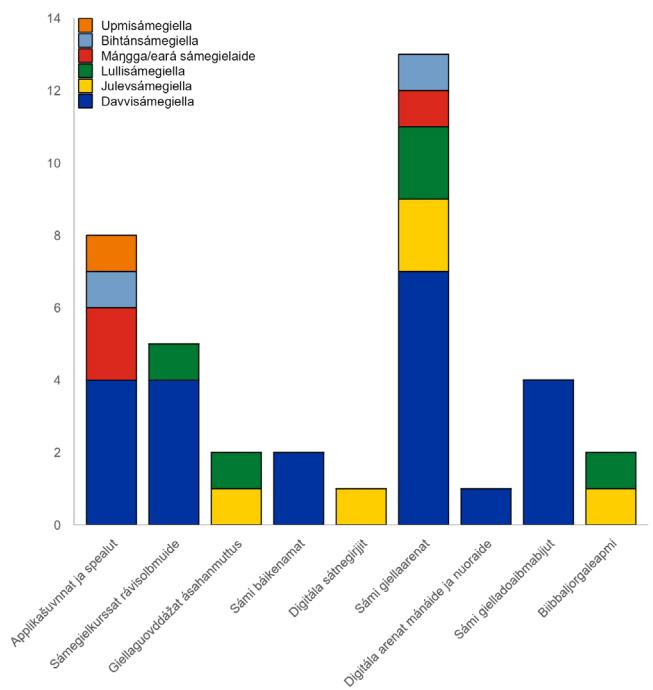
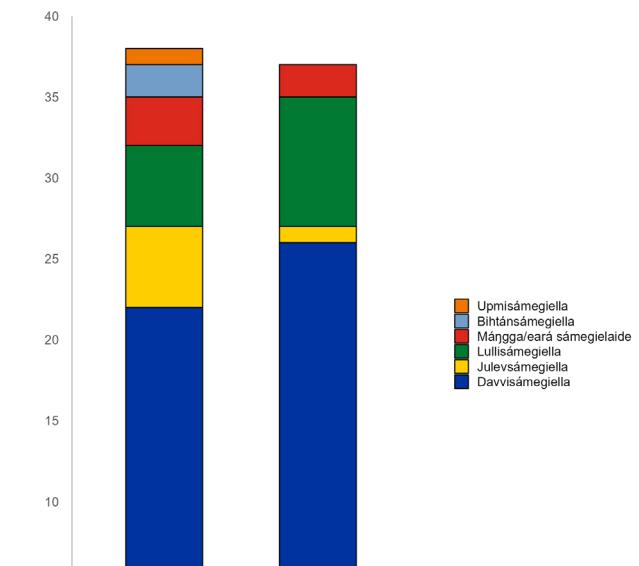
Ángirušansuorggi miittomearri:

- Sii geat áasset sámegiela hálldašanguovllus galget beassat geavahit sámegiela go gulahallet almmolaš ásahuasaiguin.

Almmolašvuohta galgá sámegiela hálldašanguovllus čuovvut Sámelága 3. kapihttalja bálvalit álbmoga sámegillii, sihke čálalačcat ja njálmmálaččat. Dát galgá mielddisbuktit ahte sámegiella geavahuvvo aktiivvalaččat servodatsurggiin mat gusket suohkaniidda ja fylkkasuhokaniidda ja guovttegietatvuodadoarjagat suohkaniidda ja fylkkasuhokaniidda leat dehálaš váikku-hangaskaoamit olahandihte ángirušansuorggi miittomeriid. Hástalussan lea go iešguđet suohkaniin leat iešguđetlágan hástalusat ja eavttu nagodit gokčat sámegielagiid dárbbuid.

KS lea suohkansektora organisašvdna. Buot Norgga suohkanat ja fylkkasuhkanat leat miellahtun KS:s. Sámediggi ja KS leat šiehttan ovttasbargat ássiid birra mat gusket goappásagaide. Ul-bmil lea ovddidit bálvalusfálaldaga sámi álbmogii. Okta dehálaš ovttasbargosuorgi, lea ásaheapmi fierpmádagas suohkaniiguin giellahálldašanguovllus. Fierpmádat vuodđuduvvui 2020:s. 2021:s lei vuosttaš fysalaš čoahkkin. Doppe lei suohkaniidda diehtojuohkin makkár rievadadusat leat sámelágas ja oaahpus-lágas. Dasa lassin lei suohkaniidda ásaheapmi bálvalusinno-vašuvdnii.

Eurohpá lihttu regiovndna- dahje minoritehtielaid birra (minoritehtiegillasoahpamuš), man Norga ratifiserii 1993:s, lea šiehtadus mii geatnegahttá stáhtaid suodjalit ja ovddidit unnitloguđielaid. Davvisámegiella, julevsámegiella ja lullisámegiella leat gielat maid Norga lea defineren regionála- dahje unnitlogu-

giellan. Gitta 2021 čavčá rádjái gulle julevsámegiella ja lullisámegiella lihtu 2. oassái mas definerejuvvojut mihtut ja prinsihpat giela suodjaleapmi ja ovddideapmái, go fas davvisámegiella gulai maiddái 3.oassái mas leat čielga doaibmabijut ovddidit regiovdna- dahje unnitlogugielaid almmolaš hálldašeams. Maajjal Sámedikki ulbmillaš barggu vuodul rievadat dán, de lea mearriduvvon ahte julevsámegiella ja lullisámegiella galget boahit 3.oassái lihtus ja ahte leat oktiibuot 43 njuolggadusa mat galget gustot maiddái dáidda gielade. Julevsámegiella ja lullisámegiella hárrái mearkkaša dat ahte guovddáš eisevalddiin dál lea lassánan geatnegasvuhta čáđahit doaibmabijuid mat mielddisbuktet ahte lulli- ja julevsámegiella geavaheapmi lassána.

Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda

Čuovvovaš suohkanat ožžo njuolggodoarjaga guovttegielatrudain 2021:s: Guovdageainnu suohkan, Kárášjoga gielda, Deanu gielda, Porsáŋgu gielda, Unjárgga gielda, Gáivuona suohkan, Dielddanuori suohkan, Snáasen tjelte, Loabát suohkan, Raarvihken tjelte, Aarborten tjelte, Røros suohkan ja Hábmera suohkan.

Suohkanat sámegeila hálldašanguovllus leat dehálaš ovt-tasbargooasálaččat sámegeila nannemis. Sámediggi doallá jahkásáččat čoahkkimiid sámegeila hálldašanguovllu suohkaniiguin buoridandihte diehtojuohkima gaskal Sámedikki ja suohkaniid, ásahit arenaid diehtojuohkima ja gulahallama várás, ja buktit evttohusaid movt suohkanat sáhttet nannet ja ovddidit sámi gielaid. Koronapandemiija geažil leat čoahkkimat lágiduvvon digitálalaččat 2021:s.

Guovttegielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda

Čuovvovaš fylkkasuohkanat ožžo 2021:s njuolggodoarjaga guovttegielatvuhtii: Romssa ja Finnmarkku fylkkasuohkan, Nordlánnda fylkkasuohkan ja Trööndelage fylkkasuohkan.

1.3 Sámegeilaaid ovdánahttin

1.3.1 Čoahkketabealla - sámegeilaaid ovdánahttin

Rehketo doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Suohkaniid giella-ovdánahtinbargu	13 897 000	14 545 000
Fylkasuohkaniid giellaovdánahtinbargu	1 416 000	1 416 000
Sámi giella-guovddážat	26 475 000	26 406 000
Giellaguovddážid deaivvadeapm	0	100 000
Giellaprošeavttat	8 382 000	7 602 171
Stipeanda joatk-kaskuvllaohppiide	3 229 000	3 000 000
Giellastipeanda alit oahpu	370 000	400 000
Julevsámegiela ja lullisámegiela riektáčállingirji - prošeakta	34 458	200 000
Sámi báikenam-mabálvalusat - prošeakta	59 257	300 000
Sámi giellagáldu	2 914 280	4 000 000
Giellamovttiidaht-tinbálkkášupmi	50 000	100 000
Stipeanda sáme-gielat digitála sisdoalu buvttade-apmái	56 000	100 000
Submi	56 882 996	58 169 171
		1 286 175

Ángiruššansuorggi mihttomeari:

- Álmogis lea vejolašvuhta oahppat ja ovddidit sámegeila.

Sámediggi boahtá juohke lagi lagabui ángiruššansuorggi mihtu doarjaaortnegiid bokte Ovddidandoarjagat suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda, ja doarjagiid bokte giellaguovddážidda. Lassin doarjagiidda, lea Sámedikkis lagas gulahallan suohkaniiguin ja fylkkasuohkaniiguin ja giellaguovddážiguin mii sáhtta mielddisbuktit buoret ulbmilolahusa. Sámediggi bargá maid ráđđehusa ektui nannendihte láhkavuođustuvvon vuodú sámi gielaid ektui.

Odđá dulkonláchka mearriduvvui Stuoradikkis geassemánu 2021. Sámediggi geigii gulaskuddancealkámuš láhkii 2019:s muhto 2021:s čáđahuvvo konsuleremat sihke lága birra ja láhkaásahusa birra láhkii. Sámedikki cealkámuš lea leamaš čadnon sámi dulkkaid autoriserema birra. Sámediggi lea evttohan ahte Sámediggi galgá leat autoriserenorgána sámi dulkkaid. Dál lea šihttojuvvon departemeanttain ahte dát gažaldat válđo fas ovdan go autoriserenortnet galgá reviderejuvvot.

Sámi báikenamaid geavaheapmi lea lassánan dássedit manjil go Sámedikki dievasčoahkkin meannudii ášsi 19/16 Sámi báikenamát. Ášsis giedžhallojuvvui dehálašvuhta čalmmustahttit sámi báikenamaid almmolašvuodás. Dát mearrádus hoahpuhii barggu oažut sámi namaid vejolaš šiltenobjeavtaide. Bargu sámi báikenamain váikkuha maid ángiruššansuorggi mihttoolaheapmái, ovddideami ja čalmmustahttima bokte sámi gielain.

Sámediggi lea lassin fásta háldahussii mii bargá báikenamai-guin, nammadan olggobealde olbmuid nammakonsuleanttaid geat beaivválaččat barget sámi báikenamaiguin (geahča válldaheami maiddái 1.3.12). Sámi báikenammanevvohat lea dán lagi buktán álgorávvagiid ja loahpalaš rávtagiid ollu báikenam-maobjeavtaide. Báikenammanevvohat lea, ovddideami ja čalmmustahttima bokte sámi gielain.

Mearrádusat mat dahkkojit suohkaniin, sáddejuvvojít dávjá dušše kártadoaimmahahkii. Danin ii oaččo Sámediggi ollslaš gova mearriduvvon báikenamain. Logut dás vuollelis čujuhit dieđuide mat Sámi báikenammanevvohagas leat, nu ahte lohku sáhttá arvat badjelis.

2021:S dohkkehuvvo Nöörjen gánkarijhke, Vuona gánágis-rikkja ja Norgga gonagasriika almmolaččat parallellanam-man Kongeriket Norge nammii, ja šiltenproseassa rádjebáikkiin lea álggahuvvon.

2021:s bohte sámi šilttat ollu báikkiide, earret eará girdišiljuide. Dasa leat guokte siva go eanet šilttat ihtet sámegillii; Eanet báikenammaáššit meannuduvvo maidda addojuvvui loahpalaš ráva, nammaobjeavtaide maid lea heivvoláš šiltet, ja eanet dih-tomielalašvuota báikenammalága 9.§, gohččuma birra geavahit sámi nama “iežas buktagiin”. Ollu šilten lea vel báhcán, earen-amážit lullisámi guovluuin ja riddoguovluuin davvin.

Sámi báikenammanevvohat lea 2021:s háhkan buoret ovttas-barggu kártadoaimmahagain ja giellarádiin. 2021:s lea earret eará láhkaásahus báikenammaláhki leamaš fáddán. Sámediggi oaidná ahte ovttasbargu lea ávkkálaš, go de válđo Sámi báikenammanevvohat mielde bargoproseassaide maiguin giellaráddi ja kártadoaimmahat barget. Dat mielldisbuktá sihke buoret fágaláš loktema ja vejolašvuodáid váikkuhit dehálaš proseassai-de árrat. Sámi báikenammanevvohat lea maid álggahan ovttasbarggu kártadoaimmahaga kartografiija ossodagin, ulbmil ovttasbargguin lea čalmmustahttit sámi báikenamaid almmolaš kárttain.

Báikenammaláhka reviderejuvvui 2019:s, ja ođđa láhkaásahus láhki mearriduvvui geassemánu 2021. Sámediggi lea leamaš mielde láhkaásahusa barggus. Boađus lea ahte Sámediggi oaččui mielde ahte bihtán- ja ubmisámegielnamat sáhttet geavahuvvot dihlo guovluuin, ja ahte dáruiduhittojuvvon čállinhámit sámi báikenamain eai galgga dohkkehuvvot. Mii guoská dállonamai-de, de galgá válljet sámegielnama.

Suohkaniid giellaovdánahttinbarggu

Sámediggi juolluda ruđaid giellaovdánahttimii suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda mat ožzot guovttagielatvuodadoarjaga danin go leat oassin sámegielaid hálddašanguovllus. Ulbmil doarjagiin lea ahte suohkanat ja fylkkasuohkanat galget addit vejolašvuodá iežaset suohkana/ fylkka álbmogii oahppat ja ovddidit sámi giela.

Suohkanat ja fylkkasuohkanat hábmejít 3-jagá doaibmaplánaid giellaovdánahttindaoaimmaide, ja Sámediggi lea juolludan doarjaga juohke suohkani ja fylkkasuohkanii dákkár 3-jagá doaibmaplánaid vuodul.

Sámi giellavuovddážat

Sámediggi juolluda njuolggodoarjaga dáidda giellaguovddážiid-da: Sámi giella- ja kulturguovddáš, Giellasiida – Samisk språksenter, Árran Julevsáme guovdásj, Várdobáiki sámi guovddáš, Isak Saba Guovddáš, Deanu samiske språksenter – Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš (SEG), Gáisi Giellaguovddáš, Aajege - saemien gielle- jih maahtoejarnge, Álttá Sámi Giellaguovddáš, Ástávuona giellagoahtie, Gielem nastedh, Gieleaerne, Omasvuona giellaguovddáš, Giellagiisá, Oslo sámi viessu ja Návuona giellaguovddáš.

Giellaguovddážat leat deháleamos ovttasbargoguoimmit Sá-mediggái, sámi giela ovddideamis ja čalmmustahttimis. Ja giellaguovddážat barget hui dehálaš barggu sámi guovluuin. Giellaguovddážiid doaibmabijuid bokte láhččojuvvo dilli ollu giellaarenaide ja ollu giellakurssat čáđahuvvosit. Sámediggi juolludii 2021:s liige juolludeami buot giellaguovddážiid, 50 000 ruvno, doaibmabijuid lágidemiide Sámi giellavahkkus. Lea vuosttaš gearddi go juolluduvvo ruhta mii lea várrejuvvon Sámi giellavahkkui, ja mii vásihit ahte dat lea leamaš hui positivvalaš. Giellaguovddážat leat čáđahan eanet lágidemiid, vaikko lea koronapandemija gáržzidan muhtin muddui doaimmaid. Sámediggi lea danin viidásetfievrridan juolludusaid maiddái 2022.

2021 juolludii Sámediggi 150 000 ruvno liigejuolludeami sámi giellaguovddážiidä Gieleaerne, Gielem nastedh ja Aajege - saemien gielle- jih maahtoejarnge. Ruhta lei várrejuvvon sámi báikenamaid čohkkemii ja dokumenteremii giellaguovddážiid geográfalaš guovllus čuovvovaš guovluuin: Aajege - saemien gielle- jih maahtoejarnge galgá čoaggit ja dokumenteret sámi báikenamaid Gåebrien/Essand siiddas ja Svaahken sijte/Femunden. Gieleaerne vuoruha barggu Østre Namdal orohagas, birra Namsskogan ja dakko birrasis. Gielem nastedh bargá Fovsen sijte/Fosen guovllus ja guovllus birra Skæhkere/Skjækerfell. Låarte/Luru-Bransfjell orohagas jotket johtuibiddjon bargguin ja leat fargga gergosat sáddet namaid sisa dohkkeheapmái.

Lassin njuolggodoarjagii doaimmaheapmái, de ožzot giellaguovddážat maiddái aktivitehtadoarjaga. Doarjja juolluduvvo sisasáddejuvvon 3-jagá aktivitehtaplána vuodul mii sáddejuvvon Sámediggái jahkásacčat.

Juohke jagi lágiduvvo Giellaguovddášdeavvadeapmi. 2021:s lágiduvvui deavvadeapmi digitálalaččat skábmámanus, guovtti beaivvi badjel. Fáddán deavvadeamis ledje vejolaš ovttas-barggut, Báikenammaláhka ja báikenamaid čohkken, ja maid

Sámedikki digitálá veahkkeneavvuid geavaheapmi gielladoaimain.

Giellamovttiidahttinbálkkášupmi

Karen Marie Eira Buljo Guovdageainnus eret, oačcui Sámedikki giellamovttiidanbálkkášumi 2021:s. Su eallinagi ángirušsan ja rahčan sámi giela seailluhemiin ja ovddidemiin čadnon sámi árbevirolaš máhtui, lei duogážin dasa ahte son válljejuvvui vuotin. Son lea iežas barggu čáda identifiseren dárbbu seailluhit ja nannet sámi árbevirolaš máhtu ja giela mii dasa gullá. Karen Marie Eira Buljo lea buvttadan soames oahppogirjjiid mat leat ávkin olles sámi servodahkii. Son lea maid viidásetfievrridan árbedieđu iežas goavid bokte, iežas duoji ja iežas ángiruššama bokte servodatdigaställamiin. Dasa lassin lea son buvttadan earenoamáš kaleandara, mii čájeha boazodoallojagi. Kaleandara vuosttaš mánnu lea miessemánnu, dat mánnu go lea guottet.

Julevsámegiela ja lullisámegiela riektačállingirji

Julevsámegiela riektačállinrávagirji lea buvttadeami vuolde. Hástalussan oažüt dan válmmasin, lea go leat nu unnán fágaobmöt geain lea máhttu bargat njuolggadusbargguid. Danin lea válmmašteapmi manjduvvon..

Maiddái lullisámegielat riektačállinrávagirji lea manjnonan. Lullisámegielat riektačállinrávagirji góibida rájáidrasstildeadđi ovttasbarggu Ruota ja Norgga gaskka, ja lea leamaš vátts gávdnat doarvái fágaobmuid goappašiid bealde ráji geat sahtášedje bargat riektačállinrávagirjiin.

Sámi báikenammabálvalusat

Sámi báikenammabálvalusas leat fágalaš nammakonsuleanttat sihke davvisámi, julevsámi ja máttasámi báikenamaid várás, geain lea fágalaš ovddasvástádus råvvemii ja evttohussii čál-linvouhkái sámi báikenamain mat leat almmolaš geavahusas. Prosekta lea ruhtadan nammakonsuleanttaid, 2 konsuleanta juohke giela várás, oktiibuoit 6 nammakonsuleanta. Sámi báikenammnevohat ja fágalaš nammakonsuleanttat deaivvadit dás-sedit bargat báikenammaáššiguin ja eará áigeguovdilis áššiguin mat gusket báikenammabargguide. 2022 rájes lea konsuleanttaid ruhtadeapmi biddjon hálddahusa vuollái. 2021 čáđahuvvo guokte fysalaš deaivvadeami nammakonsuleanttaiguin.

Sámi Giellagáldu

Sámi Giellagáldu ásahuvvui 2013:s sierra davvirrikkalaš giellaoftasbargun Sámi parlamentáralaš ráddi (SPR) vuolde. SPR mearridii čakčamánu 2019 sirdit Sámi Giellagáldu nu ahte dat galgá sáhttit ásahuvvot bistevaš orgánan Norgga Sámedikki vuollái. Sámedikkit mearridedje 2020 geasi ja čavčča odda njuolggadusaid Sámi Giellagáldui. Norgga Sámediggi ráhkkanii Sámi Giellagáldu ásaheami. Juovlamánu 2020 mearridii SPR manjidit Sámi Giellagáldu ásaheami organisatoralaš hástalusaid dihtii. Ággan lei ahte ledje eahpecielggasvuodat bargiidvuogi-gatvuodaide Suoma bealde, ja eahpečielggasvuhta ruhtadeami ektui Ruota bealde. Ruhtadeapmi čovdojuvvui 2021:s ja Sámi Giellagáldu lea ásahuvvon odđa organiseremiin odđajagimánu 2022 rájes. Dat golbma sámedikki mearridedje juovlamánu 2021:s Sámi giellagáldo ovttasbargošehtadusa.

1.3.2 Giellaprošeavttat - ohcanvuodđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
105	75	31	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
8 382 000	7 602 171	7 434 000	-779 829
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
9 074 100	684 100	8 000	8 382 000

Doarjjaortnega mihttomearri - Språkprosjekter:

- Álbmogis lea vejolašvuhta oahppat ja ovddidit sámegiela.

2021:s leat leamaš golbma ohcanvuoru doarjjaortnegii. Sámediggái bohte ollu buorit prosektaohcamat 2021, muhto olu ohcamiid dihtii unnán resurssaide, de lea Sámediggi šaddan čavgadit vuoruhit.

Govva: Arvu/Sámediggi.

1.3.3 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide - ohcanvuodot doarjja

	Rehket- doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Submi	3 229 000	3 000 000	-229 000

Doarjjaortnega mihttomearri - Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide:

- Movttiidahttit nuoraid váldit sámegieloahpahusa joatkkaskuvllas.

1.3.4 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuodot doarjja

Ohcamušat	Juollu- duvvon		Biehtta- luvven
35	34	1	
Rehket- doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boađus rev. budš. ektui
370 000	400 000	400 000	30 000
Juollu- duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket- doallu 2021
370 000	0	0	370 000

Doarjjaortnega mihttomearri - Giellastipeanda alit ohppui:

- Movttiidahttit eambbosiid lohkai daid eanemus áitojuvvon sámegielaid.

Dát stipeanda juolluduvvo alit giella ohppui julevsámegielas, lullisámeigelas ja studeanttaide Márkkasámi guovllus eret.

Giđđalohkanbajis 2021 juolluduvvo stipeanddat 255 000 ruvnno . Čakčalohkanbajis 2021 juolluduvvo oktiibuot 115 000 ruvnno stipeandda.

Stipeandalohku lei veahá unnit čakčat go giđđat. Mii dasa lea sivvan eat dieđe.

1.3.5 Stipeanda sámegielat digitála sisdoalu buvttadeapmái

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
4	4	0	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boađus rev. budš. ektui
56 000	100 000	100 000	44 000
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
56 000	0	0	56 000

Doarjaortnega miittomearri – Stipeanda sámegielat digitála sisdoallobuvttadeapmái:

- Movttiidahttit mánáid ja nuoraid buvttadit sámegielat digitálalaš sisdoalu.

1.4 Váibmogiella čuovvuleapmi

1.4.1 Čoahkketabealla – Váibmogiella

Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui	
Giellabálgát – na-tionála lohkan- ja čállin strategiija - prošeakta	138 909	500 000	361 091
Rájárassttideaddji mánáidgárde- ja skuvlaovttas-bargu - prošeakta	0	300 000	300 000
Váidalanortnet, bearräigeahču ja sámi gielláittardeaddji - prošeakta	0	650 000	650 000
Sámi giellavahkku - prošeakta	1 241 585	800 000	-441 585
Sámi giellaguovlu - prošeakta	0	200 000	200 000
Bihtán- ja ubmisá-megiela gielladili čielggadeapmi - prošeakta	48 442	100 000	51 558
Ovddidanprógrámma sámegielaid várás - prošeakt	20 037	300 000	279 963
Nammafágalaš arkiiva - prošeakta	0	400 000	400 000
Rekrutterenstrate-gijiat - prošeakta	0	500 000	500 000
Sierra rekrutte-rendoibmabijut máttá- ja julevsá-megielas - prošeakta	920 409	1 800 000	879 591
Karrieara-konferánsa	944 905	1 000 000	55 095
Kámpánja dieđihit giellageavaheami Álbmotregisterii	0	200 000	200 000
Submi	2 369 381	5 550 000	3 180 619

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Sámegielat leat lunndolaš, servodatguoddi ja ealli gielat.

Sámediggi mearridii Sámedikki strategijaid sámegielaid várás juovlamánu 2018 - Giellalokten (060/18). Dat strategiija lea Sámedikki ollislaš čuovvoleapmi NAČ 2016: 18 Váibmogielas. Váibmogielas čuovvoleami bargun lea Giellaloktema doaibmabijuid čuovvoleapmi ja sámelága revidererema čuovvoleapmi.

2021 lea leamaš hástaleaddjin koronapandemija dihte. Ollu doaibmabijut leat šaddan heivehuvvot digitálalaččat čađahuvvot. Dát lea gaíbidan ođđa jurddášanmálle iešguđet doaibmabijuid čađaheapmái.

Váibmogielas leat ollu evttohusat doaibmabijuide ja evttohusat láhkarievademiide mat sáhtáshedje nannet sámi gielaid iešguđet servodatsurggiin. Sámediggi vurddii ollislaš čuovvoleami ráđđehusa bealis. Nu ii leat dáhpáhuvvan. Sámelága reviderema čuovvoleami oktavuođas lea ráđđehus ráddjen iežas, ahte dušše Sámelága goalmmát kapihtal galgá rievdaduvvot. Konsultašuvnnat leat čáđahuvvon evttohuvvon rievdademiid birra sámelágas, ja Sámediggi ja ráđđehus leat ovttamielalačcat rievdademiide mat leat evttohuvvon, earret vuogatvuodaid birra oažžut sámegillii vástádusa. Duogážin Sámedikki gáibá-dussii lea go álbmot suohkaniin mat dál leat sámegielaid háld-dašanguovllus, eai galgga oažžut heajut vuogatvuodaid go dat mii dál lea láhkavuođustuvvon. Guovddáš ášši odđa lágas leat sámegielä hálldašanguovllut, mas leat iešguđetlágan suohkankategorijat. Earret eará leat gávpotsuohkanat sierra suohkankategorijas giellaguovllus, mii nanne giellavuoigatvuodaid Norgga stuora gávpogiid álbmogii.

1.4.2 Giellafálaldat mánáide ja nuoraide

Giellaláhtut - nationála strategiija lohkama ja čállima várás

Váilevaš resurssaid dihte lea prošeakta manjduvvon. 2022 rájes lea Lohkanguovddážis ovddasvástádus čáđahit heiveheami ja ovddideami giellaláhtuin sámegielade.

Ráđjarasttideaddji mánáidgárde- ja skuvlaovttasbargu

Olggudas prošeaktajoavku lea vuodđuduuvvon, mas leat fágoal-bmot Norggas, Ruotas ja Suomas. Prošeaktajoavku lea hábmen oktasaš rapporta rájáidrasttildeadđji oahpahusovttasbarggu birra. Raporta lea sáddejuvvon Norgga Sámediggái ja galgá čuovvuluvvot 2022:s.

Digitála vuodđovuogádat mánáide ja nuoraide

Sámedikki bušehtaas ii lean várrejuvvon ruhta dán prošektii 2021:s. Bušehta ja kapasitehta ákkaid vuodul ii leat prošeakta biddjon johtui.

1.4.3 Oainnusmahttin ja ovttasbargu

Váidalanortnet, bearráigeahču ja sámi giellaáittardeaddji

Sámediggi lea gulahallan ráđđehusain sámi giellaáittardeaddji ásaheami birra. Ráđđehus lea buktán geazu hemiidi ahte sii hállidit maid oaidnit lea go dákkár sámi giellaáittardeaddjái dárbu.

Sámediggi lei 2021:s várren ruđaid čáđahit čielggadeami sámi giellaáittardeaddji organiserema ja sisdoalu birra boahtteáiggis. Kapasitehta hástalusaid dihte lea doaibmabiju álgaheapmi manjnonan. Plána lea hábmet čielggadeami gárvvisin 2022:s.

Sámi giellavahkku

Sámi giellavahkku lea buorre vuolggapeapmi. Boađus lea ahte sámegeilla šaddá giellavahkkus bures oidnosii miehtá Norgga. Eanet aht' eanet nationála ja báikkálaš aktevrrat servet bargui, ja šaddá dađistaga eanet beroštupmi searvat dása. 2021:s leat registrerejuvvon 300 lálideami giellavahkku iežas neahtti siidui. 2020:s ledje sullii 200. Sámediggi hálida giitit buohkaid geat

leat searvan, ja giitit earenoamážit sámi giellaguovddážiid mat lágidit moanat báikkálaš aktivitehtaid giellavahkku.

Sámi giellaguovlu

Ráđđehusas lea Sámelága revideren leamaš gulaskuddamii ja proposišuvdna galgá meannudeapmái Stuoradikkis 2022/2023. Odđa doarjamodealla bargu álgá go láhka lea mearriduvvon. Sámediggi lea láidan ollu diehtojuohkinčoahkkimiid dán birra

iešguđet sámi giellaguovlluin, gos leat ovdanbuktán láhkaárvalusa ja ávžjuhan suohkaniid ja earáid buktit gulaskuddancealkámuša.

Sámediggi lea maid lágidan digitála suohkanseminára háld-dašanguovllus main fáddá lei earret eará Giellaloktema doaib-mabijuid čuovvoleapmi.

Bihtán- ja ubmisámegiela gielladili čielggadeapmi - prošeakta Raporta válbmanii juovlamánu 2020. Sámedikkis leat 2021 leamaš digitála ovdanbuktimat raportta birra rabas čoahkkimi-in. Sámediggi lei sávvan beassat doallat fysalač cealkámuščo-ahkkimiid, muhto koronapandemija dihte ii leat dat leamaš vejolaš 2021:s. Dát čuovvuluvvo 2022:s.

Ovddidanprográmma sámegielaid várás

Lulli- ja julevsámegiela várás lea ovddidanprográmma háb-menbarlu biddjon johtui. Lea vurdojuvvon ahte prográmmat válmmastuvvojtit 2022. Fágaolbmuid várás lea okta digitála se-minára čáđahuvvon mas ovddidanprográmma mihttomearit ja strategiijat ovdanbuktojuvvo. Seminárain oačuimet ollu buriid cealkámušaid, ja fágabirrasat leat positiivva prošektii, ja sis leat maid stuora vuordámušat čuovvoleapmái.

Nammafágalash arkiiva

Lea dárbu čohkket sámi báikenammamaterálaid mat leat čohkejuvvon áiggiid mielde, vai dat šattašedje olahanmuddui ol-bmuide. Dasa dárbašuvvojtit resurssat, mat sáhttet digitaliseret ja oažžut olahanmuddui materálaid giellabargiide, dutkiide ja earáide geat háliidit bargat sámi báikenamaiguin. Sámediggi lea válđán oktavuođa Sámi arkiivvain, oažžundihte ovttasbarggu dan barggus mii galgá dahkkot. Váilevaš kapasitehta dihte ii leat bargu ovdánan nu go livčii leamaš sávahahhti. Bargu jotkojuvvo danin 2022:s.

1.4.4 Rekrutteren ja gelbbolašvuoda buorideapmi

Rekrutterenstrategijat

Sámedikki rekruterenstrategiija sámi servodahkii galgá hukset vuodu doaibmabijuid vuoruheapmái, mat mielddisbuktet ahte eanet studeanttat geain lea sámegelmáhttu ja kulturgelbollašvuhta, válđet oahpu nu ahte šaddet fágaolmmožin masa sámi servodagas lea dárbu, ja ahte sámegielat fágaolbmot váll-jejit bargat doppe gos sámi servodat oaidná sidjiide dárbbu.

Raporta gárvánii 2021 giđa. Raporttas bohtet ovdan vihtta válđohástalusa mat cagget rekruterema lihkostuvvama; 1) dáriduhittin lea dagahan ahte oallugat eai dovdda iežaset "doarvái sápmelažžan", 2) Olles rekruterenráhtte vuohču – mánáidgárd-dis bargui, 3) Servodagas muđui vailu máhttu sámi áššiid birra, 4) Kandidáttamannolat mii ii leat geavaheaddjiheivehuvvon ja 5) Válivuohta čielga ja áigeguovdilis árvoevttóthus. Raporttas boahá ovdan ahte Sámediggi ferte bidjat návcçaid eanet surggi-ide jus galgá nagodit čoavdit gaibideaddji rekruterenhástalusa, ja buoridit rekruterenvuođu. Raporta evttoha ahte Sámediggi bidjá johtui doaibmabijuid mat mielddisbuktet ahte sámi karriearageaidnu lea eanet geasuheaddji, oažžut olle sámi álbmoga dovdat ahte sii buohkat leat dehálaš resursan dán ovdáneamis, ahte sámi oahput ja oahpahusat leat olaheamis miehtá riikka ja

ahte dat gokčet buot servodatsurggiid ja ahte sámi mánát besset bajásšaddat sámegielain mii lea lunddolaš oassin mánnávuodas. Sámediggi lea 2021 čavčča bargan raportta čuovvoleami geahcadit.

Sierra rekrutterendoaibmabijut mätta- ja julevsámegielas

Sámediggi lea virgádan ovta olbmo lullisámi guvlui ja ovta julevsámi guvlui, man válđoovoddasvástádus lea koordineret ja huksset fierpmádaga lulli- ja julevsámi guovlluin.

Plánejuvvon giella- ja oahpahuskonferánsa Troandimis šattai šluhttejuvvot koronapandemija dihte. Dan sadjái lágiduvvui digitála miniseminára man fáddán lei rekrutteren ja ovdánahttingrámma. Konferánsa lea plánejuvvon lágiduvvot 2022 giđa.

Karriearakonferánsa

Sámediggi lea vuosstaš gearddi lágidan sámi karriearakonferánssa joatkaskuvlla ohppiide. Oahppit geain lea sámegieloahpahus joatkaskuvllas leat boahtteággi fágaolbmot geain lea sámegielmáhttu, juoga mii lea hui geasuheaddji ollu servodatsurggi. Ulbmil konferánssain lei oažžut joatkaskuvlla ohppiid dihtomielalažžan das man deatalaš sámegielat gelbollašvuhta lea ja makkár resursan sii leat boahtteággi. Dát lea ášši mii Sámedikki mielas lea dehálaš boahtteággi rekruttererema hárrai. Oasseváldit válde konferánssa bures vuostá ja konferánsa lihkostuvai bures.

Kampánja dieđihit sámegiel gelbbolašvuoda álbmotregisterii

Kapasitehta geažil de ii čáđahuvvon kampánja 2021:s.

2 Bajásšaddan, oahpahus, alit oahppu ja dutkan

2.1 Bajásšaddama, oahpahusa, alitoahpu ja dutkama váikkuhangaskaoamit

	Rehkett-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Sámegielat mánát otná servodagas	11 532 494	11 697 000	164 506
Árbedieđut odđa áiggis	7 295 100	7 630 000	334 900
Máhttu ja gelbbolašvuhta leat vuodđun boahpteáiiggi mánáid-gárddiide	191 184	150 000	-41 184
Sámi sisdoalu skuvllas	1 490 126	3 200 000	1 709 874
Oahppobiras ja skuvlaovddideapmi	527 000	1 527 000	1 000 000
Oahppuneavvu	27 267 155	35 250 000	7 982 845
Rekrutteren sámi alit oahppui ja duktamii	3 226 500	2 850 000	-376 500
Árbediehtu	146 087	145 000	-1 087
Submi	51 675 646	62 194 000	10 518 354

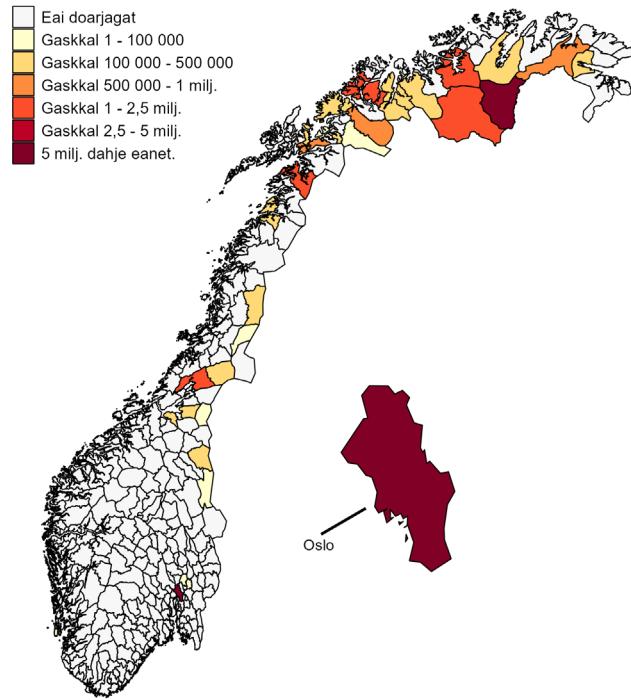
Servodatmihttu:

- Sámi servodagas lea máhttu, gelbbolašvuhta ja gálggat maiguin suodjala, sihkkarastá ja ovdánahttá sámi giela, kultuvra ja servodateallima.

Olles oahpahussuorggis lea guovddáš rolla sámeigela ja kultuvra fievrrideamis ja ovdánahttimis. Buot oahpahus vuodđuduvvá árvvuide. Oahpahusa sisdoalu válljen, maid oahppit galget oahppat skuvllas, lea guovddáš árvoválljen. Árvvut kommuuni-serejuvvojtit guovddáš dásis, earret eará lágaid ja oahppoplánaid bokte. Oahpahusa ulbmilin lea ovdánahttit mánáid ja nuoraid árvvuid, guottuid ja iešvuodaid. Maiddái dat, makkár oahpponeavvut geavahuvvojtit oahpahusas, hukse árvoválljema, ja danin lea oahpahussuorgi guovddážis sámeigela ja kultuvra nannemis. Jagi 2021 lea Sámediggi konsulteren odđa oahpahus-lága birra. Sámedikkis lea guovddážis leamaš oažžut sisa dan, ahte sámeigiel oahpahus galgá doaibmat gievrras giellamodealaid vuodul.

Sámedikkis leat mánga doarjaortnega mat galget láhčit dili nu, ahte servvodatmihttu olahuvvo. Dasa lassin bargojuvvo váikkuhit oahpahussuorggi struktuvrraid dialogaid ja konsultašvnnaid bokte guovddáš eiseválddiiguin. Sámediggi bargá earret eará čuovvulit ja kártet struktuvrralaš hástalusaid mat

Bajásšaddan, oahpahus, alitoahppu ja dutkan, ohcanvuođot doarjja

láivudit sámi mánáid rivttiid mánáidgárddiin. Boađusin dás lea ahte Sámediggi lea ráhkadan diehtojuohkinávdnsiidi sámi mánáid sámeigiel mánáidgárdefálaldatrievtti birra.

SáMOS-prošeavttas lea dehálaš rolla boahtteágge sámi mánáidgárddiin. SáMOS galgá rievadait sámi mánáidgárdestrukturra, ja sihkkarastit ahte sámi árvvut, filosofijja, giella, kultuvra ja árbediehtu lea guoddi elemeantan boahtteágge sámi mánáidgárdepedagogikhkas ja -didaktikhkas.

Oahppoplánat leat maid árvogaskkusteami váikkuhangaskaoamit. Sámediggi lea leamaš mielede ráhkadeamen skuvlaastoáige-ortnega/SAÁO odđa rámmaplána. Boađusin das lea ahte sámi sisdoallu, nugo sámi giella, biebmoárbevierut, stoahkan, luondugeavaheapmi, musihkka, dánsa, dáidda ja duodji galget leat oassin SAÁO sisdoalus ja doaimmain.

Sámeigiel oahpponeavvut leat dehálačcat sámeigelaid ovdánahttimis. Doarjagiid ja rámmaplánaid bokte oassálastá Sámediggi dása. Oahpponeavvodoarjaga árvvoštallan gárvistuvvui diim-má jagi áigge. Vaikke árvvoštallan čájeha ahte doarjaortnega mihttu ii leat olahuvvon, de lea doarjaortnet leamaš mearri-deaddjin sámi oahpponeavvobuvttadeamis. Leat struktuvrralaš gaskavuođat, nugo váilevaš čállit ja jorgaleaddjít mii lea čuolbma oahpponeavvo buvttadeamis.

Leat vuorjašuhti unnán mánáidgárdeoahpaheaddjit ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta. Sámediggi lea áigodagas 2018-2021 vuoruhan oaahpaheaddjioahpuid doarjjaortnegis. Sámediggi mearridii 2021:s fievreridit vuoruheami áigodahkii 2022-2025. Mánáidgárdeoahpaheaddjioahppu ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjeoahput main lea sámegiella fágan, leat vuoruhuvvon alimus stipeanddiguin. Vuoruheami boadus lea ahte dáin surgiin leat lassánan dihto meari studeanttat geain lea sámi giella- ja kulturgelbolašvuhta. Dát lea positiivvalaš, muhto ii leat doarvái rievdadit dán kritihkalaš dili.

2.2 Sámegielat mánát otná servodagas

2.2.1 Čoahkketabealla - sámegielat mánát otná servodagas

	Rehkett doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Doarjagat sámi giellaoahpahussii mánáidgárddiin	1 493 700	1 845 000	351 300
Doarjagat proše- avttaide ja ovddi- danbargguide	3 521 100	3 205 000	-316 100
Doarjja pedago- galaš ávdnasii ovddideapmái	1 540 000	1 540 000	0
Julevsáme sámástahtte	717 000	717 000	0
Sámi mánát odđa searvelanjain - prošeakta	2 960 694	3 090 000	129 306
Pilohtamánáid- gárddiid gelbbo- lašvuoda lokten	1 300 000	1 300 000	0
Submi	11 532 494	11 697 000	164 506

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Sámi mánáid sámegiella nannejuvvo ja ovdánahttojuvvo.

Jagi 2021 ledje oktiibuot 22 sámi mánáidgárddi ja 10 dáčča mánáidgárddi main lea sámi ossodat. Sámi mánáidgárddiin leat 20 mat leat Romssas ja Finnmárkkus, ja buot dáin leat davvisá-

megiel mánáidgárddit. Lea okta julevsámegiel mánáidgárdi Nordlánndas ja okta lullisámegiel mánáidgárdi Trööndelages. Dáčča mánáidgárddiin main lea sámi ossodat leat vihtta davvisámegiel ossodaga Romssas ja Finnmárkkus, okta julevsámegiel ossodat Nordlánndas, golbma lullisámegiel ossodaga Trööndelages ja okta davvisámegiel ossodat Oslos.

Sámediggi lea ožzon vuorjašumiid sihke váhnemiin geain leat mánát sámi mánáidgárddiin, suohkaniin, bargiin ja mánáidgárdeeaggádiin. Vuorjašumit guoskkahit váilevaš pedagogaid ja bargiid geain lea sámi gelbbolašvuhta, mii váikkuha kvalitehtii. Sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin main lea sámi ossodat leat mánga máná geat eai oaahpa sámegiela. Dás jáhkket leat čielga oktavuođuoda dasa, ahte leat váilevaš pedagogat geain lea sámi giella- ja kulturgelbolašvuhta. Sámediggi bargá čuovvulit ja kártet struktuvrralaš hástalusaid mat láivudit sámi mánáid rivttiid mánáidgárddiin.

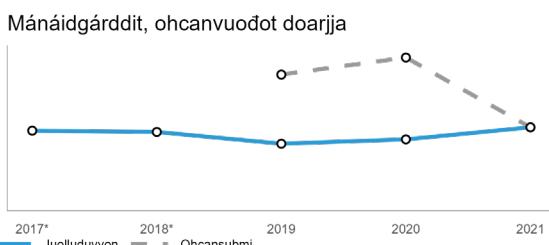
Sámi mánáidgárddiid doarjjaortnegiid árvvoštallan gárvvis-tuvvui cuonománuus 2021. Árvvoštallan dovddiidahtá doarjjaortnega njeallje váldochástalusa, (1) dárbu čielgaseabpo mihtomeriide, (2) hástalusat váddudit sámegiel gelbbolašvuoda rekrutterema, (3) sámi mánáidgárddit dárbbasit bagadallama ja fierpmádagaid, ja (4) ahte ortnegat leat unnán dárboárvvoštallojuvpon. Raporttas bohtet ovdan mánga ávžžuhusa lasihit sámegiel mánáid logu. Ávžžuhusaid sáhttá čoahkkáigeassit nu, ahte (a) Sámediggi ferte čielggasmahttit ahte sámegielat mánát leat doarjaga oktan miittun, (b) ortnegiid ferte čohkat ja nannet, (c) sámegiel gelbbolašvuhta mánáidgárddis ferte nan-nejuvrot ja (d) lea dárbu eanet deaivvadanbáikiide gos beassá juogadit vásáhusaid.

SáMOS (Sámi mánát odđa searvelanjain)

Prošeavta ulbmlin lea loktet sámi mánáidgárddi kvalitehta nu, ahte hábme sámi mánáidgárdepedagogihka ja -didaktihka ja gievras giellamodeallaid mat leat heivehuvvon mánáidgárddiid iešguđetge dárbbuide. Prošeakta lea ásahan buori ovttasbarggu Sámi allaskuvllain pilohtamánáidgárddiid gelbolašvuodaovdánahttimis ja pilohtamánáidgárddiid ovdánahttinbargui guoskevaš dutkamis. Ovttasbarggu boadusin lea ahte Sámi allaskuvla lea ovdánahttán, ožzon dohkkehuvvot ja álgghanan pilohtaoahpu pilohtamánáidgárddiid bargiide, mii lea heivehuvvon prošeavta váldomihttu.

Sámi mánáidgárdepedagogihka oktasaš sámi prinsihpaid ovdánahttinbargu lea bures jođus, ja galgá implementerejuvvot pilohtamánáidgárddiide. Prošeakta lea ásahan sierra bargojoavkku mas lea mandáhitta meroštallat mat gievras giellamodeallat leat ja galget leat 18-jagáš skuvlejumis, mánáidgárddis gitta joatkkaskuvlii. Sii galget maid buktit ávžžuhusaid mo sáhttá láhčit pedagogalaš barggu, ja mo sáhttá bargat iešguđetge sáme-gielaiguin.

Pilohtamánáidgárdeortnet álgahuvvui ođđajagimánuus 2021 Sámi allaskuvllas. Ovdánahttinbargu lea juhkkojuvvonen golmma oassái: Oahpahus Sámi allaskuvllas, dutkan dutkanásahusain, ja ovdánahttinbargu SáMOS:s. Pilohtamánáidgárddiiguin lea ráhkaduvvon šiehtadus, ja lea nammaduvvon sierra koordináhtor guhte galgá fuolahit organiserema ja čáðaheami. Sámediggi máksá pilohtamánáidgárdeortnega ja Sámi allaskuvla pilohtamánáidgárdeoaahpahusa ovdánahttima ja geahčaladdama

*Diedut ohcansupmiid birra váillot jagin 2017 ja 2018

goluid. Dan jagi leat oktiibuot 18 mánáidgárdebargi geat gazzet oahppu.

Eahpesihkkaris koronadávda lea daguhan muhtun hástalusaid prošektii maiddái jagi 2021. Plánejuvvon kurssat ja konferánssat manjduvvvoje ja čađahuvvoje digitálalaččat, mii gáržžidii dehálaš vásáhusjuogadeami ja dialoga. Manjideamit, manjnioneamit ja rievadusat lea dahkan ahte prošeakta bargu lea manjonan.

2.2.2 Doarjagat sámi giellaoahpahussii - ohcanvuodot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
25	19	6	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
1 493 700	1 845 000	1 845 000	351 300
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
1 605 500	21 900	89 900	1 493 700

Doarjjaortnega mihttomearri - sámi giellaoahpahus mánáidgárddi

- Mánáidgárddit fállét sámi giellaoahpahusa.

Jagi 2021 ožžo 18 mánáidgárddi doarjaga ja dat lea 2 unnit go 2020. Dáin ledje 10 Romssas ja Finnmarkkus main lei davvi-dahje julevsámegiel giellaoahpahus. Golbma Trööndelages main lei davvi-dahje lullisámegiel giellaoahpahus, njeallje Oslos main lei davvi-dahje lullisámegiel giellaoahpahus ja okta Innlandetis mas lei lullisámegiel giellaoahpahus. Oktiibuot ledje 76 máná geain lei sámegiel giellaoahpahus, 63 máná davvisáme-gelas, 1 mánna julevsámegelas ja 12 máná lullisámegelas.

2.2.3 Doarjagat prošeavtaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuodot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
32	27	5	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
3 521 100	3 205 000	2 705 000	-316 100
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
4 429 200	808 100	100 000	3 521 100

Doarjjaortnega mihttomearri - Prošeavttat ja ovddidanbarggut mánáidgárddis:

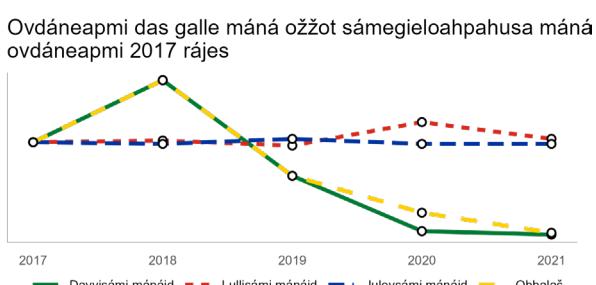
- Buorre kvalitehta mánáidgárddiid sámi gielas ja kulturbarggus.

27 ovdánahttinprošeavta ožžo doarjaga jagi 2021. Vuoruhemiid vuodul leat juolluduvvon doarjagat ná:

- Giellaovdánahttinprošeavttat (earret eará prošeavttat nugo sámásteaddji): 10
- Báikkálaš ovdánahttinprošeavttat main sámi árbevirolaš barggut deattuhuvvojít: 13
- Odđa sámegiel mánáidgárdefálaldagaid ásaheapmi: 0
- Pilohtamánáidgárddiid ovdánahttin: 4

2.2.4 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuodot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
2	1	1	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
1 540 000	1 540 000	1 540 000	0
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
1 540 000	0	0	1 540 000

Doarjaortnega mihttomearri - pedagogalaš ávdnasiid ovddide-apmi mánáidgárddiide:

- Mánáidgárddiide, mánáidgárdeoahpaheddiide ja oahppoásahusaide lea álki fidnet pedagogalaš ávdnasiid main lea sámi sisdoallu.

Jagi 2021 ledje guokte ohcamuša ja okta dain oačcui doarjaga. Ohcansubmi lei oktiibuot badjel 4,7 miljovnna ruvnno. Juolluvvui 1 540 000 ru Aajege saemien giële- jih maahtoearngje prošektii ovdánahttit dovddapáhka (sansepakke) – doaimmat maid vuodđun leat 8 jahkodaga.

2.3 Árbediedut ođđa áiggis

2.3.1 Čoahkketabealla - Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Doarjagat sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat	7 295 100	7 630 000	334 900
Submi	7 295 100	7 630 000	334 900

Ángirušansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáidgárddi vuodđu lea árbevirolaš máhttu.

2.3.2 Doarjagat sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide man lea sámi ossodat - ohcanvuodđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehltaluvvon	
32	32	0	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahutta 2021	Boađus rev. budš. ektui
7 295 100	7 630 000	7 630 000	334 900
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
7 468 500	0	173 400	7 295 100

Doarjaortnega mihttomearri - Sámi mánáidgárddit ja ossodagat:

- Sámi mánáidgárddiin ja sámi ossodagat dárogiel mánáidgárddiin lea fálldat mas vuodđun lea sámi giella ja kultuvra.

Jagi 2021 ledje oktiibuot 22 sámi mánáidgárddi, 20 davvisáme-giel mánáidgárddi Romssas ja Finnmarkkus, okta julevsámegiel

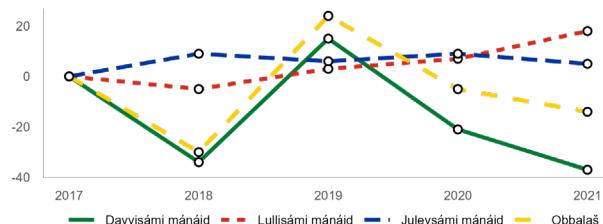
mánáidgárddi Nordlánndas ja okta lullisámegiel mánáidgárddi Trööndelages.

Ledje oktiibuot 10 sámi ossodaga dáčča mánáidgárddiin, 5 davvisáme-giel ossodaga Romssas ja Finnmarkkus, okta julevsámegiel ossodat Nordlánndas, golbma lullisámegiel ossodaga Trööndelages ja okta davvisáme-giel ossodat Oslos maidda juolluduvvui doarjja 2021:s.

Dán 22 mánáidgárddis leat 19 mánáidgárddi sámegielaid hálldašanguovllu suohkaniin. Dán 19 sámi mánáidgárddi lassin leat hálldašanguovllus maid 3 mánáidgárddi main lea sámi ossodat ja 2 main lea oahpahusfálldat sámegielas. Sámi hálldašanguovllus fállojuvvu oktiibuot 24 mánáidgárddis sámi mánáidgárdefálldat.

Jagi 2021 ledje oktiibuot 778 máná geaidda fállojuvvui sámi mánáidgárdefálldat oktiibuot 50 mánáidgárddis. Dán 778 mánás ledje 537 máná sámegielaid hálldašanguovllus.

Ovdáneapmi das galle máná leat sámi mánáidgárddiin, ovdáneapmi 2017 rájes

2.4 Máhttu ja gelbbolašvuohta leat vuodđun boahtteáiggi mánáidgárddiide

2.4.1 Čoahkketabealla - máhttu ja gelbbolašvuohta hukse boahttevaš mánáidgárddiid

Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Diehtojuohkin sámi mánáid vuogiavuodđaid birra sámegiel mánáidgárdefálaldahkii - prošeakta	191 184	150 000 -41 184
Submi	191 184	150 000 -41 184

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Lassi máhttu ja gelbbolašvuohta mánáidgárdesuorggis.

Sámediggi lea leamaš mielde referánsajoavkkus implementeret rámmaplána mánáidgárdebargiid lasseoahppofálaldahkii. Rámmaplána galgá sihkkarastit ahte buot sámi mánáidgárddit ožzot seamma gelbbolašvuodđanahttimi, ja nu nannet mánáid rivttiid sámegiela ja sámi kulturovdánahttimis mánáidgárddiin. Sámediggi lea leamaš mielde ráhkadeamen strategiaid guoskevaš regiovnnaid gelbbolašvuodđanahttimi, muhto vásiba ahte stáhtahálldašeaddjit bivdet Sámedikki dahkat vuoruhemiid dan sadjai go ieža kártet makkár gelbbolašvuodđabbut regiovnnain leat.

Diehtojuohkin sámi mánáid rievttit sámegielat mánáidgárdefálaldat

Sámediggi atná dárbbu ráhkadir diehtojuohkinávdnasiid sámi mánáid rivttiin sámegielat mánáidgárdefálaldahkii. Jagi 2021 buvttadii iNord guokte diehtojuohkinfilmma sámi mánáid rivttiin sámegillii ja sámi kultuvrii sámi mánáidgárddiin maid Sámediggi lei dingon, ja mat bureas vuostáiváldojuvvojedje ja juhkkojuvvojedje sosiála mediain. Liŋkka filmmaide: <https://inord.no/film-om-samisk-sprak-og-kultur/>.

2.5 Sámi sisdoallu skuvllas

2.5.1 Čoahkketabealla - sámi sisdoallu skuvllas

Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Oahppoplánaid revideren - prošeakta	1 020 029	2 500 000 1 479 971
Árbediehtu vuodđooahpahusas	470 097	700 000 229 903
Submi	1 490 126	3 200 000 1 709 874

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Sámi ohppiin ja ohppiin geain lea sámegiel oahpahus ožzot oahpahusa sámegielas ja sámegilli mas lea buorre kvalitehta.

Skuvlaastoáigeortneggi/SÁAO:i lea dál vuosttaš geardde ráhkaduvvon nationála rámmaplána. Sámediggi lea leamaš mielde ráhkadeamen SAÁO odđa rámmavuogádaga, mii mearriduvvui giđdat 2021. Danin leat vuosttaš geardde vuordámušat ahte sámi sisdoallu, nugo sámi giella, biebmoárbevierut, stohkosat, luonddugeavaheapmi, musikhka, dánsun, dáidda ja duodji leat oassin SÁAO doaimmaid sisdoalus.

Departemeantta odđa oahpahuslákhaevttokus lea Sámediggi earret eará bargan nannet rievtti ohppui mii čuovvu gievrras giellaoahpahusmodeallaid. Sámedikki miittun odđa oahpahuslága konsultašuvnnain lea earret eará lága bokte nannet rievtti hospiteremii gáiddusoahpahusas, nannet rievtti oahpahussii sámegillii eanet fágain hálldašanguovllu olggobealde, ahte diehtojuohkin sámegiela oahpahusrevttis nannejuvvo, ahte árbediehtu laktojuvvo oahpahusa oassin, ja ahte báikkálaččat mearriduvvon oahppoplánagáibádus bákkolaš sámegieloahpahusa oktavuođas sihkkojuvvo, ja buhttejuvvo Sámedikki oahppoplánaiguin sámegieloahpahusa várás. Plána mielde odđa oahpahuslákha biddjojuvvo Stuoradiggái giedħahallamii giđdat 2023 ja doaibmagoahtá áramustá skuvlajagi 2023/2024.

Jagi 2021 lea Sámediggi buktán cealkámušaid nationála gealbopolitikalašrádi gealbopolitikalaš strategijii. Sámedikki de-háleamos cealkámuš lea leamaš ahte ferte čađahuvvot sámi ealáhuseallima gelbbolašvuodđadárbbuid kárten, ja ahte boazodoalu oahpahallior net sihkkarastojuvvo. Gelbbolašvuodđadárbbuládegoddi lea almmuhan golbma rapporta, ja rapportat eai leat sámi gealbodárbbuid birra. Raporttas boahtá ovdan ahte Finnmark-kus leat vuollegris logus joatkaskuvlla čađaheamis, ja ahte Davvi-Norggas váilot oahpaheaddjít ja buohccidivššárat.

Sámediggi lea buktán cealkámuša Deanu gieldda sámi oahpahusa oahppoplána hábmemi. Lea positiivvalaš ahte Deanu gielda ásaha bákkolaš sámegiela buot suohkana skuvllaide, ja Sámediggi hálida addit hálldašansuohkaniidda, mat dahket sullasaš mearridusaid, daid buoremus rámmaid sámi oahpahussii. Dat mearkkaša ahte sii geavahit Sámedikki mearridan oahppoplánaid dán ulbmilii.

Sámediggi lea lagi 2021 ovttas Hábmera suohkaniin, Bådåddjo suohkaniin, Sjiti Jarngein Aarbortes, stáhtahálldašeddjiin, Nordlánnda fylkkasuohkaniin ja guoskevaš skuvlajodiheddjii-guin leamaš mielec ásaheamen bargojoavkku man mihttun lea buoridit oahpahusa julevsámegielas ja julevsámegillii vuodđoo-ahpahusas. Bargojoavku lea dán lagi áigodagas gárven mandáhta.

Oahppoplánaid revideren

Jagi 2021 ráhkaduvvojedje guokte filmma doarjjaávnnesin, okta filbma sámegeilla vuosttašgiellan vaste, ja nubbi sámegeilla nubbingiellan vaste. Filmmat almmuhuvvoje davvi-, lulli- ja julevsámegillii. Galget ráhkaduvvot doarjjamateriálat sámi oahppospesialiserejeaddji fágaid vaste, ja maiddái sámi fidnofágide. Dasa lassin ráhkada oahpahusdirektoráhtta ovttas Sámedikki doarjjaávdnasiid nationála oahppoplánaid sámi sisdoalu birra.

Oahpahusdirektoráhtta lea hábmen dárogiela, eangalasgiela ja matematička oahpponeavvuid kvalitehtakriteriaid. Sámedikki mihttun lea hábmet sámegelfágaa oahpponeavvuid kvalitehtakriteriaid.

2.5.2 Árbediehtu vuodđooahpahusas - ohcanvuodđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
10	8	2	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahutta 2021	Boađus rev. budš. ektui
470 097	700 000	700 000	229 903
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
757 800	235 500	52 203	470 097

Doarjjaortnega mihttomearri - Árbediehtu vuodđooahpahusas:

- Oahppoplánaide lea sámi sisdoallu implementerejuvpon.

2.6 Oahppobiras ja skuvlaovddideapmi

2.6.1 Čoahkketabealla - oahppobiras ja skuvlaovddideapmi

Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Fierpmádat sáme-gieloahpahussii	527 000	527 000
Bargu eastadir givssideami - prošeakta	0	1 000 000
Submi	527 000	1 527 000

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Buorit ja oadjebas oahppobirrasat.

Eastadir givssideami

Sámediggi vuolláičlii lagi 2021 ođđa searvevuodžašehtadusa Searevevuodžas givssideami vuostá. Dán searvevuodžašehtadusas boahtá ovdan ahte Sámedikki rolla searvevuodžas lea dásseárvosaš oasálaš Sámedikki premissaid vuodđul. Sámediggi ovttasbarggai seammás mánáidáittardeeddjiin eastadir digitála givssideami. Sámediggi lea maiddái Benjaminprisen ja Dronning Sonjas skolepris jurys, mii bálkkaša ja rámiida skuvllaaid mat barget rasismma ja vealaheami vuostá, ja dásseárvvuin ja inkluderemiin buriid vugiiguin.

Sámi oahpahus fierpmádat/ NetSam

Sámi oahpahusa fierpmádagá/ NetSam mihttun lea doaibmi fierpmádat oahpahedđiide, skuvlajodihedđiide, studeanttaide ja ásahusaide mat barget sámegiel oahpahusain. NetSam lea leamaš oidnosis iešguđetge almmolaš arenain ja digaštallamiin main sámi skuvla lea leamaš fáddán. Fierpmádat lea lágidan ovta seminára lagi 2021. Semináras informerii Sámediggi ođđa oahpahusláhkabarggu birra, ja Sámedikki oahpponeavvoovdánahttinortnegiid birra. Seminárat doibmet maiddái vásáhusjuogadeami ja gealboloktema arenan. NetSam lea dehálaš doarjja iešguđetge gulaskuddamiidda sámi oahpahusa birra, ja leat earret eará buktán cealkámuša ođđa oahpahusláhkii.

2.7 Oahpponeavvut

2.7.1 Čoahkketabealla – oahpponeavvut

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái	20 387 527	27 660 000	7 272 473
Rámmašehtadusat sámi lágádusain	6 000 000	6 000 000	0
Ovttas AktanAktasne	790 000	790 000	0
Movttiidahttindoaibmabidju oahpponeavvoovddideddjide - prošeakta	0	300 000	300 000
Rádjerasttildeaddji sámi oahpahus - prošeakta	27 128	500 000	472 872
Oahpponeavvuid ovddideami doarjaga evaluere	62 500	0	-62 500
Submi	27 267 155	35 250 000	7 982 845

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Sámi oahppit ja oahppit geat ožžot sámegiel oahpahusa fidnejit sámi oahpponeavvuid buot golmma sámegillii. buot fágain ja vuodđoskuvlla oahppoplánaid mielede.

Oahpponeavvuid ovddideami doarjaga evalueren

Jagi 2021 gárvistuvvui oahpponeavvodoarjaga evalueren. Evalueren čájeha ahte doarjaaortnega mihttu ii olahuvvon eva- luerenáigodagas (2006-2020), ja ahte eat leat lahkage ráhkadan sámi oahpponeavvuid buot fágaid, nu ahte čuvišii vuodđooahpahusa oahppoplánaid. Doarjaaortnet lea liikká leamaš me- arrideaddjin sámi oahpponeavvobuvttadeamis dán áigodagas. Váilevaš čállit ja jorgaleaddjit, eandalii lulli- ja julevsámegielas, lea váikkuhan buvttadankapasitehtii ja prošeavttaid ovdáneapmái.

Evalueren čájeha maiddái ahte doarjaaortnet lea viehka burest hábmejuvvon ja hálldaašuvvon, muho politikhalaš vuor- uheamit, go ii guoskka čielga fágalaš juolludemii, sahettet váikkuhit oahpponeavvobuvttadeami kvalitehtii ja bevtolašvu- htii.

Evalueren čujuha maiddái ahte oahpaheaddjít vásihit ahte sis lea heitot oppalašgovva buot oahpponeavvuin mat leat olámut- tus. Lágádusain leat heajos insertiivvat oahpponeavvuid már- kanfievrrideamis. Evalueren konkludere ahte ii leat realisttalaš olahit dan mihtu ahte livče sámi oahpponeavvut buot fágain almmá liigeresurssaid haga, mii guoská sihke čálliressurssaide ja stuurát doarjarámmi.

Movttiidahttindoaibmabidju oahpponeavvoovddideddjide

Prošeakta lea maŋjonan koronapandemijia geažil.

Rádjerasttildeaddji sámi oahpahus

Jagi 2019 "Rájáhis sámeoahpahus"-raportta čuovvuleapmin lea ásahuvvon bargojoavku mii lea bargin sámegiel oahpahusa ok- tasaš árvo- ja prinsihppavuodjuin riikkain main leat sámi oahppit skuvlain ja mánáidgárddiin. Raportta "Oktasaš árvovuodđu ja bajit doaibmaprinsihpat bajásgeassimii ja oahpahussii miehtá Sámi" lea fágalaš lávdegoddi ráhkadan ja gárvistuvvui giđđat 2021. Joavkku bargu lea sajáduvvon Sámi parlamentáralaš rádis, ja čuovvuluuvvo doaibmaplánaid bokte.

Ovttas|Aktan|Aktesne

Ovttas|Aktan|Aktesne oažžu njuolggodoarjaga Sámedikkis. Doarjaga mihttu lea neahktasiidu man ollugat galledit ja mas lea čohkkejuvvon diehtojuohkin sámi oahpponeavvuid birra, oahppoávdnasiid aktiivvalaš juogadeapmi, ja digitála oahppo- neavvuid buvttadanreaiđuid aktiivvalaš geavaheapmi.

Ovttas|Aktan|Aktesne oahppoportálas leat golbma oasi; oahpponeavvoportála mas lea bajilgovva buot oahpponeavvuin mat leat olámuttus, iešráhkaduvvon oahpponeavvuid juogadanare- na, ja oahpponeavvuid buvttadanreaidu. Ovttas|Aktan|Aktesne lea Sámedikki válđogaskaoapmi gaskkustit, luoikat ja juogadit sámi oahpponeavvuid. Portálas leat oktiibuoit sullii 5000 oahpa- husresurssa.

Oahpponeavvodoarjagiid evalueremis, mii namuhuvvui bad- jelis, lea maiddái Ovttas|Aktan|Aktesne rolla evaluerejuvvon. Evalueren čájeha ahte njuolggodoarjaga mihttu ii olahuvvo, go neahktasiidu ii leat nu oahpis, ja oahppomateriála juogadeapmi ii doaimma nu mo livčii sávaldahkan. Evaluerema gávdnosiid čuovvuleapmin Sámediggi ávžžuhuvvui vuoruhit ja viidásut ovdánahttit Ovttas|Aktan|Aktesne nu, ahte lea álkit juoga- dit iežas oahpponeavvuid, ja álgghait doaibmabijuid nu ahte Ovttas|Aktan|Aktesne šaddá oahppáseabbon oahpahedđiid gaskkas, ja ahte válđojuvvo atnui. Dán boađusin lea ahte Sáme- diggi lea singuin gulahallan ja šiehtadan doaibmabijuid nannet ja viidásut ovdánahttit Ovttas|Aktan|Aktesne vai olaha mihtuid buorebut. Lea ásahuvvon bargojoavku mii galgá geahčadit movt sahktá fálaldaga buoridit olahan dihte oahpahedđiid/ mánáid- gárdeoahpahedđiid / ulbmiljoavkku.

Oahpponeavvuid rámmašehtadus

Jagi 2021 lea almmuhuvvon rámmašehtadusgilvu gitta 16 miljovnna ruvnno rádjái julevsámegiel oahpponeavvuid ovddideami vásté.

2.7.2 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái - ohcanvuodot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
32	17	15	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
20 387 527	27 660 000	27 660 000	7 272 473
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
30 090 193	8 630 634	1 072 032	20 387 527

Doarjjaortnega mihttomearri - oahpponeavvuid ovddideapmi:

- Sámediggi ovddida buot fágain sámegiel oahpponeavvuid mat heivejít vuodđooahpahusa oahppoplánaide.

2.8 Váldi, ovddasvástádus ja rollat alit oahpus ja dutkamis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi alit oahpus ja dutkamis lágaid ja láhkaásahusaid bokte, ja konsultašvnnaid bokte.

Sámediggi lea konsulteren UiT Norgga árktalaš universitehta, Nuortta universitehta ja Sámi allaskuvlla jagi 2022 juolludus-reivviid birra.

Sámediggi lea maiddái konsulteren mágga dearvvašvuoda ja mánáidsuodjalusa guoskevaš nationála oahpu njuolggadusaid láhkaásahusaid birra.

2.9 Oahppo- ja dutkanfálaldat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Fálaldat ja aktivitehta sámi alit oahpu ja dutkama siskobealde mii dávista gelbbolašvuoda ja máhttodárbuti sámi servodagas

Sámediggi ja Sámi allaskuvlla, UiT Norgga árktalaš universitehta ja Nuortta universitehta rektorat leat jagi 2021 lágidan vuosttaš oktasaš gulahallančoahkkima. Áššebealálaččat leat ovttao-avilis ahte lágidit jahkásáš čoahkkimiid mas fáddán leat sámi servvodaga dutkan- ja gelbbolašvuodárbbut. Dát ovttasbargu lea oiddolaš buohkaide, ja galgá leat ávkin ásahusaid barggus olahit sin servvodatdoaimma báikkálaččat ja regionálalaččat, ja leat ávkin loktemin ja háhkamin oðða dárbašlaš gelbbolašvuoda sámi servvodagagin.

Čakčamánuus 2021 ásahuvvui almmolaš lávdegoddi mii galgá evttohit lassi- ja joatkaoahppomodeallaid mánáidgárddi ja skuvllaaid bargiide. Sámedikki árrasevttohus lávdegoddái vuhti-iválđojuvvui Máhttodepartemeantta bealis.

Láhkaásahus "Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning, studietilsynsforskriften", mii mearriduvvui lagi 2017, lea dahkan oahpahusásahusaide váttisin ovttasbargat sámi giellaguovddážiigun álgodási sámegiel oahppofálaldagaid oktavuoðas, mat addet oahppočuoggái. Ovdal go dát láhkaásahus bodii fápmui, de lei giellaguovddážiid ja Sámi allaskuvlla, UiT Norgga árktalaš universitehta ja Nuortta universitehta gaskkas bures doaibmi ovttasbargu dákkár fálaldagaid olis. Sámediggi lea reivvestis Máhttodepartementii bividán rievadatit láhkaásahusa nu, ahte ovddeš práksis fas sáhtášii doaibmat. Departemeanta lea sádden ášši Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, NOKUT:i, mas lea gelbbolašvuohta dán láhkaásahussii. Juovlamánuus NOKUT hilggu Sámedikki gaibádusa rievadatit láhkaásahusa, ja ášši čuovvuluvvo NOKUT:in lagi 2022.

2.10 Rekrutteren sámi alit oahppui ja duktamii

Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Stipeanda alit oahppui	3 226 500	2 850 000

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta.

Sámediggi lea lagi 2021 ráhkadan rekrutterenstrategija "Mo sihkkarastit eanet sámegielat fágaolbmuid doppe gos lea dárbu sidjiide? Sámedikki rekrutterenstrategijat sámi servvodaga várás". Strategijja vuodđun lea raporta maid Sámediggi hábmii mii namuhuvvo kapihttal is 1.4.4. Strategijjas leat geavaheaddjiperspektiiva, mas fokuserejuvvo kandidáhtaide geaid hálíida rekrutteret eanet go ásahusaid rollii. Jagi 2021 ásahuvvui bargojoavku mii galgá bargat strategijjain, ja strategijjaevttohus galgá ovdanbuktojuvvot Sámedikki dievasčoahkkimis lagi 2022.

Nord Universitehta lea 2021 čavčča álggahan mánáidgárdeoahpaheaddjeoahppu – bargsadjevuđot mas lea sámi profila. Sámediggi lea alit oahpo stipeandaortnegi lasihan oðða vuoruheami mas studeanttat geain lea unnimusat 25% virggis sámi mánáidgárddis dahje sámi ossodagas dábálaš mánáidgárddis, dahje geain lea leamašan sámegiella joatkkaskuvllas vuoruhuvvoj. Dát lea nannen dihte rekrutterema Nord Universitehta bargsadjevuđot mánaidgárdeoahpaheaddjeoahppu.

Aigodagas 2018-2021 leat oahpaheaddjioahput vuoruhuvvon alitoahppostipeandaortnegiin. Jagi 2021 meannudii Sámediggi 2022-2025 vuoruhemiid, ja oahpaheaddjioahpuid vuoruheapmi jotkojuvvo. Mánáidgárdeoahpaheaddjeoahput ja vuodđoskuv-

Lappekodisilla dokumeantta geigejupmi Guovdageainnus 19.10.21

laoahpaheaddjehoahput main lea sámeigella fágan, leat vuoruhuvvon stuorimus stipeanddaiguin, mas juolluduvvo 25 000 ru 30 oahppočuoggá nammii lohkanbajis. Vuodđun dásá lea go leat vuorjašuhti unnán mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaohpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta ja geat čađahit oahpu.

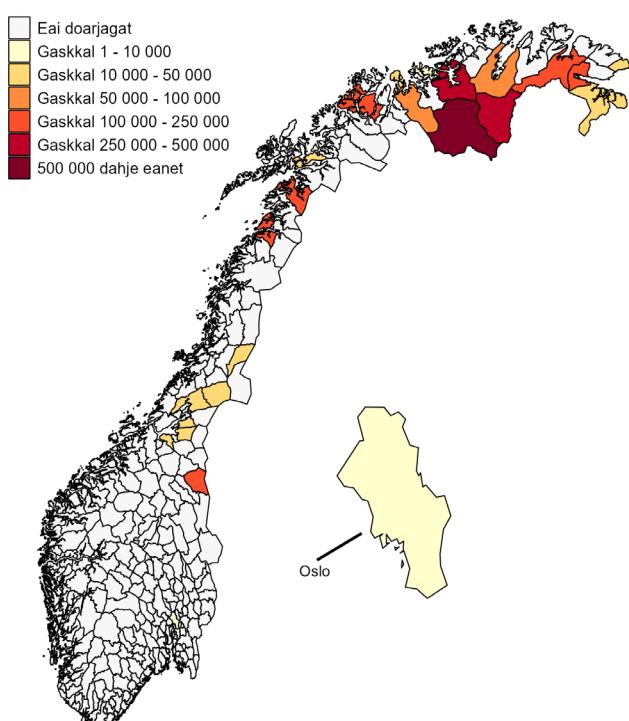
2.10.1 Stipeanda alit ohppui - ohcanvuodđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
71	68	3	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boađus rev. budš. ektui
1 467 500	2 595 000	2 450 000	1 127 500
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
1 505 000	0	37 500	1 467 500

Doarjjaortnega mihttomearri - stipeanda alit ohppui:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaohpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta.

Alit ohppo stipeanddat

2.11 Árbediehtu

Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Árbediehtu - prošeakta	146 087	145 000

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Árbediehtu deattuhuvvo máhttuovogádahkan eará máhtu lassin.

Jagi 2021 ovdanbuktojuvvui raporta «Maadtoej aerpie båetijen aajkan/Máttoj árbbe boahtteáiggái/Máttuid árbi boahtteáigái». Raporta evttoha árbedieđu boahtteáigáša hálldašeami. Baragoavku lea vuđolacčat bargan, ja lea jearahallan ollu berošteddjiid miehtá Sámi. Bargoavku evttoha rapportas earret eará golbma cielga doaibmabiju nannen dihtii árbedieđu aktevrraid; 1) ásahit fierpmádaga árbediehtoaktevrraid váste, 2) ásahit fágaorgána Sámi árbemáhttogađdu, mii galgá earret eará doarjut fierpmádaga, ja ahte 3) juolluduvvojít ruđat ásahit duodje-guovddážiid báikkálaš iniciatiivvaid vuodđul Sámis.

2.12 Sámi perspektiivva implementeeren alit ohppui ja dutkamii

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi perspektiiva lea implementerejuvvon buot relevánta oahpuide ja dutkamiidda

Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat láhkaásahusaid birra nationála njuolggadusain 19 vuodđooahpus dearvvašvuđa- ja sosiálafágaoahposuorggis, ja lea dál álgán nationála njuolggadusaguin mastergráda- ja joatkaoahpuin. Konsultašuvnnaid boađusin lea ahte sámi sisdoallu lea implementerejuvvon dáid nationála njuolggadusaide.

Sámedikki iniciatiivva vuodđul lea ráhkaduvvon láhkaásahus nationála njuolggadusa birra sámi buohccidivššároahpu várás. Dát mearriduvvui Sámedikki ja Máhttodepartemeantta gaska-saš konsultašuvnnaid manjel.

Sámediggi lea konsulteren Norgga dutkanráđiin portefoljestivrra sámi birra. Bealálaččat šadde ovttaoaviliit stivrra oktiibidjamis. Portefoljestivra galga formalacčat nammaduvvot odđajagimánu 2022. Jagi 2022 galget čađahuvvot konsultašuvnnat portefoljeplánain maid dutkanráđi iešguđetge portefoljestivrat hálldašit.

3 Areálat, biras ja dálkkádat

3.1 Areálade, birrasii ja dálkkádahkii guoski váikkuhangaskaoamit

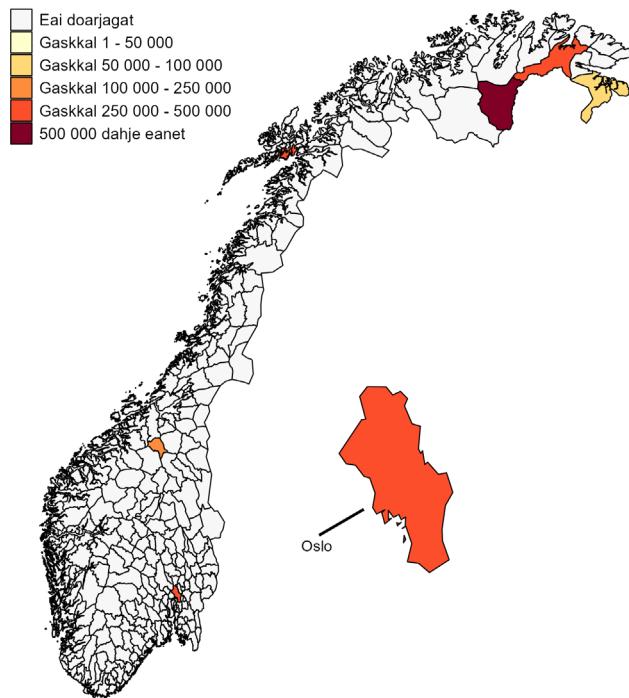
Servodatmihttu:

- Árbeviolaš sámi guovluid areálat ja luondduresurssat hálldašuvvojtit dainna jurdagiin ahte sihkkarastojuvvvo boahttevaš sohkabuolvvaide eallinvuodđu ja vejolašvuhta bisuhit ja ovddidit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima.

Dehálaš bargu mii lea dahkkon ja váikkuha ulbmilolahusa 2021:s lea Sámedikki plánabagadusa oðasmahttin, ja oppalaš bagadus gielddaide plána geavaheamis. Sámediggi ovddida sámi vuogatvuodaid areálaáššiin vuostecealkámušrievtti bokte Plána- ja huksenlága mielde, ja konsultašuvdnarievtti mielde mii lea addojuvvon konsultašuvdnalágas. Vuosteákkat ja konsultašuvnnat, gielddaiguin ja departemeanttain, ovddidit gulahallama juksan dihtii ovttaoaivilvuoda mat ovddidit sámi beroštumiid. Sámediggi bargá maiddái servodatmihtu ektui ja ohcalá gulahallama báikkálaš sámi beroštumiiguin sihkkarastin dihtii ahte dat ožzot vejolašvuoda doaimmahit sin rivttiid areálaovddideamis.

Stuorámus ášši 2021:s, ja mii Sámedikki mielas lea prinsihpaláčcat dehálaš duopmu, lea duopmu Fovsen-áššis. Dan duomus vuite sámi beroštumit Alimusrievttis. Beroškeahttá duomus, de lea ráddhehus bidjan proseassa mii dagaha ahte álbmotrievtti rihkkun joatkašuvvá ja nannejuvvo mađi guhkit áigi manná. Ráddhehus lea dattetge dohkkehan, ahte duopmu dagaha, ahte lea dárbu geahčadit movt Norga sáhttá lágain reguleret ON konvenšvnna siviila ja politikhkalaš vuogatvuodaid guoski 27. artihkkala, vai sáhttá čielggadit, gokko manná rádjí dasa mii lea álbmotrievtti rihkkun sisabahkkemiid oktavuođas. Konsultašuvnnaid oktavuođas Sámedikkiin lea ráddhehus dovddahan ahte sii áigot árvvoštallat dán lágan láhkaregulerema Sámi vuogatvuodálvdegotti evttohusa viidáset čuovvuleamis.

Areálat, biras ja dálkkádat, ohcanvuodot doarja

3.2 Areálahálldašeapmi

3.2.1 Čoahkketabealla - areálahálldašeapmi

Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Protect Sápmi vuodđudus	1 116 000	1 116 000
Sámi areála- ja resursavuo-gatvuodat	2 243 430	2 150 000
Geahčaleapmi mohtorjohtalusas meahcis - proše-akta	0	209 000
Submi	3 359 430	3 475 000
		115 570

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Sámi ealáhusaid, kultuvrra ja servodateallima luondduvuođus lea sihkkarastojuvvont buot plánemiin, ja Sámediggi lea dehálaš eavttuidbiddji ja konsultašuvdnabealli areálahálldašeamis.

Buot plánain galgá lágá vuodđul sihkkarastojuvvot sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima luondduvuođus. Areálahálldašeeddjiid bealis ii čađahuvvo dát dál doarvái burest. Sámediggi bargá dan ala ahte sámi luonddudoallu ja árvuođđu buorebut áddejuvvošii. Sámediggi hálddaša plána- ja

huksenlága § 3-1 ja addá dan vuodul gulaskuddancealkámušaid gieldaplánaide ja regulerenplánaide. Dasa lassin bagada Sámediggi gielddaid plánejeddjiid Sámedikki plánaveahki geavaheami oktavuođas. Sámediggi lea 2021:s bargin plánabagadusa ja njuolggadusaid ođasmahttimiin meahcgegeavahusa riedadeami ektui. Plánabagadus mearriduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis 2021:s ja sáddejuvvui ráđđehussii, gos dat lea vuordimin dohkkehuvvot.

Sámediggi lea gulahallamiid bokte gielddaiquin ja sámi vuogatvuodaoamasteddjiiguin gávnahan čovdosiid movt sihk-karastit sámi luondduvuđđosa, ja ulbmilin lea čoavdit vuosteákkaid gulahallama ja konsultašuvnnaid bokte gielddaid ja guoskevaš sámi beroštumiid gaskka. Frovågneset Sáččá suohkanis lea okta ovdamearka das. Sámediggi lea ovddidan vuoste-cealkámuša Hámárfeastta, Láhpi, Porsánggu ja Báhhccavuona gielddaid gieldaplánaide, ja Evenášsi, Áhkánjárgga ja Hábméra gielddaid gaskasaš riddoavádatpláni. Sámediggi ohcalia gulahallama bokte gielddaiquin oažžut áddejumi ja dohkkejumi min vuosteákkaid.

Árbevirolaš guolásteami čáđaheapmi ja ain vejolašvuhta ahte boahtteáaggi sohkabuolvvat sáhttet geavahit areálaid, lea vealtameattun dehálaš sámi kulturdoaimmaheapmái riddogoulluin. Sámediggi vásicha hástalusaid mat gusket akvakultuvrra riddoavádatplánaáššiid ja konsešvdnaáššiid gullamiidda. Sámediggi vásicha ahte eará beroštumit nugo akvakulturealáhus mannet ovddabeallai sámi beroštumiid dain áššiin. Guolástusdirektoráhta lea 2021:s válđán oktavuođa Sámedikki go háliidit gulahallat riddoavádatplánaid ektui. Sámediggi lea positiiva álgaga ektui, go dehálaš livččii buorre gulahallan sihke Guolástusdirektoráhtain ja Ealáhus- ja Guolástusdepartemeantain min barggu ja vuostecealkámušválddi birra.

Konseaptalávdegotti -čielggadus (KLČ) fievrridančovdosiid ektui Davvi-Norggas galgá bidjet vuodul boahtteáaggi fievrridan-vuogádagaise Davvi-Norggas. Čielggadusas leat mielde buot fievrrideamit, sihke geainnu alde, ruovdemáđijas, mearrajoh-talusas ja áibmojohtalusas. Čielggadusbarggu lea johtolatdepar-teemanta addán Stáhta geaidnodoaimmahahkii. Sámediggi lea searvan politihkalaš čoahkkimiidda KLČ barggu oktavuođas Davvi-Norggas ja álgoálbmogiid ja kulturmuittuid fágajoavk-kuid bokte. Sámediggi vásicha hástalussan go hálddhonusas váilu fágagelbbolašvuhta dán suoggis.

Geahččalanprošeakta mohtorjohtalus meahcis

Sámediggi lea álgahan barggu geahččalanprošeavta ása-hemiin, man ulbmilin lea ahte mohtorjohtalus a reguleremis meahcis vuhtii válđojuvvošedje sámi báikegottiid árbevirolaš geavaheapmi ja ođđa geavahushámit. Juo 2020:s dollojuvvojedje čoahkkimat ollu gielddaiquin searvama birra. Doaisstážii ii leat Sámediggi ožžon gudege gieldda mielde prošektii, muhto bargojuvvo dattetge viidáseappot ovttasbargogielddaid gávdna-miin. Sámediggi lea bidjan ruđaid prošektii, muhto prošeakta ii leat ovđánan 2021:s.

Vuodđudus Protect Sápmi

Protect Sápmi vuodđudus galgá bargat dan ala ahte sámi vuogatvuodaoamasteaddjit sáhttet frija mieđihit huksenáššiin ovddalgiit addojuvvon dieđuid vuodul.

3.2.2 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodat - ohcanvuodot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
16	11	5	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahutta 2021	Boadus rev. budš. ektui
2 243 430	2 150 000	1 900 000	-93 430
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
2 560 000	316 570	0	2 243 430

Mål for tilskuddsordningen - Sámi areála- ja resursavuoigatvuodat:

- Sámi berošteddjiin ja vuogatvuodaoamasteddjiin lea duohta vejolašvuhta beassat konsultašuvnnaide vai bessel ovdagihii dieđuid vuodul addit frija mieđiheami plánaide ja doaibmabijuide areála- ja resursahálddašeami oktavuođas.

3.3 Luondduresurssat

Ángiruššansuorggi mihtomearri:

- Ávkkástallan sámi guovluid luondduresurssaiguin dáhpáhuvvá dakkár vugiin mii fuolaha sámi vuogatvuodaoamasteddjiid ja báikegottiid beroštusaid ja vuogatvuodaid, ja dávista riikkaidgaskasaš álbmotriktái.

Dálá servodatovddideapmi mielddisbuktá dárbbu buvttadit eanet energija ja válđit atnui eanet resurssaid mat eai ođas-muva. Dát mielddisbuktet dávjá stuorra sisabahkkemiid daidda guovlluide gosa ovdal eai leat leamaš sisabahkkemat. Sámediggi bargá oktilaččat sámi areálaid sihkarastimiin ohcamiid me-annudeami ja konsultašuvnnaid bokte mat gusket huksemiidda energija- dahje minerálaroggama geažil.

Energijahuksen- ja plánen sámi guovlluin manjimuš jagiin lea válđoáššis guoskan smávvafápmo- ja bieggačápmoprošeavtaide. Cájehan lea ahte bieggačápmorusttegiin, oktan buot infrastruk-tuvrrain mat daid čuvvot, leat stuorra válikkuhusat guoskevaš boazodollui, erenoamážit go dat bohtet lassin ovdeš areálasi-sabahkkemiidda. 2021:s oainnusmahttojuvvui dát Alimusrievtti duomus bieggačápmorusttegiid birra Fovsenis (gč. válđdaheami vuollelis).

Oljo- ja energijadepartemeanta (OED) loahpahii 2020:s barggu bieggačámu nationála rámmain almmá ahte bargu gárvistuvvui. Barggu gárvisteami sadjái mearridii OED ođasmahttit konsešvdnameannudeami. Sámediggi lea addán ráđđehussii dieđu ahte konsešvdnameannudeami ođasmahttimiin eai suddjejuvvo sámi beroštumit, eage sámi boazodoalu areálat. Saddá ain čielgaseabbon, ahte OED geavahus bieggačápmorusttegiid ceggemis ovdagihii lea váttis. Fovsenis addojuvvui

lohpi bieggafápmorusttega ceggemii man oktavuođas Alimus riekti mannjá lea julgaštan konsešvnnaid lobiheapmin (gč. válldaheami vuollelis). Øy-váris lea maiddái addojuvvon lohpi bieggafápmorusttega ceggemii vaikko ii lean gávnahuvvон dohkálaš čoavddus bohccuid johtolaga ektui guovllus mii lea okta konsešvdnaeaktu.

Fovsenduopmu

Alimusriekti celkkii 2021:s prinsihpalačcat dehálaš duomu ášsis, mii guoská Storheia ja Roan bieggafápmorusttegiiida Fovsenis (Fovsenduopmu). Alimusriekti celkkii ahte stáhta konsešvdna-mearrádus ii leat lobálaš ja dieinna lágiin ii bággolonisteapmige. Duomu ággan lei ahte bieggafápmohuksemis, ON konvenšvnu-na siviila ja politikhkalaš vuogatvuodaid 27. artihkkala mielde (SP art. 27), leat stuorra negatiivvalaš váikkahuusat boazodolliid vejolašvuodaide bargat sin kultuvrrain Fovsenis, ja ahte evtt-huvvon váidudeaddji doaibmabijuin ii leat dohkálaš ávki, dahje iéšalldis leat nu stuorrát ahte dat rihkkot árbevirolaš boazodo-allorievtti. Sámediggi lea bargin ášsiin ollu jagiid, Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat ášsi birra mángga dásis ja lea buktán vuostecealkámuša regulerenplánni.

Sámedikkis lea leamaš lávga oktavuohta Lulli-Fovsena Sijtein ja Davvi-Fovsena siiddain doarjun dihtii sin sávaldagaid, dárb-buid ja vuogatvuodaid. Oljo- ja energijadepartemeanttai leat dollojuvvon mángga čoahkkima, golbma dain oljo- ja energijaministariin. Sámediggi lea dovddahan ahte bealit leat hui fuolas dan proseassa ektui maid departemeanta dál lea láhčán, ja ahte álbtotrievtti rihkkumiin jotkojuvvo ja dat nannejuvvo mađi guhkit áigi manná.

Alimusrievtti duopmu Fovsen-ášsis dakhá áigeguovdilin ahte lea dárbu lágain reguleret movt SP 27. artihkal árvvoštallovjuvvo ja gokko manná rádji das mii lea álbtotrievtti rihkkun sisab-hkkemiid oktavuođas. Konsultašvnnaid oktavuođas Proposišvnna 86 L (2020-2021) ektui sámelága rievdaamei birra lea departemeanta cealkán ahte ráđđehus áigu árvvoštallat dán lágan láhkarievdadusa Sámi vuogatvuodálavdegotti viidáseap-pot čuovvuleamis.

3.4 Luonduvalljodat

3.4.1 Čoahkketabealla – luonduvalljodat

Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Luonduvalljodat	16 610	350 000
		333 390

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Luonduvalljodaga suodjaleapmi bidjá nana vuodú sámi kultuvrii ja ealáhusdoaimmahepmái. Suodjalanguovlluid hálddašeapmi válđa vuodú suodjaluvvón guovlluid árbevirolaš geavaheamis ja dakhá vejolažžan joatkit dakkár geavaheami.

Dálkkádat

Bargu odđa bargoprográmma mearridemiin konvenšvndii biologalaš valljodaga ektui lea manjonaan koronadávdda geažil. Sámediggi jotkkii 2021:s gulahallamiin Dálkkádat- ja birasdepartemeanttai Sámedikkii vuordámušaid birra bo-ahtteáiggi bargoprográmmii. Sámediggi lea ohcalan olmmošvuogatvuodálagadeami luonduvalljodahkii, mii goziha álgoálbmogiid vuogatvuodaid sin kultuvraaid, geavahusaid ja eallinvugiid bisuheamis luondu valljodaga bisuheami ektui. Sámi Parlamentáralaš Rádi stivra mearridii geassemánuus 2021 oktasaš sámi dokumeantta mas sámi vuordámušat bargui leat konkretiserejuvpon.

ON Dálkkádatpanela árvalues váldoraportii váikkahuusaid, heivehemii ja raššivuoda birra, lea leamaš áššedovdiid ja eiseválddiid kommenterenvorus. Dien oktavuođas lea Sámediggi buktán cealkámuša Norgga eiseválddiid árvalussii raporttas. Kapihtalis Eurohpá birra leat ollu referánsat main čoavddasátnin leat álgoálbmogat, sámit ja boazodoallu. Oasseraporta almmuhuvvo guovvamánu 28. b. 2022.

ON dálkkádatpanela árvvoštallá almmuhuvvon dieđalaš girjjálašvuoda. Árvvoštallamiid cállét mánga čuođi jođiheaddji áššedovdi. ON dálkkádatpanela lea válljen máhttobirrasiid fágaolbmuid Norggas bargat guđát váldoraporttain. ON dálkkádatpanela raporttat leat dálkkádattrievdamiid deháleamos fágalaš vuodđun ON dálkkádatkonvenšvnna riikkaidgaskasaš dálkkadatsiehtadallamiidda. ON dálkkádatpanela almmuha guđát váldoraporta osiid mielde 2021:s ja 2022:s.

Suodjaleapmi ja suodjalanstivrat

Čakčat 2020 álggahuvvui čielggadanbargu suodjalanguovlluid birra árbevirolaš sámi guovlluin. Sámedikki dievasčoahkkin mearridii geassemánuus 2021 Čilgehusa areálasuodjaleami birra Sámis. Čilgehusa bokte hálida Sámediggi bidjat fuomásumi áššečuolmmaide mat gusket ásaheemiide, hálldašeapmái ja vejolašvuhtii ain bisuhit sámi geavaheamis sámi guovlluid suodjalanguovlluin.

Ráđđehus mearridii 2021:s álggahit barggu soames odđa álb-motmehciid viiddidemiin ja ásaheemiin. Sámi beroštumit guosk-kahuvvojat barggus suodjalanstáhtusa rievdaamei oktavuođas álbtotmehciide Lyngsalpan, Sylan ja Trollheimen guovllus ja dasto Rohkunborri, Bláfjella-Skjækerfjella, Skarvan-Roldalen ja Femundsmarka álbtotmehciid viiddideami oktavuođas. Sámediggi ii ožžon vejolašvuoda konsulteret mearrádusa hárrai mii čielgasit rihkku konsultašuvdnalága.

Gelbbolašvuhta sámi luonduudoalu birra, maiddái boazodoalu birra, ja oppalaš sámi kulturgelbbolašvuhta, ferte deattuhuv-vot nannosit suodjalanguovlluid hálldašeapmís. Sámediggi lea nammadan 42 lahtu oktiibuot 21 álbtotmeahcce- ja suodjalan-guovlostivrii gozihit sámi beroštumiid ollislaš vuogi mielde.

Álbtotmeahccekonferánssa oktavuođas lea leamaš dárbu doallat sierra čoagganeami suodjalanguovlostivraaid sámi ovddasteddjiide, ja 2021:s čađahuvvui digitála álbtotmeahccekonferánssa ja digitála čoagganeapmi sámi ovddasteddjiide álbtotmeahccekonferánssa oktavuođas. Ulbmil Sámedikkii čoagganemiin lea fállat digitála deaivvadanbáikki ja arena vásihuaid lonohallamii vaikko njoammunsuodjalannjuolgadusaid

vuođul ii sáhte fysalaččat deaivvadit. Máhcahusdieđut seminára ektui leat leamaš positiiva. Čoagganemiid fáddán leat leamaš Čilgehus areálasuodjaleami birra Sámis ja suodjalanprinsihpat, suodjalanguovlluid báikkálaš hálldašanortnega evalueren ja ráđđenteknihkaiguin birgehallań.

Govva: Aina Bye

4 Ealáhusat

4.1 Ealáhusaid váikkuhangaskaoamit

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Vuođdoealáhusat	12 454 625	11 760 000	-694 625
Juohkelágan ealáhusat	11 765 156	10 946 000	-819 156
Hutkás ealáhusat	3 053 838	3 405 000	351 162
Duodji	14 060 458	14 553 000	492 542
Submi	41 334 077	40 664 000	-670 077

Servodatmihttu:

- Sámi guovlluin galget leat nana ealáhusat mat ovddidit ja bisuhit eallinfámolaš sámi servodaga.

Sámediggi lea barggus bokte 2021:s váikkuhan ealáhuseallima rámmeavttuide sámi guovlluin, ja juolludan ruđaid.

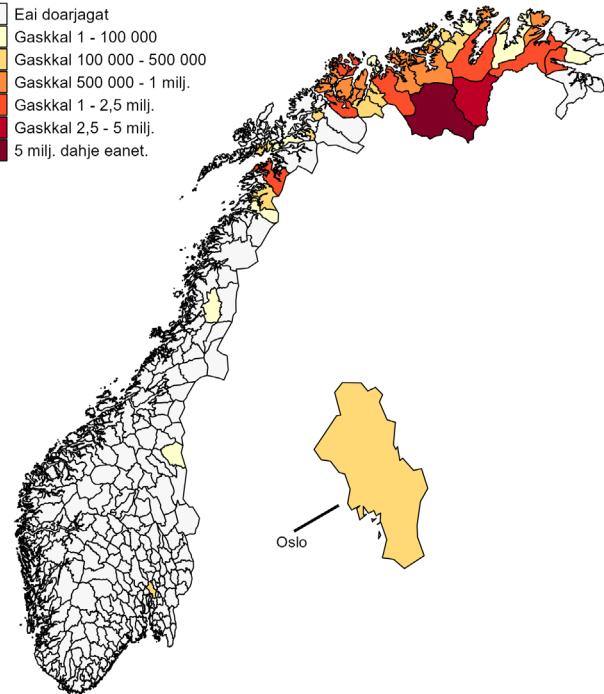
Ealáhusovddideami eavttut sámi guovlluin leat eanet hástaleaddji go eanet guovddáš guovlluin Norggas. Olmmošlogu ovdáneapmi, heajos dahje negatiivvalaš olmmošlogu ahtanuššamii ja boaråsmuvvan olbmuiguin sámi guovlluin, váikkuha barggolašvuoda ja báikkálaš márkkandiliid negatiivvalaččat. Gávdnojtit spiehkastagat, muho dát lea oppalaš treanda ovdáneamis.

NORCE namuha ahte Sámedikki váikkuhangaskaoapmeortnegat leat áibbas vealtameahttumat jos ovttaskas ealáhusdoallis galggaš leat vejolašvuota ása hit doaimma. Erenoamážit Sámedikki offensiivvalaš politikhka ja ulbmillas váikkuhangaskaoamit guolástusas gessojuvvorit ovdan. Váikkuhangaskaoamit leat geavahuvvon “hui deaivilit, ja dain orru leat leamaš positiiva beaktu báikkálaš árvohákamii, barggolašvuhtii ja ássamii, erenoamážit miehta Finnmarkku rittu”. Sámedikki doarja lea maiddái váikkuhan sakka dárbbašuvvon kapítála, mii addá vejolašvuoda ruhtadit eará goluid loanain. Dieinna lágiin váikkuhit váikkuhangaskaoamit servodatmihtu juksama.

Sámi guovlluin leat viehka ollu vuodđoealáhusat, ja daid sihkarastin váikkuha gievrras ealáhuseallima. 2021:s lea Sámediggi konsultašuvnnaid ja rávvagiid bokte sihke regulerenčoahkki-miin, cealkámušain eanadoallošiehtadallamiidda ja boazodoallošiehtadallamiidda váikkuhan rámmeavttuid vuodđoealáhusaide. Konsultašuvnnat leat čáđahuvvon bivdoeari mearrideami ektui riddoguolástussii, ja vuotnaguolástuslavdegotti evalueren-bargu galgá álgghahuvvot 2022:s.

Hutkás ealáhusain ja sámi mátkealáhusain leat čáđahuvvon mánga prošeavta. Sierra prošeavttat leat mielde loktemin gelbbolašvuoda fitnodagaid gaskkas prošeavttain, muho váikkuhit maiddái ahte sámi mátkealáhusat ja hutkás ealáhusat bohvet eanet oidnosii ja dohkkehahuvvot. Prošeavttat leat mielde

Ealáhusat, ohcanvuodot doarja

loktemin sámi biepmu,mátkealáhusaid ja design. Duodji lea dehálaš ealáhus sámi guovllus, ja Sámediggi váikkuha duoji ealáhussiehtadusa bokte ealáhusa ahtanuššama.

Koronadávda dasa gullevaš gáržžidemiiguin, lea leamašan ja lea góibideaddji sámi guovlluid ealáhuseallimii, ja erenoamážit mátkealáhusaide. Sámediggi oaččui njukčamánus 2021 lii-gejuolludusa sierra koronadoabmabijuide sámi ealáhuseallima várás. Sámediggi juogadii dáid ruđaid reviderejuvvon 2021 bušeahdas juohkelágan ealáhusaide ja sámi mátkealáhussii. Hástaleaddji dilis ledje ruđat hui dárbbašlaččat ealáhuseallimii, muho eai doarváí ollu gokčat daid negatiivvalaš váikkuhusaid maid dávda lea dagahan sámi ealáhuseallimii.

4.2 Vuodđoealáhusat

4.2.1 Čoahkketabealla – vuodđoealáhusat

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Doarja vuodđoealáhusaide	10 113 500	9 900 000	-213 500
Boazodoalloláhka ja boazodoallo-hálldašeapmi guorahallama mas čielggaduvvo dárbu rievadit boazodoallolágaid - prošeakta	2 269 482	1 760 000	-509 482
Seminára dásseárvvu birra boazodoalus	71 643	100 000	28 358
Submi	12 454 625	11 760 000	-694 625

Ángirušsansuorggi mihttomearri:

- Vuođđoealáhusat sealudit sámi kultuvrra, giela ja eallinvuogi.

Mariidnaealáhusat

Sámediggi ovddida jahkásačcat ášši guolástusaid birra.

Sámediggi lea ovttasráđiid Ealáhus- ja guolástusdepartemeantain álggahan proseassa Vuotnaguolástuslávdegotti doaimma ja mandáhta evalueremiin. Váldoulbmilin lea geahčat ahte leatgolávdegottis doarvái resurssat ja rámmat iežas barggu goziheapmá.

Sámedikki bargu sihkkarastit stabiila ássamiin ja ealli mearasámi servodagain sihkkarastojuvvo konsultašuvdonaortnegá árjjalaš geavaheami bokte, Vuotnaguolástuslávdegotti barggu bokte, fásta saji bokte Regulerenrádis ja ovttasbarggu bokte guolástusealáhusa organisašuvnnaiguin. Sámedikkis lea maiddái buorre ovttasbarggu organisašuvnnain Bivdi, ja lea ollu áššiin buktán oktasaš cealkámušaid.

Ovccát sámedikki raphaelma oktavuođas lei čajáhus man fáddán lei luossa. Dát čajáhus deattuhua ahte Sámedikkis 2021:s lea leamaš ollu fokus lussii ja luossaealáhussii. Sámedikki diedáhus luosa birra «Diddi, luosjuolgi, goadjin ja duovvi» meannuduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis, manjá vuđolaš proseassa mas guoskevaš bealit ja sámi beroštumit ledje mielde. Diedáhusas deattuhuvvo man dehálaš luossabivdu lea sámi kultuvrii, ja deattuhuvvo man dehálaš lea heivehit árbedieđuid luossahálddašeamis.

Deatnočázadaga hálldašeami oktavuođas lea Sámediggi deaivan Norgga-Suoma rádjčázádatkommišuvnna ja lea addán dasa cealkámuša Deatnočázadaga hálldašeami ektui. Sámediggi lea maiddái, ovttas Deanu Guolástushálddašeemiin, gáibidan ahte Deatnočázadaga stáhta hálldašeapmi galgá dutkojuvvot.

2021:s juolluduvvojedje doarjagat 10 bivdofatnasa vuosttaš geardi investoremii STN-guovllus. Doarja lea addojuvvon ovta nuoraibivdoprošektii ja guđa eará ovddidanprošektii dahje investeremiidda mariidnaealáhusain STN-guovllus.

Boraspiret

Sámedikki mihttomearrin lea ahte boraspirehálddašeapmi lea dakkár dásis ahte dat ii áitte sámi guoh tonealáhusaid ceavzil-vuoda. Vásihušvuđot dieđut ja árbedieđut guoh tonealáhusaid ja boraspiriid birra berrejít leat oassin máhttovođus mearrádu-saide boraspirepolitihkas ja -hálldašeamis.

Sámedikkis lea 2021:s leamaš gulahallan Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašedjiin ja Norgga Boazosápmelačaid Riikkaserviin boazodoalu ja boraspiriid birra. Sámediggi lea fuolas earret eará dan geažil go geatkenálli lassána fylkkas ja ahte liseansabivdu oktavuođas ii leat goddojuvvon oktage geatki. Sámediggi vásiba ahte min oaidnu ii válđojuvvo vuhtii ja ahte dat áiggi mielde sáhtta leat áittan boazodoalu eksistensii.

Gulahallan Stáhta bearráigeahčuin (SBG) lea maiddái čađahuvvon sin geavahusa birra Finnmarkkus go guoská bohccuid registreremii maid boraspiret leat goddán. Áddejuvvo nu ahte geavahus orru leamen eará lágan Finnmarkkus go eará guovluin riikkas. Boađus gulahallamis lea leamaš ahte SBG lea virgádan eanet boraspireoktavuođaid vai sis livččii vejolašvuoh-ta rievadit geavahusa ja stuorát kapasitehta mannat geahčat stuorábuš dáhpáhusaid.

Eanadoallu

Sámediggi buvtii cealkámuša 2021 eanadoallošiehtadussii. Sámediggi meannudii cealkámuša eanadoallošiehtadussii njukčamánu. Sámediggi deattuhii cealkámušastis man dehálaš lea einnostahti eanadoallopoltihkkä, gearggusvuhta ja biempmu ja dálkasiid dáfus iešbirgejupmi. Negatiivvalaš váikkuhusat mat njuoska dálkkádagain leat sámi guovlloid eanadollui, go lea unnán riskadáhtolaš kapitála ja doallohuksemiid váikkuhusat, ja hástalusat ovttárvosaš šibitdoavttirbálvalusaid oažžumis doaresbeale guovlluin, válđojuvvojedje maiddái ovdan.

Eanadoallošiehtadallamat boatkanedje miessemánuš 2021. Stuorradiggi bijai stáhta vuosttaš fálaldaga vuodđun teknihkalaš šiehtadussii jahkái 2021. Sámediggi bisuhii cealkámušas dan seamma profiila mii ovđdit jagiin lei ja evttohusa ahte heaitihit nu gohčoduvvon juohkindoarjaga, maid Q-meierijiat ja Rørosmeierijiat leat ožzon. Sámediggi ii ožzon čađa evttohusas dienasloktema ektui sámi eanadollui dahje evttohusa fas atnui válđimis 2 miljon doarjaga ektui Sámediggái.

Sámediggi lea 2021:s vuoruhan doarjaga doallohuksemiidda birrasii 6 miljon ru ovddas. Máŋgasat sin gaskkas áiggošedje láhčit luovosdoallonáveha ovdal lagi 2034, ja earát fas hálidit ođasmahttit iežaset doaibmavistti, mii dávista Sámedikki vuoruhemiide eanet ođasmahttojuvvon doaibmavisttiid ektui eanadoalus.

Boazodoallu

Sámediggi attii cealkámuša 2020/2021 boazodoallošiehtadussii. Sámediggi vuoruhii cealkámušas boazodoalu areálavuođu sihkkarastima, ekonomalaš ahtanuššama, váikkuhangaskaomiid mat dorjot kultuvrralaš ceavzilvuođa ja bearášvuđot boazodoalu, rekrutterema ja gelbbolašvuođa buorideami, čálgoortnegiidi ja

DBS-doaibmabijuid boazodoalus. Sámedikki cealkámuš da-hkkjuvvui siehtadusa vuodul ahte orohatdoarja ja roassodus-tehusfoanda nannejuvvojedje. Dasa lassin várrejuvvojedje 1,6 miljon ru bagadanávdnasiid ráhkadeapmái boazodoalu várás.

Sámediggi lea buktán cealkámuša evttohuvvon láhkarievda-dusaide plána- ja huksenlágas, ja oačui čáđa mánja árvalusa láhkateavstta ovdabarggus. 2021:s čáđahuvvojedje konsul-tašuvnnat plána- ja huksenlágá bagadusa birra. Sámediggi lei cealkámušastis earret eará deattuhan árbedieđuid, láhcima mielváikkhuheapmái ja ahte konsultašuvnnat galget čáđahuvvot buriin jáhkuin. Bealit sohpe eanaš čuoggain.

Boazodoalloláhka ja boazodoallohálddašeapmi, guorahallan mas cielggaduvvo dárbu rievadat boazodoallolága Sámediggi ja Norgga Sápmelaččaid Riikkasearvi (NBR) ásahed-je láhkalávdegotti skábmamánus 2018. Lávdegotti ulbmlin lea árvvoštallat ja evttohit rievdadusaid dálá boazodoallolágas.

2021:s lea lávdegoddi geahčadan boazodoallolága ja boazodo-allohálddašeamis leat leamaš mánja čoahkkima ja lea bargan prošeaktaraportta gárvvistemiin. Lávdegoddi lea loahpahan-muttus ja buvtii loahpparaportta odđajagimánu 2022 loahpas.

Lávdegoddi lea jagis geahčadan eanaš fáttáid mat leat mandáhtas, muhto bargu sankšuvdnakapihtalis váilu, danne go dat lea gáibideaddji juridihkalaš geahčademiid geažil, mii dagaha ahte lávdegoddi lea bivdán juristtaid, geain lea gelbbolašvuhta dán suoggis, bargat dainna.

Juovlamánu dollojuvvui seminára lávdegotti barggu stáhtusa birra Sámedikki dievasčoahkkimii, ja dan oktavuođas geigii Sámediggi sin cealkámuša Boazodoallošiehtadussii Eanadoallo-ja biebmoministarii. Ministtar dovddahii ahte lávdegotti bargui leat vuordámušat.

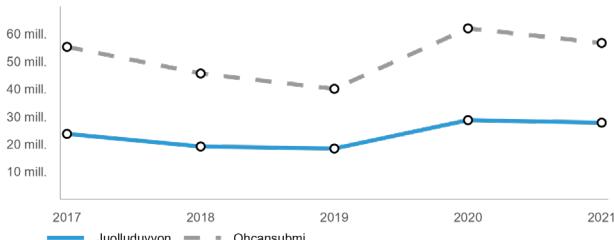
Bargobáđji dásseárvvu birra boazodoalus

2021:s čáđahuvvui bargobáđji bearraša ja dásseárvvu birra boazodoalus. Bargobáđjai ledje searvan 35 olbmo. Joavkkut bukte rievdadusevttohusaid das maid ferte dahkat gozihan dihtii bearášvuđot boazodoalu ja mainna lágiin sáhttá ovddidit dásseárvvu boazodoalus.

4.2.2 Doarja vuodđoealáhusaide - ohcanvuodot doarja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
70	44	26	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
10 113 500	9 900 000	9 900 000	-213 500
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
10 987 000	952 000	-78 500	10 113 500

Ealáhusat, ohcanvuodot doarja

Doarjaortnega mihtomearri - Vuodđoealáhusat:

- Eanet bargosajit vuodđoealáhusain ovdal lagi 2025.

4.3 Juohkelágan ealáhusat

4.3.1 Čoahkketabealla - juohkelágan ealáhusat

Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Doarja mániggabe-alat ealáhusaide	7 951 429	-1 001 429
Sápmi Ealáhus-siida	831 000	0
Nuorra Ealáhus-hutkan	271 000	-6 000
Sámi mátkeelá-husat - prošeakta	1 057 928	-57 928
Sámi mátkeelá-husat - ohcan-vuodot doarja	1 653 799	246 201
Submi	11 765 156	-819 156

Ángiruššansuorggi mihtomearri:

- ÁsaHANDÁVJODAT LEA LAGABUDDA GASKAMEARI NORGGA OLLISLAČČAT JA 2 % AHTANUŠSAN FITNODAGAID LOGUS.

Reviderejuvvon bušeajtas várrejuvvui 3 350 000 ru juohkelágan ealáhusaide. Dát lei odđasis juohkin koronadávdda geažil. Liige doarja áddejuvvui movttiidahttit aktivitehta.

Sámi mátkeeláhus - prošeakta

Prošeakta Johtit – Prošeakta gárvistuvvui 2021:s. Prošeavtta ulbmilin lea leamaš bargat fierpmádathuksemiin, gelbollašvuoda buoridemiin, márkanguvllot buvttaovddidemiin, márkanfievridemiin ja vuovdimiin sámi mátkeeláhusfitnodagain. Prošektii leat searvan 19 oasseválđi, sihke fitnodagat ja ovtaolbmofitnodagat, ja leat leamaš sihke čoagganeamit ja individuála čuovvuleapmi.

Prošeakta Máistu. – Prošeavtta mihttomearrin lea buoridit bohccobierggu vuovdimia ja oainnusmahttit vejolašvuodaid maid bohccobiergu addá restaurántasuorgái. Oasseválđit leat bohccobierggu viidáset reidejeaddjít, ja restauránttat. 2021:s leat leamaš golbma viidáset reidejeaddjí ja guhtta restaurántta Romssas. Okta boađus lea ahte restauránttat leat ožžon eanet dieđuid bohccobierggu atnimis varasávnnašin.

Vahca – Prošeavtta mihttomearrin lea leamaš addit eanet dihtomielalašvuoha mátkeeláhusfitnodagaide ja gávpefitnodagaide Romssas dan birra movt galgá giedħallat sámi buktagiid ja gálvvuid. Ovttsráđiid ealáhusa ja Sámedikki gaskka leat ráhkaduvvon etihkalaš njuolggadusat fitnodagaide. Sámediggi ja ealáhuseallin leat soahpan njuolggadusaid. Ulbmilin lea juohkit etihkalaš plakáhta ja ahte fitnodagat miehtá Norgga geavahišgohtet dan.

Faamoe báikkálaš biebmu – Prošeavtta mihttomearrin lea buoridit gánnáhahttivuođa sámi dárjordanfitnodagain eanet báikkálaš biebmu geavahemiin. Prošeavtta olahusjoavkun leat fitnodagat Sis-Finnmárkkus. Čieža fitnodaga servet ja ožžot oahpahusa, šaddet dihtomielalažjan varasávdnasiid válljemis ja daid geavaheamis, ja mat lassin huksejti fierpmádagaid.

Njuolggodoarja – juohkelágan ealáhusat

Ángirušsan suorggis juohkelágan ealáhusas oažžuba Sápmi ealáhussienda ja Nuorra ealáhushutkan njuolggodoarjaga. Čuovvulan dihte fitnodagaid mat leat väikkahuuvvon koronadávđii de juolluduvvui 2021:s liigedoarja Sápmi ealáhussiidii.

4.3.2 Doarja mán̄ggabealat ealáhusaide - ohcanvuđot doarja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
75	45	30	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahutta 2021	Boađus rev. budš. ektui
7 951 429	6 950 000	3 600 000	-1 001 429
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
9 030 900	999 971	79 500	7 951 429

Doarjaortnega mihttomearri - Mán̄ggabealat ealáhus

- Fitnodatahtanušsan lahkana 2 % sámi guovlluin.

4.3.3 Sámi mátkeeláhusat - ohcanvuđot doarja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
11	7	4	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahutta 2021	Boađus rev. budš. ektui
1 653 799	1 900 000	1 000 000	246 201
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
1 920 300	248 001	18 500	1 653 799

Doarjaortnega mihttomearri - Sámi mátkeeláhusat:

- Mánga sámi mátkeeláhusaktevrra geat doaimmahit birra jagi fitnodaga.

4.4 Hutkás ealáhusat

4.4.1 Čoahkketabealla - hutkás ealáhusat

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Hutkás ealáhusat - ohcanvuodot doarjja	716 274	1 250 000	533 726
Gelbbolašvuodavuđot hutkás ealáhusat - prošeakta	1 882 564	1 700 000	-182 564
Dáiddadállu	455 000	455 000	0
Submi	3 053 838	3 405 000	351 162

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet sámi kulturealáhusbargit mat buvttihit gievrras ja gánnáhahti kulturealáhusfitnodagaid main lea stuorát birgenmunni.

Gelbbolašvuodavuđot hutkás ealáhusat

Šoop Šoop – Sámi Design Beaivvit leat golmma jagáš prošeakta. 2021:s galge Sámi 2021 Design beaivvit dollojuvvot Troanddimis, muhto koronadávdda geažil leat maŋiduvvon njukčamán-nui 2022.

Fitnodatovddidanprogrammas Faamoe leat máŋga oasse-programma. Fitnodatovddidanprogramma Faamoe duodji ja design lea čáđahuvvon 2020:s ja 2021:s. Dasa serve čieža sámi fitnodaga.

4.4.2 Doarjja hutkás ealáhusaide - ohcanvuodot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
12	7	5	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boađus rev. budš. ektui
716 274	1 250 000	750 000	533 726
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
829 000	112 726	0	716 274

Doarjjaortnega mihttomearri - Hutkás ealáhusat:

- Eanet sámi kulturealáhusbargit mat buvttihit gievrras ja gánnáhahti kulturealáhusfitnodagaid main lea stuorát birgenmunni.

4.5 Duodji

4.5.1 Čoahkketabealla - duodji

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Doarjja Duodjeinstituhtii	5 443 000	5 443 000	0
Boazodoalu ja duođi oahpahuskantuvra	1 760 000	1 760 000	0
Duođi ealáhusiehtadus	6 857 458	7 350 000	492 542
Submi	14 060 458	14 553 000	492 542

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet duojárat geain duodji lea ealáhussan.

Duodjeinstituhtta

Duodjeinstituhtta (DI) addá rávvagiid fágaovddideami, buvttaovddideami, prošeaktaohcamiid ja márkanfievrrideami oktavuodas. DI lea vuoruhan ovddimusat doarjut ovttaskas duojáriid, ja servviid mat barget dujiin. DI fállá heivehuvvon bagadusa geavaheddiide.

Duodjeinstituhtas leat golbma oktasaš báji; okta Guovdage-ainnus, nubbi Kárášjogas ja goalmmát Snoases. Vásihuasat bájiin čájehit ahte duojárat movttiidit bargat dujiin, go bessel geavahit heivvoláš reaidduid ja ožzot bagadusa.

Sámediggi lea 2021:s addán liigejuolludusa 400 000 ru DI:i investeremiidda. Investeremmat galget váikkuhit ásahuasid ovđáneami ja vai dat buorebut sáhettet gozihit iežaset servodat-doaimma.

Duodjeealáhusa ovddideapmi ja dasa rekrutteren

Oahpahuskantuvra oktiordne ja beavttálmahtta searvan oahppofitnodagaid fidnoohppiid ja oahppokandidáhtaid oahpahusa boazodoalus ja duođis. Ulbmilin lea oahpahit nuoraid čeahpes fágabargin boazodoalus ja duođis. Oahpahuskantuvra oahpaha viidáset oahppofitnodagaid dainna ulbmilin ahte váldit fágareivve ja gealboduodaštusa. Duodjefágain galget leat 10 oahppošiehtadusa.

4.5.2 Duoji ealáhusšiehtadus

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Doaibmadoarjja	2 585 750	2 500 000	-85 750
Investeren- ja ovd-didandoarjja,konsuleantaveahki, álggahandoarjja ja prošeavtta	1 136 765	1 150 000	13 235
Duodjestipeanda	160 000	150 000	-10 000
Čálgoortnegat	41 295	20 000	-21 295
Gelbbolašvuhta, oahpahus, kurssa	69 600	80 000	10 400
Márkanheivehe-apmi	150 000	600 000	450 000
Koronadoarjaga	649 360	810 000	160 640
Duojáriid Ealáhus Searvi	630 000	630 000	0
Sámiid Duodji	1 310 000	1 310 000	0
Faga- ja ekonomi-ijalávdegoddi	0	100 000	100 000
Duoji organiseren	124 688	0	-124 688
Submi	6 857 458	7 350 000	492 542

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii Duoji ealáhusšiehtadusa 2021 juovlamánu 2020. Guovddážis 2021-šiehtadušas lei koronadávdda váikkuhusat. Šiehtadusbealit vuoruhedje liige doaimmaid mat galge kompenseret dienas unnuma. Dan sivas de juolluduvvui 810 000 ruvnnu koronadoarjjain.

Museaid doaimmat jahki 2021:

	Galle fágalaš doalu lágiduvvon	Galle doalu lágiduvvon	Galle guossi fágalaš prošeavttain / doaluin	Galle guossi oktiibuot 2021
Árran*	54	23	2387	--
Saemien Sijte*	--	--	--	--
RiddoDuottarMuseat	TBA	TBA	TBA	TBA
Deanu ja Várjjat museasiida	23	13	3500	19458
Várdobáiki	41	174	2851	5199
Davvi álbmogiid guovddáš	22	43	1258	4356

* Museas ii leat leamašan rabas čajáhus

Statistikka kulturásahusat 2021

Teáhterat

	Galle buvttadeami	Galle čajálmasa	Galle čajálmasa sámegillii	Galle čajálmasa sámegillii mánáide ja nuoraide	Galle geahčci oktiibuot	Eará čadahuvvon prošeavttat ovtas earáigui
Beaivváš Sámi Našunálateáhter	26 (sihke fysakaš og digitala)	50	50	31 (earret digítala čajahusat)	6141 (maiddái interneahhta ja ruovttusiiddu bokte)	2 (5005)
Åarjelhsaemien Teatere	1	15	15	15	537	384
Sámi Mánáidteáhter (eai leat sádden 2021)	-	-	-	-	-	-

Festiválat

	Galle konseartta	Galle eará lágideami	Galle guossi iešguđet lágide- miin	Galle guossi oktiibuot fes- tiválain/ eará lágidemiin
Riddu Riđđu Festivála	18	40	(Rievddada lágideamis lágideapmai)	8177
Sámi Musihkkafestivála Guovdageainnus	10	8	(Rievddada Unnit fysalaš doalut koronadávdda geažil)	Fysalaš: 1240 Stream: 90 770 (maiddái Sámi Grand Prix neahtas ja NRK2)
Márkomeannu	10	16	11-174 (Rievddada lágideamis lágideapmait)	Sulli 1250
Festiválat Kárášjohka (festivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	0	0	0	0
Raasten Rastah	7	39	Rievddada 30:stil 368:s)	750 (Iešgudet geavaheaddjit)
Julevsáme vahkko (eai leat sádden 2021 loguid)				
Sámi vahkku Romssas (šluhttejuvvon koronadávdda geažil)	0	0	0	0
Samisk musikk- festuke i Álttas/ Sami Music Week. (Lágiduvvon, muhto leat riev- dan programma)	9 (konsearttat ja doalut oktiibuot) +4 (konsearttat ja doalut mánáide vuollel 18)			Digitála 630. Livekonsearta 20 (koronadávdda geažil)
Beaskan Luoss- arock (Festivála šluhttejuvvon koronadávdda geažil).	0	0	0	0
Tjakten Tjåang- hkoe	0	0	0	0
Li dollojuvvo 2021:s.	Lágiduvvo juohke nuppi jagi. 2021 lei gaskajahki .			

5 Kultuvra

5.1 Kultuvrra váikkuhangaskaoamit

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Buorit rámma-eavttut sámi dáiddáriidda	23 067 533	22 879 000	-188 533
Sámi kulturásahus-sat sámi kultuvrra gaskkustan-ja vásihanarenan	107 181 500	100 001 000	-7 180 500
Sámi girjjálašvuoda ja mediat	23 135 595	24 450 000	1 314 405
Sámi valáštallan	3 366 000	3 366 000	0
Submi	156 750 628	150 696 000	-6 054 628

Servodatmihttu:

- Ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallin mas lea buorre kvalitehta.

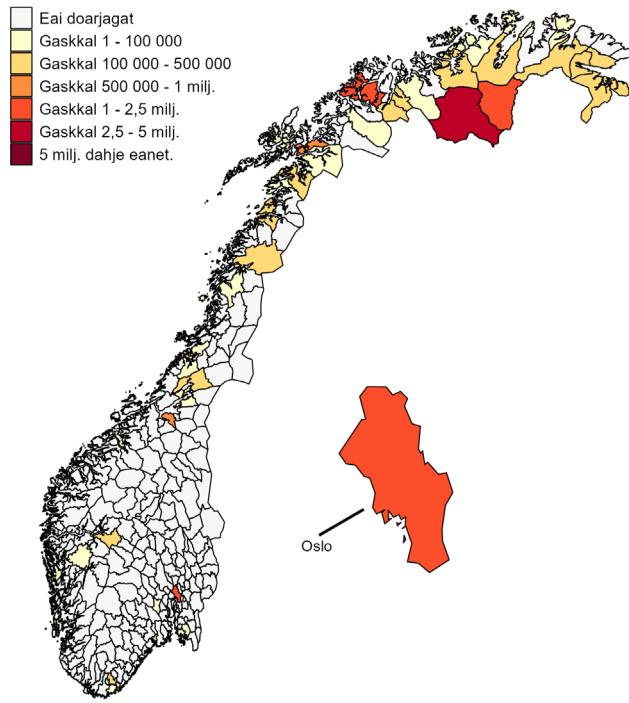
Ovttasbargu priváhta ja almmolaš oassálästiiguin lea dehálaš strategiija olahit ángirušansuorggi váloudlbmila. Sámediggi bargá buoridit sámi kulturrámma eavttuid. Earet eará ovttasbargá guovddáš aktevrraiguin, dego kulturdepartemeanttain ja kulturrádiin Lágidit jeavddalačcat čoahkkimiid main ulbmil lea dieđuid lonohallat ja ságaškuššat áššiid main goappašat bealit beroštit. Sámediggi lea oaidnán ahte dán barggus leat bohtosat. Earet eará lea Kulturdepartemeantta juolludan 7 miljovnna liige 2020 ja 2021:s oastit sámi dálááiggedáidaga Lea maid juolluduvon ruhta máhcahit dávviriid duiskka museain.

2021:s lea Sámediggi lea ovttasbargan Landsrådetiin oktasáš kulturpolitihkalaš áššiid čoavdit, Bådåddjáin Eurohpalaš kulturoivegávpoga lálideami sámis sisdoalu birra, eará sámedikiiguin ovttasbargan SPR ávnaskeahthes kulturárbbiin , ja vel Davvirikkalaš ministtarrádiin lasihit davvirikkalaš ovttasbarggu eamiálbmogat ja vuognaduodjevuogatvuodáid birra.

Dáiddasuorggis lea dáiddáršehtadus ja Sámedikki doarjjaort-negat leamaš guovddážis olahit ulbmila. Dasa lassin lea čalmustahittit sámi dáidaga riikkaidgaskasačcat leamaš strategiija mainna Sámediggi lea bargan olahit servodatmihtu. Sámedikkis lea earet eará leamaš guovddáž rolla plánet sámi paviljonga Venezia-biennales, ja das lea Internášunála Sámi Filbmainstituuhhta maid leamaš dehálaš ovttasbargoaktevra.

Vai šattašedje nanu sámi ásahusat mat hálddašit, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga, kultuvrra ja historjjá, de juolluda Sámediggi njuolgadoarjaga ja ohcanvuodot doarjaga kulturorganisašuvnnaide. Sámediggi gulahallá bures daiguin geaidda lea juolludan njuolggadoarjaga ja bargá buoridit sin rámmaeavttuid dainna vugiin ahte ovddida sin beroštumiid guovddáš, regi-

Kultuvra, ohcanvuodot doarjja

onálalaš ja báikkálaš eiseválldiide. Muhtin kulturásahusa leat dárbašan ođđa lanjaid ja ođasmahttimiid mat leat buorebut heivehuvvon sin doibmii ja nu sin servodatovddasvástadussii ja mihttomeriid. Huksenproseassat leat ádjái ja gólibidit stuora baroárja sihke Sámedikkis ja kulturásahusaiguin, Vaikko proseassat njozet ovdánit, de oaidná Sámediggi ahte dain leat bohtosat. 2021:s fárrii earet eará Saemien Sijte ođđa lanjaide ja Stuorradiggi mearridii juovlamánuus juolludit álgojuolludeami Beaivváš Sámi Našunálateáhtera ja Sámi joatkkaskuvla ja boazodoaloskuvla ođđa vissui, ja dán huksegohet 2022 gida.

Girjálašvuhta lea dehálaš sámegillii ja sámi kultuvrii. Čalis fal prošeakta, mii lea bistán vihtta lagi, lea bures lihkostuvvan ja boađusin prošeavttas leat 7 ođđa sámi almmuheamit.

5.2 Oppalaččat kultursurggi barggus

Investeremii ja ođasmahttimii juolluduvvui 2021:s 6,8 milijovnno ruvnno liigejuolludeapmi sámi kulturinstitušuvnnaide. Dát juolludeapmi lea nannen dihte sámi kulturinstitušuvnnaid ja festiválaid, ja addit sidjiide vejolašvuoda ovdánit.

Sámediggi lea cealkámuša addán stuorrädiggedéđhussii Sd. Die Sd 18 18 (2020–2021) Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge, ja leat válán vuhtii ja lasihan diedéhussii mánga cealkámuša maid Sámediggi lei ovddidan. Sámediggi lea maid buktan cealkamuša ráđđehusa riikkaidgaskasaš kulturstrategijai.

Sámediggi lea ovttasbargan Landsdelrådetiin oktasaš kulturpolitikhalaš áššiiguin ja maiddái oðasmahttán Davvi-Norgga kultursiehtadusa, mii mearriduvvui 2021:s. Juolludeamit sámi ásahusaide jotket, ja lea šihton ahte Åarjelsaemien Teater galgá dán siehtadussii 2024 rájes.

Bådåddjå Eurohpalaš kulturoaivegávpogin 2024 šaddá stuora lágideapmin sihke Bådåddjå gávpogii, Nordländii ja olles riikkaoassái. Ohcamušas/prošeavttas lea sámevuoda deattuhan ja sámevuhta šaddá prošeavttas guovddážin. 2021:s lea Sámediggi ovttasbargan Bådåddjain Bådåddjå Eurohpalaš kulturoaivegávpoga 2024 prošektii oažžut sámi sisdoalu, ja lea maid bargin ovttasbargangoahpamuša ásahit.

Sámedikkiin lea jeavddalaš čoahkkimat ságaškuššat kultursuorggi oktasaš hástalusaid ja doaimmaid. Dát ovttasbargu vuolggahuvvui 2020:s danne go Sámediggi oinnii dárbbu digaštallat oktasaš áššiid mat gusket olles sámi álbmogii. Disney filmma "Jiknjon 2" bargu čájehii ahte dárbbašat koordineret ja ovttas doaibmat muhtin dihto váttisvuodačuolmmaid čoavdit sámi kultuvrra hálddašeamis.

Ávnneskeahthes kulturárbbi proseassa lea loktejuvvon Sámi parlamentáralaš rádi dássái, ja doppe lea dat dál oassin SPR:a boahtte áigodaga doaibmaplás. Norgga Sámediggi jođiha oktasaš sámi ávnneskeahthes kulturárbbi prošeavta. Sámedikki dievasčoahkkin meannudii geassemáanus dievasčoahkkinášši mas raporta ja rávvagat mo joatkit bargguin mearriduvvui. Sámediggi lea mánga jagi bargin UNESCO-konvenšuvnnain ávnneskeahthes kulturárbbi suodjaleami birra. Sámediggi lea gulahallan kulturráđin mo implementeret konvenšuvnna, ja Kulturráđi ja Sámediggi lágidedje digitálalaš cealkámuščoahkkima mas sámi aktevrrat oasálaste. Leat boahtan ollu buorit cealkámušat mat leat váldon mielde viidáseabbo proseassas.

Suopma jođiha dál Davviriikkalaš ministtráđi jođihangotti. Doppe leat vuolggahan barggu kártet eavttuid lasihit davviriikkalaš ovttasbarggu álgoálbmogiid ja vuoinjalaš vuogatvuodaid suoggis. Earet eará de čáđahuvvui oktasaš konferánsa ávnneskeahthes sámi kulturárbbis skápmamánuš, mas Norgga Sámedikkis leamaš guovddáš aktevran plánet ja čáđahit konferánssa. Das oasálaste oasseváldit alla politikhalaš dásis buot riikkain.

Sámedikkis lea leamaš guovddáš rolla plánet sámi paviljonga Venezia-biennalas, mas sámi dáiddárat Máret Ánne Sara, Anders Sunna ja Pauliina Feodoroff galget ovddastit Sámi. Biennala livččii galgan lágiduvvot 2021:s, muhto manjiduvvui 2022:ii.

5.3 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

5.3.1 Čoahkketabealla - buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Sámi dáiddáršiehtadus	8 877 000	9 527 000	650 000
Musihkkaalmumuheapmi ja musihkkaovddideapmi	2 400 000	2 500 000	100 000
Doarja kulturdaaimmaide	4 738 533	3 800 000	-938 533
Doarja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtti -	1 840 000	1 840 000	0
Sámi dáid-daguovddáš	5 212 000	5 212 000	0
Submi	23 067 533	22 879 000	-188 533

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi dáiddárat ovdánahttet sin dáidaga, ja hástalit sin gehččiid ja sámi servodaga.

Internášunála Sámi Filbmainstituhtta

Internášunála Sámi Filbmainstituhtta lea oasálasttán mángga stuora buvttadeamis ja mánga sámi filmma almmuhuvvojít dál riikkaidgaskasačcat. ISFI lea maid guovddážis plánemin Venezia filbmafestivála, mii lágiduvvo 2022 borgemánu. Sii leat ovttasbargan Office of Contemporar Artiin ja Norsk Filminstituhtain ja singuin almmuhan prošeavta ÁRRAN 360°, mii galgá almmuhit sámi oanehisfilmmaid, visuála ja digitála dáidaga ja eará lágan dáiddalaš ovdánbuktimiid. Sámediggi doarju dán prošeavta. Dán lassin lea ISFI čalmmustahttán iežas riikkaidgaskasačcat ja beaggá sihke filbmabuvttadeaddjin ja maiddái dehálaš ságastallin almmolaš digaštallamis sámi kultuvrra gaskkusteami birra filbma- ja tv-buvttadeamis

ISFI lea maid stuoridan iežaset lanjaid ja ásahan Duottar studio. Lanjaid leat stuoridan ja huksen 2020:s ja 2021:s ja dál lea instituhtas vejolaš earet eará dubbet filmmaid sámegillii riikkaidgaskasaš gáibádusaid ja standárddaid mielde. Sámediggi lea ruhtadan huksenprošeavta.

Sámi Dáiddaguovddáš

Sámi Dáiddaguovddáš vuodđudus lea njunuš internášunála guovddáš sámi dálááiggedáiddáriid várás. Guovddáža ulbmil lea leahkit mearkkašahti riikkaidgaskasaš čájehan arenan sámi dálááiggedádagii Sámis, ja seammás leahkit dehálaš deaivvadanbákin buot dáiddáriidda ja dáiddaberoštedjiide.

Sámi dáiddáršiehtadus - šiehtadus

Dáiddáršiehtadusa mihttomearri:

- Sámi kulturorganisašuvnnain ja sámi dáiddáriin leat buorit ja einnostanvejolaš rámmaeavttut doaibmaseaset.

Sámediggi ja Sámi dáiddárráddi vuolláičalle 2020:s odđa ovttas-bargansoahpamuša mii gusto 2020 – 2024 áigodahkii. Sámedikkis leat jahkásáč čoahkkimat Sámi dáiddárrádiin ságaškušsat kulturpolitikhalaš gažaldagaid ja proseassaid mat lea jođus. Doaibman váidudit sámi dáiddáriid korona dili váikkuhusaid, de lea Sámediggi juolludan reviderejuvvon bušeahdas lasihit 400 000 ruvnna dáiddárstipeanddaide.

Guovddážis dán lagi šiehtadallamiin lea odđa cálliidsearvvi laktit ovttasbargosoahpamuššii. Bealit eai soabandan šiehtadalla-miin. Sámediggi lea dorjon odđa cálliidsearvi eará doarjaortne-giid bokte.

5.3.2 Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi - ohcanvuodot doarja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
32	23	9	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
2 400 000	2 500 000	2 500 000	100 000
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
2 632 500	227 500	5 000	2 400 000

Doarjaortnega mihttomearri - Musihkkaalmmuheapmi ja musihkkaovddideapmi:

- Sámi musihka ja luđiid buvttadeapmi.
- Sámi musihka ja luđiid buvttadeami oainnusmahttin riikkas ja olgoriikkas, maiddái árbevirolaš ja odđaaigásasámi musihka.

Musihkkasuoggis dáhpáhuvvet ollu gelddolaš ášsit ja sámi musihkkáriin lea alla dássi. 2021:s juolluduvvui oktiibuot 2 176 900,- ruvnna luđiid ja sámi musihka almmuheapmái.

2021 musihkkajahkái čuozaí dieđusge korona dilli ja dát čilge manne dán ortnega ohcanhivvdat lea njiedjan. Ovddeš jagiid leat eanet ohcamat boahán, muhto mannan lagi ledje dušše 22 ohcama. Ovddeš jagiid ektui lea dát sullii logi unnit ohcama.

5.3.3 Doarja kulturdoaimmaide - ohcanvuodot doarja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
107	81	26	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
4 738 533	3 800 000	3 400 000	-938 533
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
5 518 400	659 067	120 800	4 738 533

Doarjaortnega mihttomearri - Doarja kulturdoaimmaide

- Geahčít besset oassálastit buori sámi dáiddaprodukšuvnnaide ja kulturvásáhusaide.

Kulturdoaimmaide ornet mas sáhtta ohcat ruđa čađahit stuorra ja smávva lágidemiid, dán ortnega ohcanhivvdatge lea njiedjan. Dása lea válodosivvan go ohpihi lea leamaš jahki mas ledje ollu Korona gáržzideamit ja dan dihte maiddái lea leamaš servodat belohahkii gitta. Smávva organisašuvnnat, ovttastusat ja searvvit eai arvva plánet konsearttaid ja lágidemiid, danne go eai háliit dan lasi risiko váldit mii čuovvu korona dili mielde. Liikká leat juolluduvvun muhtin doarjagat smávva lágidemiide. Doarjagat leamaš 10 000 ja 50 000 gaskka.

Mii oaidnit ahte stuoribus prošeavtaid ohcamat hivvodat lea lassánan, earenoamáš ohcamat dáiddalaš buvttademiide ja earenoamážit lassánit filbmasuorggi ohcamat. Mángá stuorra filbmaprošeakta lea ožzon doarjaga 2021:s. Earet eará oačcui Mer Film doarjaga neaktinfilbmii "La elva leve", mii lea Álttá ášši birra, ja Forrest people oačcui doarjaga ráhkadit sámi issorrasfilmma mas lea bargonamahus "Unborn-biru". Lassin očcui Manymore doarjaga dubbet HC Andersen "Muohtradronnet" filmma, mii čájehuvvui kinoin 2021 loahpas. "Muohtradronnet" dubbejuvvui davvisámegillii. Dán veršuvnnas lei vuosstaščájahuus seammás go dárogiela veršuvnnas, ja sámi mánát sáhtte de válljet filmma davvisámegillii.

Lea maid addon mánga juolludeami institušuvnnaide ja organisašuvnnaide lágidit Sámi Álbmotbeaivvi.

5.4 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

5.4.1 Čoahkketabealla - sámi kulturásahusat

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Festiválat	8 455 250	6 516 000	-1 939 250
Teáhterat	26 289 000	26 289 000	0
Museat	52 753 000	50 353 000	-2 400 000
Sámi kulturviesut ja kulturgaskkus-tanásahusat	17 443 000	15 443 000	-2 000 000
Ásahusovd-dideapmi	2 241 250	1 400 000	-841 250
Submi	107 181 500	100 001 000	-841 250

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Nana sámi ásahusat mat hálldašit, gaskkustit ja ovddidit sámi dáida, kultuvrra ja historjá.

Sámediggi gulahallá bures ja jeavddalačcat kulturásahusaiguin sihke stivrra ja hálddahušlaš dásis. Dát sihkkarastá buori dieh-tojuohkinjodu, ja ahte Sámedikkis lea odđaseamos dieđut ja sáhttá de vuodjut sin hástalusaida.

Ráđđehus ovddidii St. died. nr. 23 Musear i samfunnet – Tillit, ting og tid. Diedáhus váldá ovdan ollu elemeanttaid čatnon sámi museadoibmii. Diedáhusas almmuhit davvinorgalaš dáid-daloktema, mas Savio-musea ja Sámi Dáiddamusea loktejuvvoot ángirušandoaibman.

Sámi festiválat

Logi festivála ožzot njuolggadoarjaga Sámedikkis. Dat leat Riddu Riđđu Festivála, Sámi beassášfestivála Guovdageainnus, Márkomeannu, Kárášjoga Festiválat, Raasten Rastah, Julevsáme vahkko-Doajmmasieburre Julevsábme, Sámi vahkku Romssas, Sámi musihkkavahkku Álttás, Beaskán Luossalock ja Tjaktjen Tjáanghkoe. Korona epidemija lea maiddái 2021:s čuohcan festiválaid čáhaheapmái. Muhtin festiválaid eai oba lágidange, ja eará festiválaid ges lágidedje gáržidemiiguin. Festiválat maid leat muiṭalan ahte leamaš hástalus eaktodáhtolaš ángiruššamiin dán áigodagas.

Teáhterat

Golbma sámi teáhtera ožzot doarjaga teáhter njuolggadoarjja ortnega bokte. Dat leat Beaivváš Sámi - Našunálateáhter, Åarjel-hsaemien Teatere ja Sámi Mánáidteáhter. Buot golmma teáhterii lea Korona dávda čuohcan. Dilli lea dagahan ahte doaimmaid leat ferten gáržidit, erenoamážit turneadoaimma. Ráđđehus attii 2020:s Sámediggái 1,6 miljon lassijuolludeami. Juolludus galggai geavahuvvot addit kulturásahusaide buhtadusa go sisabođu leat manahan. Das 400 000 juolluduvvui ja máksojuvvui

Beaivváš Sámi - Našunálateáhterii ja Åarjelhsaemien Teaterii 2021:s.

Beaivváš Sámi Našunálateáhteris lei 40 jagi ávvudeapmi 2021:s ja ávvudeami čáđahedje 2021 geasi. Stuorradiggi attii 2022 stáh-tabušeahas álgojuolludeami Beaivváš Sámi Našunálateáhtera odđa vissui, ja dán huksegohtet 2022 giđa.

Museat

Ásahusat mat ožžo njuolggadoarjaga Sámedikki bušehta 2021:s museaboasttas leat Saemien Sijte, Árran julevsámi guovddáš Várdobáiki, Davvíálbmogiid guovddáš, RiddoDuottarMuseat, ja Deanu ja Várjjat museasiida, Sámi museasearvi ja Norsk Folkemuseum. 2021:s sirdojuvvui Álttá/Guovdageainnu-ášši dokumentašuvdnaguovddáža juolludeapmi RiddoDuottar-Museai njuolggadoarjjan. Nugo ovdal namuhuvvon de oačui Sámediggi 2020:s lassijuolludeami mii galggai leat buhtadus go kulturásahusat sisabođu leat manahan. 1, 2 miljon ruvnna juolluduvvui viidáseabbo ja máksojuvvui sámi museaide.

Sámediggi ovttasbargá Norgga Kulturráđiin ja árvvoštallá jahkásacčat sámi museasiiddaid. Árvvoštallan čájeha ahte sámi museat aktiivvalaččat gaskkustit sámi kultuvrra ja historjá. Čájáhusaid lassin lea museain maid eará lágideamit, dego čoahkkimat ja logaldallamat. Muhtin museain váiliu gaskkustan-plána mii sáhtášii buoret ovdánahttit ja čalmmustahttit musea servodatrelevánssa ja áiccalmahttit ulbmiljoavkkuid ja galle-dedđjiid ovdáneami.

Sámi museaid čohkkehushálldašeams vuhtto ahte gávdnojít unnán resurssat, ja ahte lea dárbu erenoamáš gelbui seailluhit sámi materiála. Museaid gaska lea stuorra erohus vurkendili dáfus, ja váilevaš juolludeamit magasiinnaide oktan reaiddui-guin lea hehtten Báâstede prošeavta máhcaheamis materiála sámi museaide, nu go lei eaktun prošeavttas.

RiddoDuottarMuseat

Lassin dasa mii boahtá ovdán rehketoalus, de lea Sámediggi ožžon doarjaga oastit sámi dáida viđa miljovnna ruvnna ovdas. Dán ruđa lea Sámediggi juolludan RiddoDuottarMuseaide. Miljovdna dáid ruđain juhkkojuvvui reviderejuvvon bušehtas. Sámediggi oačui 2020:s guokte miljovnna oastit dálááiggedáida maid Sámediggi fas juolludii ja móvssii RiddoDuottarMu-seaide. Oktiibuot leat RiddoDuottarMuseat ožžon čieža mil-jovnna lassin 2021:s oastit dálááiggedáida ja dáiddaduoji.

Go Poala-Ándde goavdása luoikkasáigodat nogai, de vuolggahuvvui proseassa máhcahit goavdása oamasteami sámi servodahkii. Goavddis leamaš RiddoDuottarMuseain luoikkasdávvirin manjimuš 40 jagi. Sámediggi lea cállán reivve dánskalaš dronnegii ášši birra. Vuhtto ahte Dánska nášunalmusea orru miehtamin bisuhit goavdása RiddoDuottarMuseain.

Stáhta huksendoaimmahat lea 2021:s gerjen Sámi dáiddamusea konseptačielggadeami. Dás leat čielggadan iešguđetge musea molssaeavttuid, odđasmahttit dálá huksehusa, lassihuksehusa da-hje odđa huksehusa. Sámediggi lea dievasčoahkkinemarrádusas guorrasan odđa sámi dáiddamusea prinsihpaide ja rámmaide.

RiddoDuottarMuseat leat maid ožžon lassejuolludeami bargat Álttá/Guovdageainnu-ášši dokumentašuvdnaguovddážiin. Lea

ásahan referánsajoavkku mii 2021:s lea joatkán bargat proseas-sain.

Bååstede

Bååstede prošeakta, maid Norsk Folkemuseum lea jođihan ja mas lea ulbmlin máhcahit dávviriid Norsk Folkemuseas ja Kulturhistorisk Museas sámi museaide, lea buorre vuolgasadjin mánjgga eará máhcahanprošekti Norggas ja riikkaidgaskasaččat. Ráddhehus attii Sámediggái guokte miljovnna lassidoarjaga čuovvulit Bååstede. Sámediggi juolludii dán ruđa Várdobáikai. Dán juolludii Várdobáikai vai Várdobáikki lanjaid sáhttá heivehit dustet Bååstede dávviriid.

Sámi museasearvi

Sámediggi lea oktan Kulturdepartemeanttain 2020:s ásahan prošeaktaovttasbarggu mii lea čatnon sámi čoakkálđagaide Duiskka museain. Kulturdepartemeanta lea vuolggahan viđa jagi prošeaktaovttasbarggu, ráddhehus lea juolludan guovtti miljovdnasaš doarjaga Sámediggái 2021:s. Juolludeapmi lea viidáseabbo juolluduvvon ja mákson Sámi museasearvái 2021:s, ja Sámediggi lea soahpmuša šiehttan Sámi museaserviivi čađahit prošeavtta. Prošeakta lea vuolggahuvvon ja prošeaktajodiheaddji lea virgáduvvon.

2021:s nannii Sámediggi juolludeami Sámi Museasearvái nu ahte searvi sáhtii ásahit virggi mas lea ovddasvástádus nannet fágalaš ovttasbarggu sámi museaid gaskkas.

Saemien Sijte

Saemien Sijte lea fárren ođđa huksehussii 2021:s. Huksehusa almmolaš rahpan lea plánejuvvon geassemánus 2022.

Deanu ja Várjjat museasiida

Sámediggi lea sávvan hákhat bisteavaš čövdosa Savio čoakkál-dahkii. Sámediggi lea 2021:s Statsbygga dáhhton árvvoštallat sáhtášii go dálá huksehusa Girkonjárggas boahtteáiggis geavahit Savio čoakkálđaga museain.

Sámi kulturviesut

Sámediggi lea 2021:s addán njuolggadoarjaga sámi kulturviesuide ja kulturgaskkustanásahusaide. Dat mat ožzo njuolggadoarjaga kulturviesu ortnega bokte ledje: Árran julevsáme guovdasj, Davvíalbmogiid guovddáš, Mearrasiida, Sijti Järne, Várdobáiki Sámi Guovddáš/Várdobáiki samisk senter, Duod-dara Ráfe, Sámi viessu Oslo/Samisk hus i Oslo, Lásságámmi, Dállágádden, Tolládal, Saemien Sijte, Álttá Siida, Sjeltie – Samisk Kulturpark, Deanu ja Várjjaga museasiida, Sjósamisk tun/Mearrasámi siida, ja Aajege saemien giele- jih maahtoejarnge. Kulturviesut leat ferten belohakhii gitta atnit ásahusaid ja fálaldagaid ja doaimmaid hivvodaga unnidit pandemija geažil. Mánja ásahusa leat gaskkustan neahttiidduin ja sosiála vuodđolávd-dis dieđuid ja heivehan smávva joavkuide gaskkusteami.

Sámi viesus Romssas álggaheami oktavuođas leat 2021:s vuolggahan proseassa ja suokkardallet Fylkkagielldain, gielldain ja Sámedikkiin málle sisdoalu dáfus, ruhtadeami ja eaiggátvuoda. Prošeavta jođiha sierra stivrenjoavku, mas leat Romssa sámi organisašuvnnaid ovddasteaddjít.

Sámi viesu Oslo stivralahtuid máhcahemiid vuodđul de Sámediggi vuolggahii dutkama mas galget čielggadit ekonomalaš dilálašvuoda Sámi Viesus Oslos. Raporta lea čállon, ovddeš

stivra fertii loahpat ja leat nammaduvvon ođđa stivrra ja stivr-rajođiheaddji.

5.4.2 Ásahusovddideapmi - ohcanvuodđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehttaluvvon	
16	10	6	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahutta 2021	Boadus rev. budš. ektui
2 241 250	1 400 000	1 000 000	-841 250
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
2 341 250	50 000	50 000	2 241 250

Doarjjaortnega mihttomearri - Ásahusovddideapmi:

- Sámi kulturásahusat mat ovdánit fágalaččat ja institušuvnnalaččat.

2021:s vuhttojedje bures korona pandemija gáržzideamit. Earenoamázit sámi festiválaide čuzii dát dan láhkai ahte fertejedje šluhttet ollásit čađaheami dahje čađahit lágideami unniuvvon prográmmain. Ortnegii Sámi kulturásahusat mat ovdánit fágalaččat ja institušuvnnalaččat, dasa ledje ollu ohcamat main lei sisdoallun ásahusaid ovddidit fágalaččat. Earet eará addui doarjja Sámi musihkkafestivála vuodđudussii ovdánahttit ođđa visuála profilla Sámi beassášfestiválii. Dasa lassin addojedje mánja juolludeami ásahusaide mat háliidit buoridit ja ovdánahttit iežaset lanjaid. RiddoDuottarMuseat oačciu juolludeami buoridit huksehusa klimáhtalaččat vai sáhttet vurkkodit sámi dáiddačoakkálđaga dohkálaš láhkai. Várdobáiki oačciu ruđa ovdánahttit musea bisteavaš čájáhusa.

5.5 Sámi girjjálašvuhta ja mediat

5.5.1 Čoahkketabealla - Sámi girjjálašvuhta ja mediat

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Čális fal - proše-akta	900 000	900 000	0
Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimi	11 344 000	11 344 000	0
Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagi	2 401 572	3 600 000	1 198 428
Girjjálašvuoda gaskkusteapmi gírjebussiin	2 330 000	2 330 000	0
Sámi girjjálašvuoda beaivvit	211 286	300 000	88 714
Nannet gaskkus-teami davvisámi guovllus- proše-akta	300 000	300 000	0
Loga munnje! Les meg! - prošeakta	572 737	600 000	27 263
Sámi mediat	5 076 000	5 076 000	0
Submi	23 135 595	24 450 000	1 314 405

Ángirušsansuorggi miittomearri:

- Sámi kvalitatiiva girjjálašvuoda almmuhuvvo, gaskkustuvvo aktiivvalaččat ja buktojuvvo olámuddui.

Sámediggi geavaha ollu resurssaid girjjálašvuhtii ja ángirušsá buohkanassii girjjálašvuoda ovddidit. Prošeavtaiguin Čális fal ja Loga munnje ja njuolggadoarjagiin lágadusaide, ja dasa lassin Lohkanguovddážiin, lea Sámediggi nagodan olles árvogevavlli fátmmastit. Dán ángirušsama boadusin leat eanet almmuheamit. Mánja sámi girjji leat nominerejuvvon ja vuositán bálkkašumiid.

Sámedikki girjerájus

Sámedikki girjerájus galgá ovttasbargat eará girjerádjosiin, ása-husain ja aktevrrain ovddidan ja gaskkustit sámi girjjálašvuoda. Sámedikki girjerádjosis lea málmmi stuorámus čoakkálmas sámi girjjálašvuodás ja girjjit sámi guoski áššiide iešguđet gielaide. Dát čoakkálmas galgá leat olámmuttus ja dovddusin eará girjerádjosiiddáde ja olbmuide. Girjerájus oastá mánja seamalágán girjjiid vai eará girjerádjosa sáhttet sin geavaheddiide fállét dáid girjjiid, nu gohčoduvvon vuorká luoikan.

Čális fal

Sámediggi, Sámi Girječálliid Sevari ja Sámi dáiddárrádi álg-gahedje goalmmát gearddi Čális Fal 2020:s ja prošeakta mii lei guovttejahkásáš prošeakta loahpahuvvui 2021:s. Prošeavta ulbmilin lea oččodit eanet čáppagirjjálašvuoda girjealmmuhemiid main leat dáláiggi fáttát, ja rekrutteret eanet girječálliid mat sámegillii čállét. Dan viða jagis go Čális Fal lea čáđahuvvonen, de

lea boadusin leamaš čieža almmuheami maid ođđa sámi čálli leat čállán, ja nu leage prošeakta lihkostuvvan hirbmat burest. Okta oassevéldiin gii čáđahii prošeavta, Sara Kristine Vuolab, oččui manjá prošeavta 2021 tabubálkkašumi maid Rådet for psykisk helse geige. Dan bálkkašumi oččui almmuhusa "Gárži" diktačoakkálđaga ovddas.

Sámediggi gulahallá dál Allaskuvvain ásahit čállinoahpu. Eai leat vel ovttaoaivilis dán dahkat, muhto jus oahppu duohtan dahkko de árvvoštallá Sámediggi ahte oahppu álgá 2023:s.

Sámi girjjálašvuodabeaivvit

2021:s de čáđahuvvojedje Sámi girjjálašvuodabeaivviid guovtte gearddi, ovta lágidedje Guovdageainnus, nuppi ges Bådåddjås, ja goappaşıid lágidemiin ledje mealgat oasseváldit. Ođđa sámi girjjálašvuhta ovdanbuktui. Vuosttaš gearddi lea lágiduvvon guokte dákkár konferánssa. Girjjálašvuodabeaivvit lea ovttasbargu Sámi Girječálliidservviin.

Nannet gaskkusteami davvisámegiela guovllus

Sámediggi ja Romssa ja Finnmárku fylkkagielda lea vuolggahan ovttasbarggu gaskkustit sámi girjjálašvuoda davvisámegiela guovllus. Bealit áigot ovttasbargat nannet ja ovdánahttit ođđa gaskkustandoibmabijuid lasihan dihte dieđu sámi girjjálašvuodás davvisámegiela guovllus. Ovttasbarggu oktuvođas lea sáhka ođđa doaibmavuogi geahčaleamis mii čatná beliid lagabuidda oktii oktasaš sámi bibliotehkabálvalusas. Leat čáđahuvvon máŋga doaimma 2021:s.

Loga munnje! Les for meg!

Searvi !les oaččui 2019 stáhtabušeahdas ruđa prošektii "Bokstart", mii lea prošeakta mii lea čáđahuvvon máŋga eurohpalaš riikkas. Sámedikkis lea Bokstart leamaš inspirašuvdan, ja lea ožzon veahki !les searvvis vuolggahit sierra prošeavta mas lea namma "Loga munnje". Prošeavta ulbmilin lea nuvttá juohkit girjjiid ja diehtojuohkinávdnsiit smávva mánáid ja sin váhnemiid giellaovdánahttimi birra. Dát dáhpáhuvvá dearvvavsuodastašuvnna ja girjerádjosa vehkiin ja ovttasbargguin. Dát galgá nannet sámegielaid, lasihit beroštumi sámegiela girjjálašvuhtii ja láhčit dili nu ahete mánain šaddá lohkanmokta. Sámediggi lea ovdánahttán girjepáhkaid ja diehtojuohkinávdnsiit ja sádde daidda geat leat diedíhan ahte servet. Prošeakta lea ovttasbargu gielldaid dearvvavsuodastašuvnnaiguin ja girjerádjosiiguin. Sullii logi gildii lea sáddejuvvon ávdnasat ja dat leat álggahan prošeavta.

Ovddidit ja ovdánahttit sámi girjjálašvuoda

2021 ožžo dát fitnodagat njuolggadoarjaga dán ortnega bokte: Davvi Girji AS, CálliidLágádus AS, Iđut AS, ABC-Company E-skuvla AS, DAT AS, ja Girjjálašvuodaguovddáš. Dát ortnet álggahuvvui 2018:s golmma jagá geahčálanortnegin ja das lei ulbmilin addit lágadusaide stuorát ovddasvástádusa ja sámi čáppa- ja fágagirjjálašvuoda almmuheami bargui eanet einnos-tahttuvođa Dát ortnet livčii galgan árvvoštallojuvvet 2021:s, muhto árvvoštallan lea manjuvven 2022:ii ja ortnega lea gaskaboddasaččat guhkidan.

Girjjálašvuoda gaskkusteapmi gírjebussiin

2021 ožžo čuovvovaš girjebusse njuolggadoarjaga dán ortnega bokte: Guovdageaidnu, Deatnu/Unjárgga, Lulli-Romsa, ja Lulli-Trøndelága.

Sámi mediat

2021 ožžo čuovvovaš sámi mediat njuolggadoarjaga dán ortnego bokte: Nuorttanaste, Nuoraidbláđđi Š, Sámis, Daerpies Dierie sørsamisk kirkeblad, Bárjás, GLR Guovdageainnu Lagasradio, NuorajTV ja Bamse bláđđi. Giellaseailuhan ja giellaovdánahattinperspektiivvas lea sámi median earenoamáš potensiála čalmmustahtit sámegielaid sihke čálalaš mediain, áibmomedian ja go geavahit daid vejolašvuodaid maid interneahhta addá. Doarjauostáiváldit veahkehit iešguđege láhkai, ja iešguđegelágan geavahanvuogádagain, ovddidit sámegielaid, dáidaga ja kultuvrra iešguđege ulbmiljovkui ja iešguđetge ahkasaččaide.

5.5.2 Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja - ohcanvuodot doarjja

Ohcamusat	Juollu-duvvon	Biehutta-luvvon	
14	14	0	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boađus rev. budš. ektui
2 401 572	3 600 000	3 600 000	1 198 428
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
2 517 400	115 828	0	2 401 572

Mål for tilskuddsordningen - Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjja:

- Buorre girjjálašvuoha olámmuttus sámegillii.

2021:s addui doarjja mángga digitála almmuheapmái, mángga prošektii main leat leamaš elemeanttat girjjálašvuodahámis, muhko maiddái filmma ja musihka hámis. Digitála almmuheimiid gaskkas namuhastit Guldal Rec almmuheami, mii lea digitála jietnagirjeráidu smávvamánáide podkasta hámis. Dasa lassin sáhttá namuhit juolludemiid julevsámegela ja máttasámi jorgalemiide, juolludeami diktačoakkáldahkii maid ođđa sámi čálli Čális Fal prošeavtas lea almmuhan, ja doarjja mánáid ja nuoraid girjjálašvuoda digitaliseremii mii galgá bidjot Lese-mester bálvalussii.

5.6 Sámi valáštallan

5.6.1 Čoahkketabealla - sámi valáštallan

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Sámi valáštallan	3 266 000	3 266 000	0
Kultur- ja valáštallanstipeanda	100 000	100 000	0
Submi	3 366 000	3 366 000	0

Ángirušsansuorggi mihttomearri:

- Juohkelágan valáštallandoaimmat.

Sámediggái lea dehálaš ahte gávdnojít valástallandoaimmat main lea sámi gullevašvuhta, sámi duogáš, ja mas sámegilla lea vuodđun lunndolaš láhkai, ja danne háliida sámediggi láhčit dili báikkálaš, regionála ja riikkaidgaskasaš valástallandoaimmaide. Dehálaš riikkaidgaskasaš eamiálbmot valástallandoalut leat Arctic Winter Games (AWG). AWG livččii galgan lágiduvvot 2021:s Canadas, muhko manjduvvui 2023 rádjai korona pandemijia geažil.

Sámi valáštallan Ásahusovddideapmi - ohcanvuodot doarjja

Sámediggi addá dán doarjjaortnega bokte njuolga doarjaga Sámiid Valáštallan Lihttui - Norga (SVL-N). Manjil ođđasisor-ganiserenproseassa lei goavdeorganisašuvdna Sámiid Valáštallanlihttua/ Samisk Idrettsforbund (SVL) golmmain vuollásáš erenoamáš serviin sajis. o SVL valáštallandikkis 2021:s mear-riduvvui formálalaččat ásahit ođđa oktii goallostuvvon organisašuvna. Sámediggi juolluduvvui 2021 1 500 000 ruvnna speallanruđain mat ledje merkejuvvon sámi valáštallamii. Juolludeapmi lea ollásit juolluduvvonen viidáseabba SVL:ii.

SVL organisašuvdnii lea korona dilli čuohcan ja boađusin lea earet eará ahte leat ferten manjdit iežaset jahkečoahkkima.

Kultur- ja valáštallanstipeanda

Sámediggi juolluda jahkášaččat Kultur- ja valáštallanstipeanda sámi nuoraide . Njeallje stipeandda juolluduvvojít, juohke stipeanda 25 0000, guovtti nuorra kulturbargái ja guovtti nuorra valáštallái, oksiibuot 100 000 ruvnna. Sámedikki kultur- ja valáštallanstipeanda galgá movttiidahtit sámi nuoraid ánggit-dáiđaga, kultuvrra ja valáštallama siskkobealde. Sámediggi oačui 16 ohcama, 10 ohcama valáštallanstipendii, ja guhtha ohcama kulturstipendii. Buohkat geat ožžo stipeandda devde gáibádusaid.

Dán jagi ohcciin vuhtto ahte gávdno buorre ja mánggabéalálaš valáštallan ja girjás kulturvalljivohta. Dat njealjis geat ožžo stipeandda čájehit buohkat ahte duođalaččat ángirušset dan suorggis maid leat válljen. Buohkain orru mokta iežaset doaimma ovddidit ja orrot maid buorit ovdagovat eará nuoraide ja ánnssáshit danne stipeandda.

6 Kulturminnevern

6.1 Virkemidler til kulturminnevern

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boaðus rev. budš. ektui
Kulturmuittuid hálldašeapmi	2 109 727	2 950 000	840 273
Sámi kulturárbbi oainnusmahttin	193 069	264 000	70 931
Vistesuodjalus	6 000 000	6 000 000	0
Submi	8 302 796	9 214 000	911 204

Servodatmihttu:

- Samiske kulturminner er viktige kilder til kunnskap om vår kulturhistorie og legger premisser for all planlegging og inngrep.

Sámi kulturmuittuid registreren lea okta deháleamos strategijain kulturmuitosuodjaleami servodatmihtu juksamis. 2021:s registrerejuvvoedje 584 odđa sámi kulturmuittu, mat leat biddjojuvvon nationála kulturmuitodihtorvuðđui Askeladden.

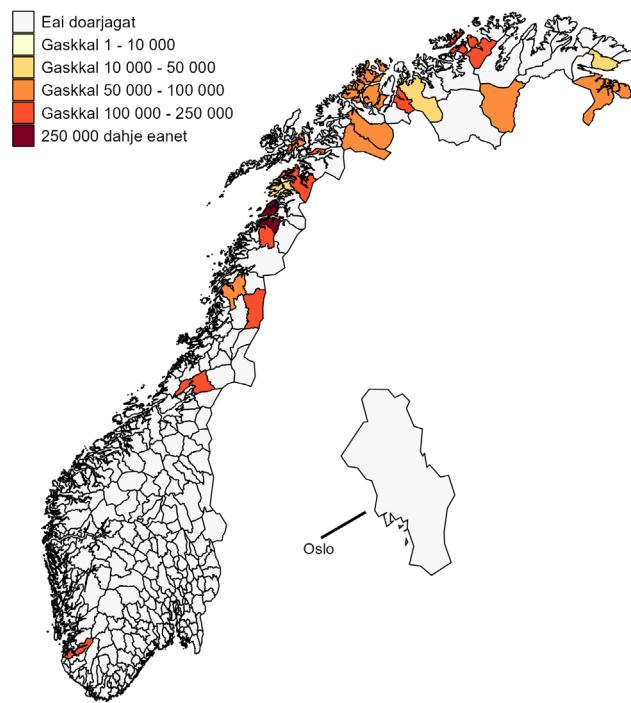
Sámediggi mearridii 2021:s Sámediggediedáhusa sámi kulturmuitosuodjaleami birra. Diedáhus addá Sámedikki kulturmuitobargui háltti boahttevaš jagiin. Diedáhusas fokuserejuvvojít sámi kulturmuittuid riggodat Sámis, sierralágan kulturmuitt ja strategalaš áŋgirušsámiid dehálašvuhta sámi kulturmuitoregistreremiš omd. máttasámi guovlluin ja eará sámi geavahusguovlluin mat leat unnán iskkaduvvon.

Dehálaš strategija servodatmihtu juksamis lea kulturmuitosuodjaleami nationála ja regionála programmaide searvan. Sámediggi lea ollu jagiid ožzon ruđaid «Bevaringsprogrammet for arkeologiske kulturminne» (BARK) bokte. Programma lea dál loahpahuvvon, muhto Sámediggi lea 2021:s čuovvulan Sámedikki prošeavttaid. Sámediggi bargá BARK lassin prošeavttain «Kulturlandskap i nasjonal interesse» (KULA) mii lea nationála prošeakta man vuodul galgá šaddat nationála beroštusaid kultureanadaga geahčastat, ja prošeavttain «Utvalgte kulturlandskap i jordbruken». Sámedikkis lea maiddái oktasáprošeakta Romssa ja Finnmarkku fylkkagielldain kulturbirrasa ja huksensuodjalusa máhttguovddáža ovddideami birra.

Eksempler på registreringsprosjekter fra 2021

Registrerenprošeakta	Suohkanat	Odđa
Østre Trollheimen	Rindal, Rennebu og Oppdal	18
Øvre Dividalen nasjonalpark	Målselv	96
Rákkočearru vindkraftverk	Berlevåg	199
Senter for nordlige folk	Tromsø	12

Kulturmuitosuodjalus, ohcanvuodot doarjja

Dasa lassin lea Sámediggi mielde bargus prošeavttas «Fotefar mot Nord» ealáskahttimis.

Jagi 2020 rájes leat Sámediggái lassánan mealgat eanet ovdasvástadussuorggit nugo Stáhta kulturhistorjálaš opmodagaid, automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon, arkeologalaš kulturmuittuid ja fanasgávdniši mat leat boarráset go 100 jagi hálldašan-ovdasvástadusa oktavuođas, maiddái dispensašuvdnaválddi oktavuođas. Dán lassáneapmái eai leat čuvvon eanet ruđat ráddhehusas. Dát lea váikkuhan Sámedikki vejolašvuhtii čuovvulit automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid ja vistee-aiggáidiid bagadusa.

Ráddhehus lea dieđihan ahte sii áigot ráhkadir odđa kulturbirslága dáláš kulturmuitolága sadjái. Das galgá Sámedikki válđi kulturmuitolága mielde čielggaduvvot ja ráddhehus lea dieđihan čakčat 2021 ahte dát bargu álggahuvvo. Láhka váikkuha njuлага servodatmihtui ja Sámediggi lea addán čálalaš cealkámuša odđa lága čielggadeami lávdegotti mandáhtii.

Birrasii 900 automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi vistti leat registrerejuvvon nationála kulturmuitodiehtovuđđui. Dat visttit leat Plassja ja Oppdal rájes máddin gitta Várjaga rádjai davvnuortan. Dehálaš strategija dáid seailluheapmái buori vuogi mielde lea giehtaduodjebirrasiid nannen mat ođastit suodjaluvvon visttiid. Sámediggi lea barginná ollu jagiid ja álgá oaidnit barggu bohtosiid.

6.2 Kulturmuittuid hálldašeapmi

6.2.1 Čoahkketabealla - kulturmuittid hálldašeapmi

Rehketo doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Doarjja sámi kulturmuitosuodjalussii	1 731 804	2 400 000
Doarjja Ceavccägeadgi kulturmuittugovllu dikšun - ja gasskustanbargui	250 000	200 000
Kulturmuittuid dikšun ja gaskkus-teapmi - prošeakta	-3 009	200 000
Láhčojuvvon kulturmuittuid čuovvuleapmi ja bajásdoallan - prošeakta	125 773	150 000
KULA - prošeakta	5 159	0
Submi	2 109 727	2 950 000
		840 273

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittuid hálldašeapvojiet iežamet historjjá ja árvvuid vuodul.

Sámediggi lea 2021:s geahčadan 90 fealtta, maid gaskkas 48 dain leat máksingeatnegas geahčadeamit. Geahčadanáššit leat iešguđege sturrodagas ja iešguđetláganat, daid gaskkas leat leamaš unnit doaibmabijut nugo bartaduktásaji čuoldin gitta stuorát regulerenplánaid rádjai dahje elfápmolinjá.

«Áimmahuššan – sámediggediedáhus sámi kulturmuitosuodjaleami birra» mearriduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis njukčamánu 2021. Dieđáhus lea dehálaš stivrengaskaoapmi sámi kulturmuitoħálddašeamis. Dát bidjá háltti fealtta iešguđege ángiruššansurggiide, ja erenoamážit gáibideaddji feltii nugo sámi bassibáikki ja sámi dákterigge- ja hávdeávdnasiid hálldašeapmái. Dat addá maiddái reflekšuvdnavuođu boahtteáiggij ovddasvástádusjuhkui Sámedikki ja eará kulturmuitoħálddašeami gaskka, dan ektui movt sámiid rievtti vuodul hálldašeapmái. Dat addá maiddái reflekšuvdnavuođu boahtteáiggij ovddasvástádusjuhkui Sámedikki ja eará kulturmuitoħálddašeami gaskka, dan ektui movt sámiid rievtti vuodul hálldašeapmái. Dat addá maiddái reflekšuvdnavuođu boahtteáiggij ovddasvástádusjuhkui Sámedikki ja eará kulturmuitoħálddašeami gaskka, dan ektui movt sámiid rievtti vuodul hálldašeapmái. Dat addá maiddái reflekšuvdnavuođu boahtteáiggij ovddasvástádusjuhkui Sámedikki ja eará kulturmuitoħálddašeami gaskka, dan ektui movt sámiid rievtti vuodul hálldašeapmái.

Sámediggi lea searvan Riikaantikvára bargui Dálkkádat strategija ja gáhttenstrategija ráhkadeami ektui. Dálkkádatstrategija lea almmuhuvvon ja gáhttenstrategija gárvána geasi 2022 mielde. Searvama ulbmilin lea ahte sámi bealli heivehuvvo strategijiaide. Strategijat leat vuodđun doarjjavuoruhemiide Riikaantikváras.

Registrerejuvvojedje 584 ođđa sámi kulturmuittu, ja dat leat biddjojuvvon nationála kulturmuitodiehtovuđđui Askeladdenii. Askeladdená hápmi ja struktuvra lea unnán heivehuvvon sámi kulturmuitoħálaide, kulturbirrasii ja eanadatgeavaheapmái maidda dat čatnasit. Dan boađusin šaddá nu ahte sámi kulturmuitt mealgat eanet go earát báhcet čihkosii databasas. Dás lea mearkkašupmi Sámedikki ulbmilolahussii go sámi kulturmuitt ja diehtu daid birra eai šatta nu bures oidnosii go dáža kulturmuitt. Sámediggi lea addán dieđu hástalusaid birra mat gusket Riikaantikvára bargui digitála strategijain.

Ceavccageadgi/Mortensnes kulturmuitoguovlu

Ceavccageadgi/Mortensnes kulturmuitoguovlus leat 2021:s čađahuvvon dábálaš dikšundoaibmabijut. Ceavccageadggi parkerensaji divvunbargu gárvvistuvvui 2020:s, ja guovlu diehtouhkinistti birrasii, ja dat vihahuvvui formálalaččat geassisit 2021. Sámediggi gártá leat addán parkerensaji divvumii oktiibut 1.200.000 ru dalle go buot bargu lea gárvvistuvvон.

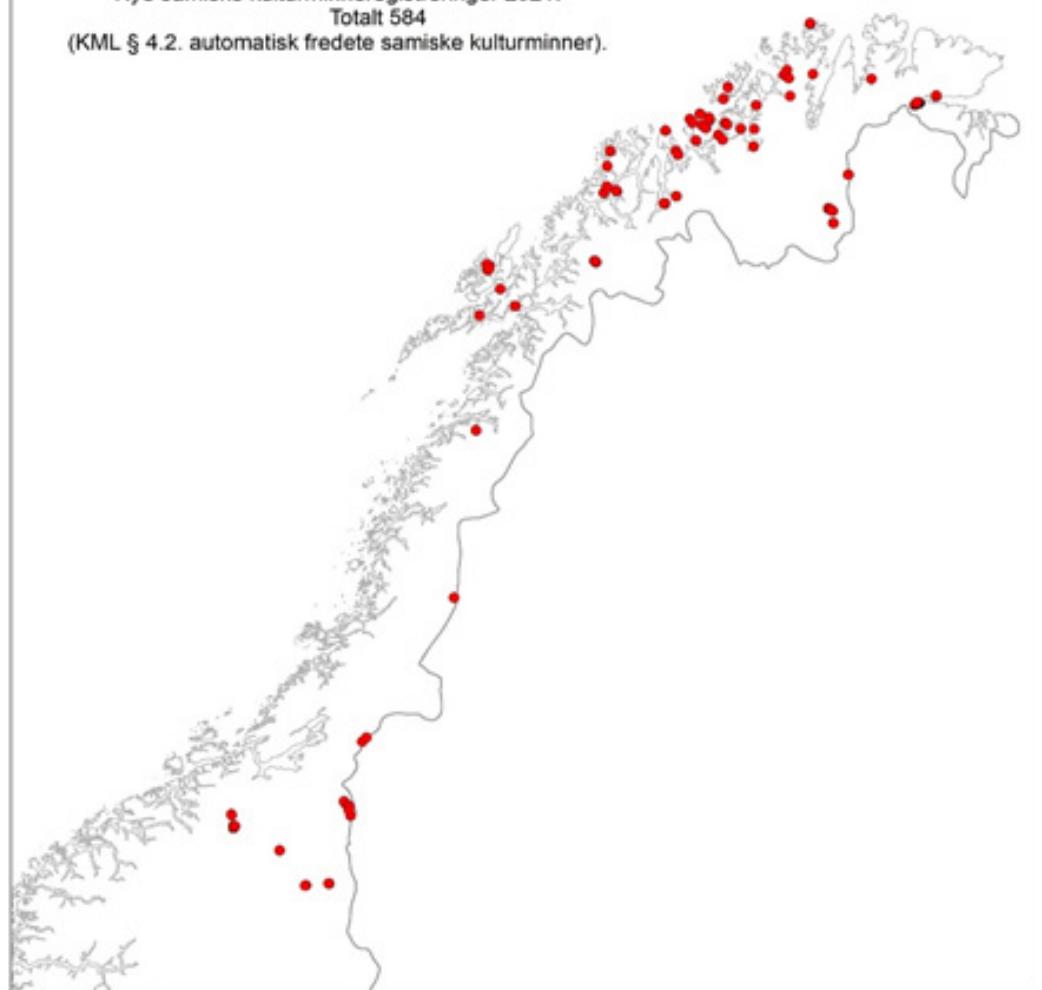
Manjágo UNESCO áššedovdiorgána ICOMOS geahčadii máilmimiárbeevttohusa Várjaga siidda ektui borgemánu 2019, de lea Sámediggi ožzon ICOMOS áššedovdiárvoštallama Várjaga siidda ektui. Dasto áigu Riikaantikvára ovttasráđiid Birasdirektoráhtain, ráhkadir rávvaga Dálkkádat- ja birasdepartementii daid guovluid birra mat berrešedje biddjojuvvot Norgga tentatiivvalaš máilmimiárbelistii, nappo guovllut maid Norga hálida nomineret máilmimiárbin boahtteáiggis. Áigemearri rávvaga buktimii Riikaantikváras ja Birasdirektoráhtas lea njukčamánu 1. b. 2022. Dalle go dat lea boahtan, de áigu Sámediggi čuovvulit sihke rávvaga ja ICOMOS-raportta deparameantta guovdu.

Válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid gáhttenprogramma (BARK)

Sámediggi lea ollu jagiid ožzon ruđaid «Bevaringsprogrammet for utvalde arkeologiske kulturminne» (BARK) bokte. Programma ulbmilin lea leamaš ahte dihto válljejuvvon arkeologalaš kulturmuitt ja kulturbiras galget sihkkarastojuvvot dikšuma bokte ja buktojuvvojiet publikumma olámuddui. Programma lea dál loahpahuvvon, muhto Sámediggi lea 2021:s čuovvulan dáid prošeavttaid. Earret eará rahppojuvvojedje almmolaččat nu gohčoduvvon «Markedsplassen» Ivgubađas ja nu gohčoduvvon «Sakriannaboplassen» Lurøy suohkanis. Muitomearka Silbasáddu girkogárddis Áhkánjárgga suohkanis ja dasto sámi kulturmuittuid gaskkusteami Snubbas Evenášši suohkanis ja prošeakta Anna Makvatnes Hápmina suohkanis leat gárvvistuvvón. Snubba prošeavta oktavuođas lea bargojuvvon digitála gaskkusteami ovddidemiin.

Buot gaskkustemiin BARK-prošeavttain deattuhuvvojiet sámi giella ja sámegielaid oainnusmahttin. Buot prošeavttain leat báikkálaš ovttasbargoguoimmit ja dát lea buktán stuorra báikkálaš beroštumi.

Nye samiske kulturminneregistreringer 2021:
Totalt 584
(KML § 4.2. automatisk fredete samiske kulturminner).

Boksa 1: Kulturminneregistreringer i Trollheimen

Govven: Harald B. Midthjell, Sámediggi

Trollheimena nuortaoasis, Storrindvatnet ja Minlldalen guovllus leat gávdnon luottat sámi ássamis, maid jáhkket leat 17-1800 logus. Trollheimenis leat erohusat eará máttasámi eanadaga ektui sihke go guoská topografijai, historjái ja suodjalandiliide.

Govas oaidnit Minlldalenis Høghøa guvlui boarraset sámi ássanguovllu. Doppe ásai Ole Nilsen Kant ja su bearasha 1800-logu loahpas. Ovddabealde lea geađgeborra mii registrerejuvvi ahte lea vejolaš tseegkuvesijie (oaffarsadjí).

Boksa 2: Kulturminneregistreringer ved Rákkočearru vindkraftverk i Berlevåg

Govven: Thor-Andreas Basso, Sámediggi

2021:s registrerejuvojedje Bearalváhki gielddas Rákkočearru bieggafápmorusttega goalmmát huksenmuttu geahčadeami oktavuodas 178 kulturmuiittu.

Jagi 2011 rájes leat registrerejuvvon 355 kulturmuiittu bieggafápmorusttega konsešuvdnaguovllus. Kulturmuiittut gusket vuosttažettiin bivdui ja dat leat čillarusttet, vuopmanat, borat, urat ja biergovuorkkát. Bivdorusttegat duoddaris ovdastit várra bivdodoaimmaid mángga áigodagas gitta 16-1700 logu rádjai.

Boksa 3: Kulturminneregistrering i Øvre Dividalen nasjonalpark

Govven: Stine Barlinhaug, Sámediggi

Bajit Dievaidvuovddi álbmotmeahcci lea leamaš geasuheaddji resursaguovlu historjjá čađa, sihke bivdui ja meahcásteampái ja maŋŋá lei boazodoallu. Dán duođaštit ollu kulturmuiittut eanadagas.

Guovllus orro eanaš sámit gitta Norgga koloni-serema rádjai árrat 1800-logus ja kulturmuiittut leat danne measta buot beare sámi. Kulturmuiittut leat vuosttažettiin boazodoalu geavahan- ja ássanmearkkat, muhsto maiddái ovddit áiggiin dalle go meahcástus ja bivdu ledje válđoealá-hussan.

Boksa 4: Registrering og tilrettelegging i Tromsdalen

Govven: Stine Benedicte Sveen, Sámediggi

Sálašvákkis leat ovttas manjsbohtiiguin lihkostuvvan lokaliseret ássansajid ja dovdáhit ássiid 1870- logu govain ja das ovddas guvli. Oidnosii leat boahztán dán rádjai dovdameahttun kulturmuiittut: duktásajit, bálgát ja gáldut, ja boares govain sáhttá dovdát eanadagaid.

Orrunsajit leat luoddaguoras ja guossit gávdnet daid álkit. Olggustallanguovllu sisaboahtimis leat diehtotávalat, main lea visogovvakárta kulturmuiittuin ja teaksta sámegillii. Guovllu geavaha maiddái Kunstakademiet oahpahusas.

Eará nationála prográmmat

BARK lassin bargá Sámediggi prošeavtaiguin «Kulturlandskap av nasjonal interesse» (KULA) ja «Utvälge kulturlandskap i jordbruken», Sámedikkis lea maiddái oktasaš prošeakta Romssa ja Finnmarkku fylkkagielldain vejolašvuodáid birra ovddidit máhttoguovddáža kulturbirrasa ja vistesuodjalusa várás. Sámediggi lea iežas prošeavta bokte yeahkehan gielldaid sámi kulturmuittuid integreremiin sin kulturbirasplánain. Gielddaide lea ráhkaduvvon sierra bagadus ja das addojuvvojtit rávvagat guđe vistešlájat sahttet leat ovdamearkan gáhttenárvosaš sámi visittiide.

Kulturmuittuid dikšun ja gaskkusteaapmi

Sámedikkis leat ollu jagiid leamaš prošeavttat mat gusket sámi kulturbirrasiid láhčimii ja gaskkusteaapmái. Ollugiid dán lea dál dárbu čuovvulit bajásdoallamiin. Sámediggi lea ráhkadišgo-ahktán geahčastaga buot kulturbirrasiin mat leat láhččojuvvon, oaidnin dihtii man lágan čuovvuleami dat dárbašit. Dát geahčastat čuovvuluvvo dikšunplánaid ráhkademiin.

Vuolábealde ovdamearkkat lagi 2021 registrerenprošeavttain.

Regulerenplána - Arctic Center - Håkøybotn/Rávdnjemuotki (Finnheia), Romssa suohkan

Arctic Centera plánabargu válđojuvvui ovdan fas 2017/2018:s. Detáljaregulerenplána ráhkaduvvui alpinrusttega vuolit oassái ja nubbi eará Finnheia alpinbáikái. Sámediggi bvttii 2019:s vuostecealkámuaš goappašiid plánaide. Finnheia alpinlandsby ektui guoskkai vuostecealkámuaš olles plánii ja dat siskkil-dii sihke automáhtalačcat ráfáidahttojuvvon kulturmuittuid ja boazodoalu. Vuostecealkámuaš alpinrusttega plána vuolit oassái viiddidemiiguin 2018 rájes guoskkai automáhtalačcat ráfáidahttojuvvon kulturmuittuide ja sabetheisii (T2) bajás Finnhei. Finnheia alpinlandsby plána hilgojuvvui vuostece-alkámuaš dihte. Gielddastivra dohkkehii datteteg alpinrusttega vuolit oasi plána. Danne sáddejuvvui ášši Romssa suohkana Stáhtaháddašeaddjái, ja ávžžuhuvvui soabaheapmi Sámedikkii in alpinrusttega vuolit oasi plána birra. Soabaheapmi loahpahuvvui 2021:s, áššis ii sohppojuvvon ja dat sáddejuvvui danne Gielda- ja odasmahtindepartementii (GOD) loahpalas mearrideapmái. Sámedikki vuostecealkámuaš ii válđojuvvonen vuhtii ja nu nannejuvvuge gieldda mearrádus. GOD mearrádus lea loahpalas.

Kulturmuitodidošteapmi lulli Sámis

Čakčamánuus 2021 lei Sámedikkis vahku fealtabargu ovttas Innlandet suohkaniin. Dát lei oassi ovttasbargošiehtadusas, mii vuolláičállojuvvui Oppland fylkkasuhkaniin kulturmuitosuodjaleami birra 2009:s. Sámediggi ja Innlandet fylkkasuhkan leat bargamin evttohusa ráhkademiin šiehtadusa várás viidáseappot. Geahčadeapmi dahkkojuvvui Smådalen nammaša báikkis Jotunheimen:s, gos ovdal leat registrerejuvvon guokte vejolaš goahdeduktásaji ja stuurra vejolaš giedtie, ja ovdeš Hedmárku fylkkasuhkanis oarjemáttá bealde Raudsjödalen báikki Tynset guovllus registrerejuvvui okta sámi kulturbiras mas máŋga sámi kulturmuittu ja árbevirolaš báikki. Kártejuvvojedje maiddái kulturmuittut dovddus ássansadjeguovllus nu gohčoduvvon Finnroa Tufsingdalenis Femundena oarjjabealde. Geahčadeamis šadde buorit bohtosat sihke odda registeremati

ja gelbbolašvuodá ja áddejumi juohkin sámi ovddeshággi birra Mátta-Norggas.

6.2.2 Doarjja sámi kulturmuitosuodjalussii - ohcanvuđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehttaluvvon	
26	26	0	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Buseahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
1 731 804	2 400 000	2 400 000	668 196
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
2 398 000	470 696	195 500	1 731 804

Doarjjaortnega miittomearri - sámi kulturmuittut:

- Sámi kulturmuittut dahkkojuvvoyit oainnusin, divvojuvvoyit ja gaskkustuvvoyit resursan sámi servodagaide ja almmolašvuhtii muđui.

Doarjja dán doarjjaortnegis lea juhkkojuvvon miehtá Sámi. Dasa lassin lea addojuvvon doarjja prošektii Hardangerviddas gos njeallje goađi leat divvojuvvon, Bardu suohkanis leat ožzon ruđaid sámi kulturbirrasa registeremii suohkana áidna ráfáidahttojuvvon sámi vistti birras. Okta gilisearvi Ringvassøy:s lea ožzon ruđaid boazosámi kulturmuittuid registeremii ja stuorát ángiruššamii Hámmpáfeastta gielddas lea addojuvvon doarjja sámi kulturhistorjjá gaskkusteami várás.

6.3 Sámi kulturmuitosuodjalusa rámmaeavttut

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Sámedikkis lea formála hálđdašanváldi sámi kulturmuittuin kulturmuitolága mielde.

Sámediggi oačciui 2020:s ođđa ovddasvástadussurggiid Riika-antkváras dat ledje Stáhta kulturhistorjjálaš opmodat, automáhtalačcat ráfáidahttojuvvon, arkeologalaš kulturmuittuid hálđdašanovddasvástádus ja fanasgávdnosiid mat leat boarráset go 100 lagi hálđdašanovddasvástádus, maiddái dispensašuvdnaválddi ektui. Dasa lassin namahuvvo hálđdašanovddasvástádus ráfáidahttojuvvon ja suodjaluvvon sámi fatnasiidda ja vuosttašlinnjá ovddasvástádus ja dispensašuvdnaváldi ráfáidahttojuvvon opmodagaide maid stáhta oamasta. Dát stuorra lassáneapmi Sámedikki ovddasvástadussuorggis ja bargguin lea dáhpáhuvvan almmá ahte Sámediggái livčé addojuvvon resursat dán kulturmuitosuorggis. Dasa lassin lea eahpečielggas guđe doaimmat gullet Sámediggái ja Sámediggi lea bivdán cílgehusa

Riikaantikváras mainna lágiin válđi Sámedikki ja fylkkagieldda gaskka juohkása. Dasa ii leat Sámediggi doaisttážii ožžon vástá-dusa Riikaantikváras.

Lassánan ovddasvástádus ja go eai leat boahztán resurssat, lea earret eará dagahan ahte automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid čuovvuleapmi lea fuonit ja bagadus eaiggádiidda. Go guoská fanassuodjaleapmái, de ii leat Sámedikkis geahčastat suorggi iežas oasis go dát objeavttat eai movtge leat registre-rejuvvon/kártejuvvon. Eai gávdno maid eavttut dasa mii lea sámi fanas, ja danne lea dárbu čađahit ovddidanbarggu vai Sámediggi sáhttá šaddat dán kulturárbbi duohtha hálldašeaddjin.

Stuorradiggediedáhusas 16 (2019-2020) Nye mål i kulturmiljøpolitikken; Engasjement, bærekraft og mangfold, boahztá ovdan ahre ráđđehus áigu ráhkadit odđa kulturbiraslága dáláš kulturmuitolága sadjái. Dasto boahztá ovdan ahre barggus odđa lágain lea dárbu čielggadit Sámedikki válđdi kulturmuitolága mielde, maiddái dan movt válđi galgá sirdojuvvot. Dálkkádat- ja birasdepartemeanta (DBD) dieđihii ahre álggahuvvo bargu odđa kulturbiraslágain, ja Sámediggi lea buktán čálalaš cealkámuša lávdegotti mandáhtii mii galgá čielggadit odđa lága. Mandáhta mearridgeapmi kulturbiraslávdegoddái váikkuha dan movt sámi kulturárbbi suodjaluvvo ja hálldašuvvo boahtteáigis, ja ferte danne konsulterejuvvot Sámedikkiin ovdal go dat mearriduvvo.

6.4 Sámi kulturárbbi oainnusmahttin

6.4.1 Čoahkketabealla - Sámi kulturárbbi oainnusmahttin

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Metodaovddideapmi sámi kulturmuittude - prošeakta	101 605	114 000	12 395
Lulli sámi kulturmuittud registren - prošeakta	91 464	150 000	58 536
Submi	193 069	264 000	70 931

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Sámi kulturmuittut leat vuodđun máhtto- ja árvohákamii.

Sámediggi lea 2021:s searvan bargui go guoská prošeavtaide «Fotefar mot nord», Kulturmuittut gielldain, Kultureanadat mas lea nationála beroštupmi ja välljejuvvon kultureanadat eanadoalus. Dáid prošeavtaide searvan galgá sihkarastit buorebut sámi kulturmuittuid oainnusmahttimi.

Metodaovddideapmi sámi kulturmuittude

Sámediggi lea ain 2021:s bargan sámi kulturmuitosuodjalusa luonddudiehtaga metodikhain, geavaheami ja ovddideami ektui, dás mielde earret eará 14C beaivádeamit, dendrokronologija ja LIDAR-skánnen. Sámediggi bargá kulturmuittuid

gaskkusteami nannemiin digitála gaskkustanmetodaaid ovddideami bokte.

6.5 Vistesuodjalus

6.5.1 Čoahkketabealla - Vistesuodjalus

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Vistesuodjalus prošeakta	6 000 000	6 000 000	0

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Sámi antikvárala visstiin buorre kvalitehta ja dohkálaš bajásdoallan.

Birrasii 900 automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi vistti leat registrerejuvvon nationála kulturmuitodiehtovuođus. Dat juohkásit Plassja ja Oppdal rájes máddin Várjjaga rádjái davvi-nuortan.

Sámediggi lea 2021:s álggahan barggu plánet 2-jagáš diehtojuhkinprošeavta mii lea automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon priváhta sámi visteeaggáidiid várás. Dattetge lea leamaš hástaleaddji gávdnat njunušgelbbolašvuoda mii dárbašuvvo prošekti ja danne ii leat prošeakta álggahuvvon.

Sámediggi lea árjjalaččat ohcalan oktavuođa giehtaduodjebirrasiiguin ja -ásahuasiguin mat leat relevánta bargat ráfáidahttojuvvon visttiid divvumiin, nannen dihtii fágabirrasa suodjaluvvon visttiid odđasteami ektui. Birrasat leat váttnásat ja smávvát, nu ahre Sámediggi lea oaidnán dárbbu buoridit gelbbolašvuoda gáhattenárvosaš visttiid odđasmahttimis giehtaduodjebirrasiin. Gaska-Romssas ja Lulli-Romssas lea Sámediggi ovttasbargan museaiguin, main lea lassánan beroštupmi giehtaduojáriin. Dilli lea Davvi-Romssas buorránan veaháš. Máhttogoouvdáš bargá maiddái giehtaduodjebirrasiiguin láhčin dihtii nu ahre gávdnošedje giehtaduodjebirrasat maid gáhattenárvosaš visttiid ja automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon visttiid eaiggádat sáhtášedje geavahit odđasteamis.

Sámediggi oačui 2020:s váldeovddasvástádusa dain sámi visttiin mat leat Stáhta kulturhistorjjálaš opmodagaid vuollásáčcat. Sámediggi lea 2021:s bargan NRK Sápmi dispensašuvdonaohcamma meannudemiin huksenplánaid oktavuođas.

6.5.2 Vistesuodjalus prošeakta - ohcanvuđot doarja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehttaluvvon
38	34	4

Doarjaaortnega miittomearri - Vistesuodjalanprošeakta:

- Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon visttiid ja rusttegiid sihkkarastin, bajásdoallan ja divvun.

Sámediggi hálldašii 6 miljon ru merkejuvvon ruđain Riikaanti-kváras doarjjaortnegii Ráfáidahttojuvvon visttit mat leat priváhta oamastusas.

2021:s bohte odđa njuolggadusat dán ortnegii maid ektui Sámediggi lea konsulteren. Sámediggi fuomášuhpii ahte njuolggadusat eai leat heivehuvvon sámi ráfáidahttojuvvon visttiid várás. Boađusin das lea šaddan ahte sámi ráfáidahttojuvvon visttiid eaiggádat eai sahte ohcat doarjaga unnit priváhta doaibmabijuid čáđaheapmáí. Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon visttiid ektui leat ollu eahpečielggasvuodat plánaproseassain. Sámediggi ii ožzon miehtama guđege árvalussii konsultašuvnnain. Sámediggi oaidná ahte lea dárbu oažžut sierra doarjjaortnega sámi ráfáidahttojuvvon visttiid várás maid Sámediggi ieš hálldaša ja mat eai gula Riikkaantikvárii odne.

7 Dearvvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus

7.1 Doaibmagolut - Dearvvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus

	Rehkett-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa	1 044 000	1 085 000	41 000
Ovttaárvoasaš mánáidsuodjalan- bálvalus	1 122 880	1 700 000	577 120
Olggobeale ášshed- ovdvi komitea sámi dearvvašvuoda dutkama várás	230 200	700 000	469 800
Submi	2 397 080	3 485 000	1 087 920

Servodatmihttu:

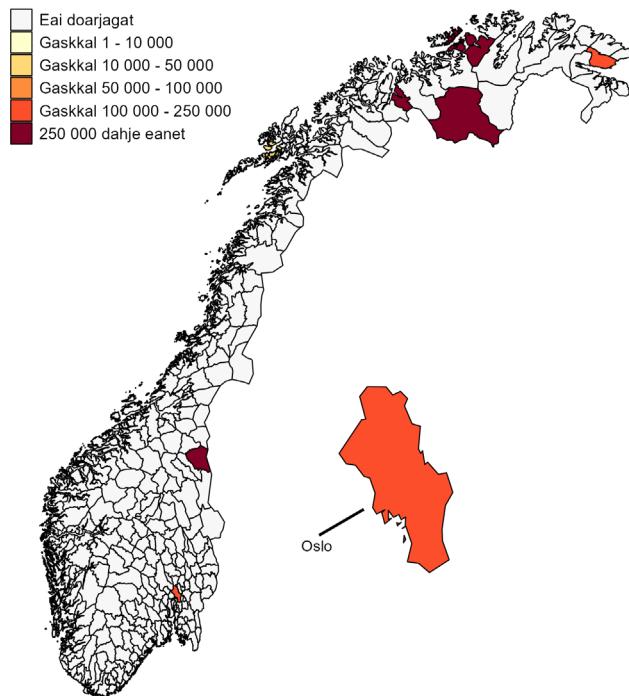
- Buorre dearvvašvuohta ja dásseárvosaš dearvvašvuoda ja sosiálabálvalusat heivehuvvon sámi álbmoga giela ja kultuvrralaš duogážii.

Dearvvašvuoda, sosiála ja mánáidsuodjalusa siskkobelde lea sámi geavaheddjiid ovddideapmi ja sihkkarastin čatnon Sámedikki deháleamos bargui. Dat dahkkojuvvo ovttasbarggu, gula- hallama ja konsultašuvnnaid bokte. Dasa lassin addá Sámediggi sihke njuolgodoarjaga ja doarjaga prošeavttaide ohcanvuđot ortnega bokte. Buot bajábealnamuhuvvon strategijiat buktet maid ulbmila joksama.

2021:s leat sámi vuogatuvođat čatnon sámi dearvvašvuoda- dieđuide leamaš guovddážis. Lea vuosttaš jahki go Fágadovdi ehtalaš lávdegoddi lea doaibman. Lávdegottis lea leamaš ea- net bargu go vurdojuvvon, nu ahte dát čájeha ahte lea stuora beroštupmi sámi dearvvašvuoda dutkamii. Dat mearkaša maiddái ahte lávdegotti bargu lea dehálaš. Dearvvašvuoda- registtarlhka ii vuhtii váldán sámi beroštumiid go láhka ásahevuvvui danne go ráđđehus ii leat ollašuhittán konsulterenge- atnegasvuđa. Sámediggi lea almmatge soabadan ráđđehusain láhkanjuolggadusa bokte mii mudde álbmotdutkamušaid, ahte earret eará SAMINOR spiekasta plánejuvvon dihort- vuodđovuogádagas.

Sámediggi lea ovttasbargošiehtadusa bokte Davvi Dear- vvašvuoda Regionála Dearvvašvuodadoaimmain álggahan veahkkin bargojoavkku sámi fágaolbmuiguun buot Davvi Dearvvašvuoda vuollášaš fitnodagain mat galget lasihit kultur- gealbbu ovttaskas fitnodagain, sihkkarastán ahte sámi buohccit ruota- ja suomabeale ožzot fáladaga sámegillii Sámi klinikhka bokte, ja cealkámuša bokte ođđa dutkan- ja innovašuvdnastra- tegiija Davvi Dearvvašvuhtii mii lea guovdilastigoahtán sámi fattáid strategiijas.

Dearvvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus, ohcanvuđot doarjja

Sámediggi lea oasálastán ođđa Mánáidsuodjalanlága hábme- mis ja barggu bokte sihkkarastán ahte mánáidsuodjalus galgá vuhtiiváldit máná etnalaš, kultuvrralaš, gielalaš ja oskkoldatlaš duogáža ja ahte sámi mánáid erenoamáš vuogatuvođat galget fuolahuuvvot.

7.2 Doarjagat dearvvašvuhtii, sosiálii ja mánáidsuodjalussii

Doarjagat dearvvašvuhtii, sosiálii ja mánáidsuodjalussii

7.2.1 Čoahkketabealla - Dearvvašvuodā- ja fuolahusbálvalus

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Geava- headdjivuđot fálaldat vuoras sápmelaččaid várás - Várdobáiki Sámi guovddáš	639 000	639 000	0
Sámi doavtterse- arvi	59 000	100 000	41 000
Åarjelsaemien healsoeviermie	105 000	105 000	0
Geava- headdjivuđot fálaldat vuoras sápmelaččaid várás - Oslo sámi viessu	105 000	105 000	0
Dearvvašvuodā- ja sosiálafágalaš seminár	136 000	136 000	0
Submi	1 044 000	1 085 000	41 000

7.3 Dearvvašvuodā- ja fuolahusbálvalus

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Sámi pasieanttat ožzot spesialistadearvvašvuodā bálvalusaid mas sin gielalaš ja kultuvrralaš duogážis lea lunddolaš sadji, ja sámegielat sáhttá geavahit diksuma oktavuođas.

2020 skábmamánu ovddidii ráđđehus evttohusa dearvvašvuodaregistrarlága rievademiid. Rievadus mielldisbuktá oktašaš nationála organisatoralaš ja teknihkalaš čovdosa dearvvašvuodadieduiide, gos maid dieđut buot álbmotlašvuodđduvvon dearvvašvuodaiskkadeapmi galggai lágiduvvot, earret eará SAMINOR.

Sámediggi ii dieđihuvvon iige fátmastuvvon áššái, ovdal go bodđii Stuorradiggái. Danne lea Sámediggi cuiggodan ráđđehussii ahte ráđđehus ii leat čuovvulan konsulterengeatnegasvuoda dán áššis. Láhka čuovvuluvvui láhkanjuolggadusain 2021:s mii heiveha makkár álbmotdutkamuš galggá lágiduvvot vuodđovuogádagas. Sámediggi ja ráđđehus leat konsultašuvnnaid bokte soahpan ahte sámi álbmotdutkamuš SAMINOR ii fátmastuvvo vuodđovuogádagas. Sámediggi lea maid

bivdán fátmastuvvot jus lágiduvvot ođđa veardideamit mat gustojoit SAMINOR:ii.

Sámediggi ja regionála dearvvašvuodadoaimmahagat loahpahedje Projeavtta "Strategalaš viidáseappo ovdánahttin erenoamášdearvvasvuodabálvalusa 2020:s. Dego strategija čuovvoleapmin galggá ásahuvvot bargojoavku sámi fágaolbmuiguin buot Davvi Dearvvašvuoda vuollásáš fitnodagain mat galget lasihit kulturgealbbu ovttaskas fitnodagain. Sámediggi lea dovddahan sihke Davvi Dearvvašvuhtii ja ráđđehussii ahte lea maid dárbbašlaš sámi dadjamušain bálvalusa organiseremis.

Sámedikkis lea ovttasbargošiehtadus Davvi- Dearvvašvuodain Regionála Dearvvašvuodadoaimmat. Boađus ovttasbargošiehtadus lea ahte sámi pasieanttat ruota ja suoma bealde leat sihkaraston Sámi klinikhka bokte fálaldaga.

Sámediggi lea buktán cealkámuša ođđa dutkan- ja innovašuvdnastrategijai Davvi- Dearvvašvuhtii 2021-2025 rádjái. Cealkámušas lea deattuhuvvon ahte dutkan ja innovašuvdna mii guoská sámi pasieanttaide galggá vuoruhuvvot. Erenoamáš fáttát maid berrešii dutkat leat earret eará; beasatlašvuhta sámegielat ja kultuvrralaččat heivehuvvon bálvalusfálaldagaide, sámegielat dikšofálaldaga ovddideapmi ja vejolašvuhta atnit gielaset divšsus.

Sámediggi lea ožzon dieđuid geavahedjiiguin ahte sámegielat buhcciid riekti atnit sámegielat divšsus buohcceviesuin davvin ii vuhtiiváldo. Earret eará de eai pláne dulkoma ja dulkonbálvalus ii leat olámmuttos earret dábalaš bargoáiggis. Dat lea stuora áittan pasieantashkárkuhtii. Sámediggi lea guhkkit áiggi bargan dan ala ahte buoridit dulkonfálaldaga ovttas guovddáš eiseválđđigui, regionála ja báikkálaš dearvvašvuodadoaimmahagain ja projeavtaid bokte ja lihkka lea dilli odne dohkketmeahttun. Sámediggi lea ovddidan dili guovddáš eiseválđđide oktan regionála ja báikkálaš dearvvašvuodadoaimmahagaide.

2021:s lea Sámediggi bargan cealkámušaiguin Demeansaplánii 2025 ja konsultašuvnnaiguin ráđđehusain oačui Sámediggi áddejumi das ahte dehálaš sámi vuogatvuodat galget fuolahuvvot plánas. Dat guoská gielalaš ja kultuvrralaš heivehuvvon bálvalusaide, sámegielat diagnostiseremii ja čuovvoleapmái, dárbu sámi pasieanttaid hástalusaid birra diehtojuohkin ja máhtolašvuodagaskkusteapmi, dárbu sámi buhcciide heivehuvvon fuolahuš mas olmmoš lea guovddážis ja sámegielat digitála veahkeneavvuide dárbu.

Nannen dihte sámi dearvvašvuodā lea 2021:s ásahuvvont Nationála sámi dearvvašvuodafága fierpmádat ovttas dearvvašvuodadirektoráhtain, sámi fága- ja dutkanbiras ja Sámediggi. Gulahallanfierpmádaga ulbmil lea nannet sámi dearvvašvuodā fágaovddideami. Ovttasbargu lea earret eará mielldisbuktán ahte demeanssa kártenreiddut leat heivehuvvon sámi boarrásiidda.

Fága ja gelbbolašvuodā nannen fuolahusbálvalusas sámi buhcciide lea fievrriuvvont viidáset Dearvvašvuodadirektoráhtáruđaiguin. Hápmir suohkan, Várdobáiki sámi guovddáš ja Åarjelsaemien healsoeviermie/Lullisámi dearvvašvuodafierpmádat Plassjes oasálastet dan barggus, ja Ovddidanguovddáš buhcci-

druovttuide ja ruovttubálvalusaide sámi álbmogii Kárásjogas lea maid aktiiva suoggis.

Njuolggodoarjja

Sámediggi lea 2021:s juolludan njuolggodoarjaga Fálaldagaide boarráset sápmelaččaide Várdobáikkis, Sámi doavttersearvái, Lullisámi dearvvašvuodafierpmádahkii, Fálaldagaide boarráset sápmelaččaide Sámi viesus Oslos ja Lullisámi dearvvašvuoda-konferánsii. Njuolggodoarjagat leat váikuhangaskoapmin joksat ángiruššansuorggi miittuid.

prinsihpalaš gažaldagaid mat gusket sámi dearvvasvuodadutkamii. Koronapandemijja dihte leat čoahkkimat čáđahuvvon digitálalaččat.

7.4.2 Doarjja dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
16	8	8	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boadus rev. budš. ektui
1 122 880	1 700 000	1 700 000	577 120
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
1 916 000	689 913	103 207	1 122 880

Doarjjaortnega miittomearri - Dearvvašvuoda- ja sosiálaprošeavttat:

- Buorre dearvvašvuohta ja ovttadássasaš dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalus sámi álbmogii seamma dásis go álbmogii muđui.

Doarjajid bokte iešguđetlágan aktevraide hálida Sámediggi láhčit dili sámi geavahedjiide ja buhcciide. Kirkens SOS lea ožzon doarjaga ásahit diedihanbálvalusa sámegillii, Uit Norgga arktihkalaš universitehta lea ožzon doarjaga internationála prošektiid dutkat sámi nuoraid dearvvašvuohta birra, oassin stuorit riikkaidgaskasaš ovttasbargoprojeaktan.

Sámediggi lea ovttasbargan Gáivuona suohkaniin, ja juohkán ruđaid suohkanii nannen dihte fuolahusbálvalusa sámi buhcciide suohkanis. Lullisámi dearvvašvuodafierpmádat/ Årjelsae-mien healsoeviermie lea ožzon doarjaga prošeavtta nuppi oassái Sámi dearvvašvuodajoavku/ Saemien healsoedächkie, dásseá-vosaš dearvvasvuodabálvalusa ovddideapmái sámi álbmogii.

7.4 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus

7.4.1 Čoahkketabealla - Dearvvašvuoda ja fuolahusbálvalus

	Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Doarjja dearvvašvuoda-, fuolahus ja mánáidsuodjalus-prošeavttaide	1 122 880	1 700 000	577 120
Submi	1 122 880	1 700 000	577 120

Ángiruššansuorggi miittomearri:

- Sámi mánáid vuogatvuodat ja dárbbut leat sihkkarastojuvvon deaivvadeamis mánáidsuodjalusain.

2021:s dohkkehii Stuoradiggi odđa mánáidsuodjaluslága. Sámediggi lea oasálastán odđa lágá hábmemis ja leamaš konsultašuvnnain láhkateavstta birra. Barggu boadusin oaččui Sámediggi lága mihttui ahte mánáid etnalaš, kultuvrralaš, gielalaš ja oskkolaš duogáš lea buorrin mánnái, ja mánáidsuodjalus galgá barggustis vuhtiiváldit máná etnalaš, kultuvrralaš, gielalaš ja oskkolaš duogáža buot ášši osiin, earret eará go sadji mearriduvvo mánnái. Sámi mánáid erenoamáš vuogatvuodat galget fuolahuvvot.

Sámediggi väsiha váilevaš gelbbolašvuoda sámi mánáid vuogatvuodaid birra olu suohkaniin. Sámediggi lea ovdal juolludan doarjaga ovdaprošekti guorahallat vejolašvuoda sámi mánáidsuodjalusfágalaš fierpmádahkii. Ovdaprošeakta čujuha sámi suohkaniid stuora dárbbu fágalaš fierpmádahkii sámi mánáidsuodjalusas. Danne lea Sámediggi máŋga jagi bargan oččodit sámi fágafierpmádaga mánáidsuodjalusa siskkobealde. .

Olggobeale áššedovdi komitea sámi dearvvašvuoda dutkama várás - prošeakta

Áššedovdi ehtalaš komitea sámi dearvvasvuodadutkamii lea čáđahan 8 čoahkkima ja meannudan 21 ášši mat gusket sámi kollektiiva miehtama háhkamii dutkanprojeavttaide dearvvasvuodasuorggis mat leat sámi diliid birra ja mat guorrasit njuolggadusaide maid Sámediggi mearridii 2019:s. Komitea lea maid ráhkadan ohcanbagadusa mii čilge njuolggadusaid ja ohcanproseassa. Ohcanbagadusa proseassas digaštalai komitea

8 Álgoálbmogiid vuoigatvuodat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

8.1 Álgoálbmogiid vuoigatvuodaid, riikkaidgaskasaš barggu ja dásseárvvu váikkuhangaskaoamit

	Rehket-doallu 2021	Rev. bud. 2021	Boađus rev. bud. ektui
Álgoálbmotvuoigatvuodat	2 674 053	1 638 000	-1 036 053
Dásseárvu	750 000	750 000	0
Submi	3 424 053	2 388 000	-1 036 053

Servodatmihttu:

- Vuoigatvuodat mat leat dohkkehuvvon ON álgoálbmotvuoigatvuodajulggaštusas heivehuvvojít láhkadahkosii ja geavatlaš politihkki.

Bargu ON álgoálbmotjulggaštusa implementeremiin álgga-huvvo ovttasbargguin álgoálbmogiid gaskka. Ovttasbargui lea váikkuhan maiddái koronadávda 2021:s riikkaidgaskasaččat ja politihka ovddideami ektui. Ollu mátkkit, čoahkkimat ja seminárat leat šluhttejuvvon. Dat lea dagahan ahte ollu proseassat leat bisánan ja manjnonan. Buot álgoálbmogiin eai leat seamma buorit vejolašvuodat geavahit digitála gulahallama. Njealji riikkas ássi álbgmogii lea rájáraštideaddji ovttasbargu dehálaš, mii lea leamaš váddáset koronadávda geažil.

Sámi Parlamentáralaš Ráđi raporta rádjacakkiid birra sámi guovlluin gárvvistuvvui 2021:s. Raporta lea dehálaš dokumeanta viidáset bargui rádjacakkiid njeaidimiin sámi guovlluin.

Ollu Sámedikki riikkaidgaskasaš barggus lea diplomáhtalaš dásis, ja searvan ja oainnusmahttin lea dehálaš strategiija barggus servodatmihtu juksamis. Dát lea leamaš eanet gáibideaddji 2021:s koronadávdda geažil. Dattetge lea Sámediggi searvan earret eará ON álgoálbmogid bissovaš forumii, Barentsráddái, Árkatalaš Parlamentarihkkárkonferánsii, Dálkkádatnunuš COP2 čoahkkimii ja ON njunuščoahkkimii biebmovuogádagaid birra. Sámediggái lea leamaš hui dehálaš ahte álgoálbmotjetna gullojuvvo ja ahte álgoálbmotvuoigatvuodat gudnejahttojuvvojít buot riikkaidgaskasaš áššiin.

Sámediggi lea váikkuhan ráđđehusa doaibmaplánabargui, veahkaválddi eastadeami ja dáistaleami vuostá lagaš oktavuodain, dát lea buvttihan sierra sámi kapihttala. Fokusis kapihttal is lea movt buorebut sáhttá eastadir ja dáistalit veahkaválddi ja veareddaguid vuostá sámi servodagas. Doaibmaplana addá servodahkii reaidduid movt deaivvadit guoskevaš olbmuiguin geat gillájít veahkaválddi sámi giella- ja kulturgelbbolašvuodain.

8.2 Sámi ovttasbargu

Ángirušansuorggi mihttomearri:

- Sámi giella, kultuvra ja servodateallin gozihuvvojít ja ovddiduvvojít sihke ovttaskas nationála stáhta siskkobealde ja stáhtarajáid rastá.

Sámi Parlamentáralaš Ráđđi (SPR)

Mihttomearrin lea ahte Sámi Parlamentáralaš Ráđis galgá lea institušuvnnalaš ovttasbargu áššiin mat gusket sámiide mángga riikkas, dahje sámiide go lea okta álpmot. Dán ráđis leat Norgga beale Sámedikkis 7 delegáhta.

Sámi Parlamentáralaš Ráđđi (SPR) válljii 2019:s lávdegotti mii galggai dovdáhit konkrehta rádjacakkiid sámi guovlluin, dainna ulbmilin ahte njeaidit ja hehttet rádjacakkiid mat hehttejít ovttasbargu sámi guovlluin. Raporta gárvvistuvvui geassemánuš 2021. Raporttas dakhkojuvvojít oppalaš reflekšuvnnat rádjacakkiid njeaidimis Sámis ja čujuhuvvo njuolggadusaide mat sáhttet čoavdit kultuvrralaš rájáid rasttideaddji gažaldagaid. Dasa lassin leat dovdáhuvvon konkrehta rádjacakkit maid galgá sáhittit čoavdit politihkalaš barggu bokte. SPR hálida čuovvulit barggu ja čađahit rutiidnačoahkkimii davvirikkalaš Rádjacaggeráđii, ja ahte dat rádjacakkit mat leat dovdáhuvvon ja dovdáhuvvojít boahtteáiggis, registrerejuvvojít davvirikkalaš rádjacaggediehtovuođus.

8.3 Davviguovllut

Ángirušansuorggi mihttomearri:

- Ceavzilis ahtanuššan davvin ássi álbgmogidda.

Sihkkarastin dihtii ceavzilis ahtanuššama davviguovlluin lea dehálaš bargat ovttas sihke álgoálbmotásahuśaid, beroštupmiorganisašuvnnaid, ealáhuseallima ja almmolaš eiseválddiid gaskka. Sámediggi lea leamaš árjjalaš arenain mat válldahit davviguovlopolithka, sihke nationála dásis ja riikkaidgaskasaččat, earret eará searvama bokte davviguovloforumii ja riikkaidgaskasaš konferánnasaide gos davviguovlopolithkka lea fáddán.

8.4 Álgoálbmotvuogatvuodat

8.4.1 Čoahkketabealla - álgoálbmogiid vuogatvuodat

	Rehketo doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Doarjja riikkaid-gaskasaš bargui - njuolggodoarjja	2 640 000	1 338 000	-1 302 000
International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prošeakta	34 053	300 000	265 947
Submi	2 674 053	1 638 000	-1 036 053

Ángirušansuorggi miittomearri:

- ON álgoálbmotvuogatvuodajulggaštus lea heivehuvvon láhkadahkosiin ja geavatlaš politihkas.

Ollu Sámedikki riikkaidgaskasaš barggus lea diplomáhtalaš dásis, ja searvan ja oainnusuohta lea dehálaš strategiija dán barggus. Dát dakhá Sámedikki ja álgoálbmogiid oainnusin, relevántan, ja muhtin geainna ovttasbargá, ja dávjá lea dat mii feaskáriin dáhpáhuvvá seamma dehálaš go mii dáhpáhuvvá formála forumiin.

Searvama bokte earret eará riikkaidgaskasaš arenaide nugo ON Álgoálbmogiid bissovaš forum, Barentsráđđi, Árktaš Parlementarihkkárkonferánsa, Dálkkádatnjunuščoahkkin COP26, ON biebmovuogádagaid njunuščoahkkin, lea Sámediggi váikkuhan bargui álgoálbmogiid vuogatvuodaid implementere-miin láhkadahkosiin ja geavatlaš politihkas.

ON biebmovuogádagaid njunuščoahkkimis 2021:s ožžo álgoálbmogat mán̄ggaid relevánta doaibmabijuid, ja álgoálbmogat sáhtte ásahit iežaset koališuvnna mii galgá čuovvulit njunuščoahkkima bohtosiid.

Sámediggi lea 2021:s Sámelága rievdaamei oktavuođas veahkehan Gielda- ja ođasmahttindepartemeantta ráhkadiit "Bagadusa gielddaid ja fylkkagielldaid várás konsultašuvnnaid birra sámi beroštumiiguin". Sámelága ođđa kapital 4 konsultašuvnnaid birra bođii fápmui suoidnemánu 1. b. 2021.

Sámediggi searvai dálkkádatnjunuščoahkkimii, COP26 Glasgow:s mii dollojuvvui skábmamánus 2021. Sámediggái lea leamaš erenoamás dehálaš ahte álgoálbmotjetna guldaluvvo dálkkádatáššiin ja ahte álgoálbmotvuogatvuodat adnojuvvjoit árvvus dalle go dálkkádatdoaibmabijut galget árvvoštallojuvvot. Dálkkádatčoahkkima čuovvuleapmi ja rapportaid gárvvisteadpmi almmuhuvvo 2022:s.

International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prošeakta

Riikkaidgaskasaš álgoálbmotgiellajagi 2019 lihkostuvvama vuodul, mearridii ON válđočoahkkin juovlamánus 2019 resolušuvnna mas julggaštuvvo álgoálbmotgielaid riikkaidgaskasaš logijahki 2022-2032 (International Decade of Indigenous

Languages 2022-2032). Sámediggepresideanta Aili Keskitalo lea 2021:s leamaš álgoálbmotlogijagi stivrenjoavkkus.

UNESCO lea hábmen doaibmabiju eavttuid (ulbmil ja struktura) IDIL:a várás ja lea konsulteren regiovnnaiquin dán birra, Sámediggi lea maiddái konsulterejuvvon. Sámedikkit leat mearridan guokte njunuš prošeavta; giellateknologija ja mánáid ja nuoraid giella. Buot sámedikkit leat 2021:s dohkkehan dán guovtti prošeavta fáttáid.

Doarjja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggodoarjja

Ortnegis addojuvvo doarjja Murmánska Barents álgoálbmogiid kantuvrii (BIPO), Sámíráđi Norgga beale juhkosii, organisašuvnnaide Mama Sara Education Foundation ja Docip. Doarjagat nannejut organisašuvnnaid riikkaidgaskasaš álgoálbmotbarggu ja ovddidit dieinna lágiin ángiruššansurggiid ulbmila juksama.

8.5 Dásseárvu ja solidaritehta

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Čujuhuvvo solidaritehtii eará álgoálbmogiiguin.

ON álgoálbmotvuogatvuodajulggaštusa vuodđooaidnu vuodđduuvvá prinsihpaide mat gusket rievttálašvuhtii, demokratijai, olmmošvuogatvuodaid árvvus atnimii, ovttáár-vosašvuhtii, vealaheami eastadeapmá, buriide stivrengaskao-miide ja buori jáhkki. Sámediggi lea riikkaidgaskasaš orgánaid johtui biddji, mii ovddida ja čuovvula álbointrietvttálaš konvenšuvnnaid, julggaštusaid ja eará instrumeanttaid mat nannejut máilmimi álgoálbmogiid vuogatvuodaid. Álgoálbmogin ovttá máilmimi riggámus riikkain lea mis solidáralaš geatnegasvuhta veahkehit eará álgoálbmogiid vai sin dilli buorránivčii.

8.6 Dásseárvu

8.6.1 Čoahkketabealla - dásseárvu

	Rehketo doallu 2021	Rev. budš. 2021	Boadus rev. budš. ektui
Sámedikki dásseárvodiedáhusa čuovvuleapmi - Sábme jállu	750 000	750 000	0
Doarjja sámi dásseárvororganisašuvnnaide	-31 000	329 000	360 000
Submi	719 000	1 079 000	360 000

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Dásseárvosaš sámi servodat ovttalagan vuogatvuodaiguin ja vejolašvuodaiguin buohkaide.

Sámedikki dásseárvodiedáhusa čuovvoleapmi Ráđđehus almmuhii borgemánu 2021 doaibmaplána veahkaválddi eastadeami ja dáistaleami birra lagaš oktavuođain. Sámediggi lea searvan bargui ovttas Justisadepartemeanttain ja boadusin lea šaddan sierra sámi kapital. Das fokuserejuvvo

movt buorebut sáhttá eastadit ja dáistalit veahkaválldi ja ve-arredaguid vuostá sámi servodagas. Doaibmapláná lea dehálaš lávki sámi servodaga dáistaleamis veahkaválldi vuostá, ja addá sámi servodahkii reaidduid movt deaivvadit veahkaválldi gillán olbmuiguin sámegielain ja kulturgelbbolašvuodain.

2021:s ledje plánejuvvon čađahuvvot fágabeaivvit ja seminára diedáhusa čuovvuleami oktavuodás, muhto koronadávdda geažil dat ii šaddan.

Sámediggi lea maiddái, ovttas Dásseárvo- ja vealahanáittar-dedđjiin, ožžodišgohtán dutkama mas geahčadit vaššicealkámušaid ja vaššikriminalitehta maid sámi mánát ja nuorat vásihit.

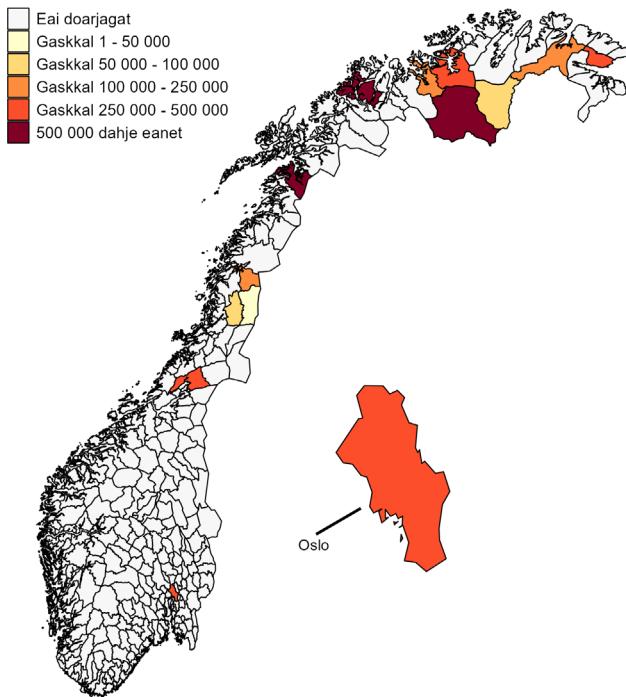
Doarjja sámi dásseárvoorganisašuvnnaide
Dán doarjjaortnegis addá Sámediggi doarjaga Sámi NissonForumii/Samisk kvinneforum ja Norgga Sárahkká Sámi nisson-organisašuvdnii. Ulbmilin doarjagiin organisašuvnnaide lea nannet sohkabealdásseárvbarggu Sámis. Jagis 2021 lea leamaš unnán aktivitehta erenoamážit koronadávdda geažil.

9 Ovttasbargošiehtadusat

9.1 Ovttasbarggu váikkuhangaskaoamit

Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Regionála ovttasbargu	3 724 300	2 000 000 -1 724 300

Ovttasbargošiehtadusat, ohcanvuodot doarjja

Servodatmihttu:

- Nanosmahttojuvvon sámi giella, kultuvra ja servodateallin.

Sámedikkis okto ii leat ovddasvástádus sámi giela, kultuvrra ja servodateallima nannemis. Nu leage ovttasbargu sihke nati-onála, regionála ja báikkálaš dásis dehálaš strategiija sámi giela, kultuvrra ja servodateallima nannemis. Sámedikkis lea 2021:s leamaš lávgä gulahallan fylkkagielddaign. Mañjá go Romssa ja Finnmarkku fylkkat ovttastahttojuvvoyedje lea Sámediggi bargagoahtán odđa ovttasbargošiehtadusain Sámedikki ja Romssa ja Finnmarkku odđa fylkka gaskka mii galgá vuolláičál-lojuvvot 2022:s. Ráđđehus lea dattetge bargagoahtán dán odđa fylkka loahpahemiin.

Gávpotšiehtadusat leat dehálačcat sihkarastin dihtii ahte sámiin geat áasset gávpogiin lea buorre fálaldat, ja Sámediggi lea 2021:s čuovvulan dáid šiehtadusaid ja lea leamaš gulahallan ovttasbargogávpogiiguin. Earret eará lea ovttasbargošiehtadus Troanddimma gielldain mearriduvvon gielddastivras ja galgá vuolláičállojuvvot 2022:s.

9.2 Regionála ovttasbargu

Ángirušansuorggi miittomearri:

- Árjjalaš ja ulbmildiđolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Ovttasbargošiehtadusat fylkkagielddaign

Sámedikkis leat ovttasbargošiehtadusat Finnmarkku fylkkagielldain (2018-2020), Romssa fylkkagielldain (2019-2020), Norlánnda fylkkagielldain (2019-2022) ja Trøndelága fylkkagielldain (2019-2022). Odđa ovttasbargošiehtadus Innlandet fylkkagielldain lea dahkojuvvon ja vuolláičállojuvvon čakčat 2021. 2021:s bargojuvvui odđa ovttasbargošiehtadusain odđa Romssa ja Finnmarkku fylkkagielldain, mii vuolláičállojuvvui árrat 2022:s. Muđui čujuhit dievasčoahkkinášsái 041/20, golggotmánuus 2020.

Ovttasbargošiehtadusat gávpotgielddaign

Ovttasbargošiehtadus Troanddimma gielldain meannuduvvui politikhalačcat gápotrádis čakčat 2021 ja vurdojuvvu ahte dat vuolláičállojuvvu 2022:s. Ovttasbargošiehtadus Romssa suohka-niin odasmahttojuvvui, ja sisa váldojuvvui sámi mánáidgárde-

dáhkádus. Dasto lea álggahuvvon proseassa Bådåddjo ja Álttá suohkaniid šiehtadusaid ođasmahttimis.

Sámediggi vásiba ahte ovttasbargošiehtadusat loktejit ovddasvástádusa ovttaskas olbmos gávpotgielddaise, man geažil ii leat nu sorjavaš ovttaskas olbmuin. Dasa lassin leat ássi positiva ovttasbargošiehtadusaide, ja gielddat orrot váldimin stuorát ovddasvástádusa sámi álbmogis.

Sámedikkis okto ii leat ovddasvástádus sámi giela, kultuvrra ja servodateallima nannemis. Nu leage ovttasbargu sihke nati-onála, regionála ja báikkálaš dásis dehálaš.

Sámedikkis lea 2021:s leamaš lávgä gulahallan fylkkagielddaign ja lea bargan maiddái odđa ovttasbargošiehtadusain Sámedikki ja odđa Romssa ja Finnmarkku fylkka gaskka. Ráđđehus lea dattetge bargagoahtán dán odđa fylkka loahpahemiin.

Sámedikki gávpotšiehtadusat leat dehálačcat sihkarastin dihtii ahte sámiin gávpogis lea buorre fálaldat, ja 2021:s lea Sámediggi bargagoahtán guvtiin odđa gávpotšiehtadusain, okta Troanddimiin ja nubbi Mátta-Várjagiin.

9.2.1 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja

Ohcamušat	Juollu-duvvon	Biehtta-luvvon	
21	18	3	
Rehket-doallu 2021	Rev. budš. 2021	Bušeahhta 2021	Boađus rev. budš. ektui
3 724 300	2 000 000	2 000 000	-1 724 300
Juollu-duvvon 2021	Geassoj. ruovt. 2021	Máksoj. ruovt. 2021	Rehket-doallu 2021
4 140 000	340 700	75 000	3 724 300

Doarjjaortnega mihttomearri - Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide:

- Árjjalaš ja ulbmildolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválldiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

2021:s lassánii ohcciid lohku regionálaovddidandoarjagji. Doarjja addojuvvui earret eará Romssa valáštallansearvái, Tromsø Idrettslag (TIL), prošektii RomsaDál. Prošeakta lea kampánja mii galgá oainnusmahttit sámi kultuvrra ja giela Romssa gávpogis ja leat mielde eastadeamen sámevaši ja árgabeairasismma sámi oainnusmahttimä positiivvalašvuoda bokte. Prošeavtta ulbmilin lea gilvit rámi Romssa birra go lea sámi gávpot sámi giela ja kultuvrra oainnusmahttimä bokte.

Dasa lassin addojuvvui doarjja dáiddaalbmadeami ja sámi sillju hábmemii sámi oahpahussii ja Nedre Bekkelaget skuvlii Oslo sámegieloahpahusa ođđa lokaliserema oktavuođas Oslo skuvllas. Váldoulbmil prošeavttain lea ahte Oslo skuvla galgá leat árjjalaš máhtto-, gaskkustan- ja gáhttenaktevra sámi giela ja kultuvrra ektui oaivegávpogis, ja galgá addit oahpahusa sámi gielas ja kultuvrras mas lea alla kvalitehta. Eará doaibmabijut

10 Eará doaibmabijut

10.1 Eará doaibmabijuid váikkuhangaskaoamit

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Noereh!	220 000	220 000	0
Doarjja sámi válodoorgani-sašuvnnaid	2 969 000	2 969 000	0
Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis	526 900	551 000	24 100
Sámi guoski statistihkka Norggas	375 000	375 000	0
Sámediggeválg-gaid dutkan	800 000	800 000	0
Sámediggeválggat 2021 - prošeakta	4 131 772	3 500 000	-631 772
Doarjjaháld-dašanvuogádat - prošeakta	350 899	500 000	149 101
Sámedikki politihkalaš joavkkut	3 715 445	3 940 000	224 555
Opposišuvnna bargoeavttu	1 339 728	1 540 000	200 272
Doarjja listtuide 2021 sámedigge-válgga oktavuođas	2 656 407	2 700 000	43 593
Submi	17 085 151	17 095 000	9 849

Sámi guoski statistihkka Norggas - šiehtadus

Koronadávda geažil manjonii Sámi Statistihka 2020 almuheapmi. Statistihkka almmuhuvvui easka čakčat 2021.

Ovttasbargošiehtadus Statistihkalaš guovddášdoaimmahaga, Statistisk sentralbyrå (SSB) ja Sámedikki gaskka heittii gustomis 2021:s. Gulahallan lea leamaš ođđa šiehtadusa birra, muhto dat doaisttážii ii leat vuolláičállojuvvon. Dattetge lea ásahuuvvon bargojoavku masa SSB ja Sámediggi servet, mii galgá buktit ráv-vaga sisdoalus ja konkreta evttohusa almmolaš sámi statistihka ovddideapmái.

Doarjjahálddašanvuogádat

Prošeakta lea Sámedikki digitaliserenstrategiija čuovvoleapmi, mearriduvvон juovlamánu 6. beaivvi 2018.

Vuogádat válđojuvvui atnui čakčamánu 1. b. 2021, ja pilohtta-ortnegis leat stipeanda alit ohppui, mariidnaealáhusat ja juoh-kelágan ealáhusat. Vuogádat válđojuvvui atnui buot ohcanvuđot ja njuolggo doarjjaortnegiidda 05.01.22.

Sámediggeválggaid dutkan

Sámediggeválggaidiskadeami 2017 – 2021 čađahii “Institutt for samfunnsforskning” nammasaš ásahus ja ovttasbarggus ledje mielde Universitetet i Bergen (UiB), Universitetet i Oslo (UiO) ja Sámi allaskuvla ja jotkkii ovđdeš iskkademiid mas geahča-duvvui válgasearvan, jienastuslohkui čáliheapmi, jienasteapmi nággolinnjáguin, beaiveortnet ja politihkalaš luohttámuš.

Jagi 2020 loahpas álggahuvvui proseassa ođđa šiehtadusa dahkamis válgaágodahkii 2021 – 2025. Sámediggeválggaidiskadeapmi galgá buvtihit máhtu diliid birra nugo ovda-mearkka dihtii nominašuvdnaproseassat, jienasteaddjidáhpí, listtaid ja bellodagaid ovddideapmi, válgasearvan, politihkalaš nággogažaldagat ja rádjelinnját, geografalaš erohusat, ja dasto institušuvnnalaš ja demokráhtalaš legitimitehta ja luohttámuš. Fálaldatáigemeari loahpas bodii okta fálaldat. Fálaldat árv-voštallojuvvui ja evaluerema vuodul dagai Sámediggi soahpamuša “Institutt for samfunnsforskning” nammasaš ásahusain njukčamánu 2021.

Sámediggeválggat 2021

Ovcát sámediggeválggat čađahuvvojedje oktanaga Stuorradiggeválggainguin čakčamánu 2021. Áirrasjuohku válggain mearriduvvui 2019:s nugo lea mearriduvvón sámediggeválggaid láhkaásahusas § 67a nr 1. Válggain ledje oktiibuot 10 dohkke-huvvón bellodaga ja organisašvnna, ja 58 listta.

Válggaid oktavuođas čuožziledje máŋga áššečuolmma. Okta dain lei ahte Sámediggi fuomášii boasttuvuđa válgajienastus-logus. boasttuvuhta lei Vearrodirektoráhtas. boasttuvuhta lei čuožzilan dalle go Sámedikki jienastuslohku biddjojuvvui Vearrodirektoráhta ođđa álbmotregistarvuogádahkii. boasttuvuhta čájehii ahte lea dárbu buoret ovttasbargui Válgadi-rektoráhta, Vearrodirektoráhta ja Sámedikki gaskka válggaid čađaheami oktavuođas ja galget ráhkaduvvot rutiinnat das movt ovttasbargu ossodagaid gaskka galgá doaibmat. Sámediggi lea ráhkadan rapporta mas válga lea evaluerejuvvon ja evttohus čuovvuleapmái lea evttohuvvón. Sámediggi lea maiddái várren 2022:s ruđaid válggaid vuđolaččat guorahallamii.

Noereh - njuolggo doarjja

Noereh bargu lea 2021:s maiddái gáržžiduvvón koronadávdda geažil. Váttis lea leamaš doallat lágidemiid ja plánet deaivva-danbáikkiid sámi nuoraide go dilli lea dađistaga molsašuvvan. Vuosttaš gearddi válljii organisašvdna čađahit riikačoahkkima digitála hámis. Noereh lea dattetge nagodan čađahit muhtun doaluid fysalaččat, earret eará Riddu Riđu ja Márkomeanu.

Noereh lea geavahan jagi árjjalaččat viidáset ovddidan dihtii organisašvnna. Ođđa neahttiidduid ráhkadeapmi ja stivrä gelbbolašvuđa buorideapmi lea vuoruhuvvón vai sáhttá addit nu buori fálaldaga go vejolaš lahtuide. Earret eará lea čálli virgá-duvvón 20 % virgái mii lea geahppudahttán strukturerenbarggu ja oažžun dihtii sadjái juo álggahuvvón barggu. Organisašvdna lea maiddái árjjalaš servodatdigaštallamis ja lea bovdejuv-von dávjá panelaságastallamiidda ja čállit áviisii, erenoamážit

Sámediggeválggaid ja Sámedikki jienastuslohkui čáliheami oktavuođas.

10.1.1 Doarjja sámi váldoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Doarjja sámi váldoorganisašuvnnaide:

- Bisuhit mánjgalágan organisašuvdneaallima ja sihkkarastit organisašuvnnaide stabiila ekonomalaš vuođu.

10.1.2 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis:

- Sihkkarastit ruhtadanvuodú organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis.

10.1.3 Doarjja Sámedikki politihkalaš joavkkuide

Joavkkut sámedikkis mas lea stáhtus dego joavku olis “Njuolgadusat Sámedikki politihkalaš dássái”, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94 ja rievdadan 28.11.07.

Joavkkuid lohku manjel válggaid 2021 čavča: 7

Golggotmánu konstituerema manjel de dieđihii okta áirras iežas eret BB sámediggejoavkkus ja rakhadii iežas joavkku.

Joavkkuid lohku manjel konstituerema: 8

10.1.4 Opposišuvnna bargoeavttu

Joavkkut sámedikkis mas lea stáhtus dego joavku olis “Njuolgadusat Sámedikki politihkalaš dássái”, maid Sámediggi lea mearridan 10.02.94 ja rievdadan 28.11.07, ja mat leat defineren dego oassin opposišuvnnas.

Joavkkuid lohku 2021 čakčat manjel válgga: 4

10.1.5 Doarjja 2021 sámediggeválggaid listtaide

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sis geat bidjet listtaid sámediggeválggaide lea vejolašvuhta searvat válggaide.

Ulbmiljoavku dan ortnegii leat buot listtut maid Sámedikke válganammagoddi dohkkeha § 32 láhkaásahus sámediggeválgga mielde. Sámedikke válganammagoddi dohkkehii 58 listtu sámediggeválgii 2021:s.

11 Politihkalaš dássi

11.1 Politihkalaš dási doaibmagolut

	Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Sámedikki dievasčoahkkin	15 122 011	12 061 000	-3 061 011
Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi	1 513 315	1 940 000	426 685
Sámedikki fágalávdegottit	50 824	210 000	159 176
Sámedikki bearráigeahčanlávdegoddi	471 593	986 000	514 407
Sámi parlamentáralaš ráđđi	212 585	531 000	318 415
Sámediggeráđđi	10 216 703	10 479 000	262 297
Sámedikki nuoraidpolitičkalaš lávdegoddi (SNPL)	0	425 000	425 000
Sámedikki vuorasiidráđđi	200 737	471 000	270 263
Sámedikki váid-dalávdegoddi	170 857	287 000	116 143
Submi	27 958 626	27 390 000	-568 626

11.1.1 Sámedikki dievasčoahkkin

Sámedikki dievasčoahkkin lea doallan 4 dievasčoahkkima, main okta dain lea digitála čoahkkin. Sámedikki dievasčoahkkin lea meannudan 67 ášši.

Golggotmánu 20. b. lei ođđa sámediggeáigodaga rahpan, ja Majestehta Gonagas Harald ja Kruvdnaprinsa Haakon rabaiga alláiggálaččat ođđa dievasčoahkkináigodaga.

11.1.2 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea doallan 8 čoahkkima, sihke digitála ja fysalaš čoahkkimiid. Dievasčoahkkinjođihangoddi lea meannudan 25 ášši. Dievasčoahkkinjođihangottis lea ovddasvástádus Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid plánemis ja oktiordinemis, ja galgá earret eará plánet, gohččut ja čađahit čoahkkima Sámedikki bargoortnega mielde. Dievasčoahkkinjođihangottis lea koronadávdda oktavuođas leamaš ovddasvástádus maiddái das ahte lávdegodde- ja dievasčoahkkimmat čađahuvvojtit gustovaš njoammuneastadannjuolggadusaid ja -doaibmabijuid mielde.

Sámedikki mearrádusa vuodul áššiin 20/16 ja 25/18 lea várrejuvvon 292 000 ru sámegielkursii Sámedikki áirasidda. Ruđaid hálldaša dievasčoahkkinjođihangoddi.

11.1.3 Finnmarkkuopmodaga bearráigeahčanlávdegoddi

Sámedikki dievasčoahkkinjođihangottis lea ovddasvástádus čuovvulit Finnmarkkuopmodaga bearráigeahčanlávdegoddi, mii sádde jahkásaš jahkeraporta Tromssa ja Finnmarkku fylkkadiggái, Sámediggái ja departementii. Dat lea Finnmarkkulága § 16 olis. Lávdegoddi sáddii borgemáanus 2021:s 2020 raportta.

11.1.3 Sámedikki fágalávdegottit

Sámedikkis lea golbma fágalávdegotti:

- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi (EKL)
- Plana ja finánslávdegoddi (PFL)
- Bajásšaddan-, fuolahuš- ja oahppolávdegoddi (BFL)

Guđege fágalávdegoddi lea doallan golbma lávdegoddečoahkki-ma, mat buot leat čađahuvvon digitála koronadávdda geažil.

EKL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkimii 9 ášši. PFL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkimii 10 ášši. BFL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkimii 9 ášši.

11.1.4 Sámedikki bearráigeahčanlávdegoddi

Sámedikki bearráigeahčanlávdegoddi lea doallan vihtta čoahkkima main guokte ledje digitála. Bearráigeahčanlávdegoddi lea 2021:s meannudan 29 ášši.

11.1.5 Sámi Parlamentáralaš Ráđđi (SPR)

Norgga Sámedikkis lea 25.01.2021 rájes leamašan jođiheaddji-doaibma Sámi Parlamentáralaš Ráđđi (SPR). SPR stivra lea meannudan 41 ášši guđa digitála čoahkkimis. Dasa lassin leat lágiduvvon 2 ovttasrádi čoahkkima, gos leat Sámeráđi árasat.

11.1.6 Sámediggeráđđi

Sámediggeráđđi lea 2021:s meannudan 828 ášši. Dat leat meannuduvvon 5 fysalaš/beallefysalaš čoahkkimiin maid lassin leat leamaš digitála čoahkkimat vahkkosaččat.

11.1.7 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SÁNul)

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottis lea leamašan un-niduvvon doaibma. Sivvan dásá lea ahte leat vuordimin movt lávdegotti rolla galgá ovdánahattojuvvot, movt galgá namma-duvvot ja čadnojuvvot sámedikki systemii, ja koronadávda mii lea váikkuhan doibmii nugo johtiimi ja fysalaš deaivvadeamit.

11.1.8 Sámedikki vuorrasiidráddi

Sámedikki vuorrasiidráddi lea 2021:s doallan ovta fysalaš čoahkkima ja guokte digitála čoahkkima. Vuorrasiidrádis lea leamaš čoahkkin Áhkánjárgga suohkaniin sámi vuorasolbmuid birra suohkanis. Vuorrasiidráddi lea buktán rávvagiid ja cealkámušaid Sámedikki gulaskuddamii sámelága giellanjuolggadusaid birra ja Sámedikki válgajienastuslogu birra. Dasto lea Vuorrasiidráddi addán gulaskuddancealkámuša Norlándda fylkkasuohkanii vuorasolbmuidpolitička oðasmahttimis, ja Dearvašvuhta Davvin Strategijadokumentii Spesialistade-arvvašvuodábálvalusaid birra sámi álbmoga várás. Vuorrasiidráddi lea fuolas Sámi klinikhka organiserema ja doaimma ektui. Vuorrasiidrádis leat maiddái leamaš digitála čoahkkimat sámegiela hálldašanguovllu gielddaid vuorrasiidrádiinguin main fáddán lei sámi vuorasolbmot gielldain. Sámediggepresideanta searvvai Det nasjonale Eldreombudet rahpamii ja Senter for et aldersvennlig Norge rahpamii cuonjománu 2021, gos son deattuhii man dehálaš lea ahte sámi vuorasolbmot ožzot sámi gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon dearvašvuodá- ja sosiálafálaldaga, ja ahte sámi giella, kultuvra ja historjá searvva-huvvojít nationála ángiruššamiidda. Sámedikki vuorrasiidrádis lea maiddái leamaš okta digitála čoahkkin nationála vuorasolbmuidáittardeddjiin dieđuid lonohallama ektui goabbat guvlui ja gos hástalusat sámi vuorasolbmuid ektui digaštallojuvvui.

11.1.9 Sámedikki váiddalávdegoddi

Sámedikki váiddalávdegoddi lea doallan 4 čoahkkima, main okta lei fysalaš čoahkkin ja eará čoahkkimat dollojuvvojedje digitála Koronadili geažil. Váiddalávdegoddi lea meannudan 17 ášši.

12 Hálldahusdássi

12.1 Čoahkketabealla Sámedikki hálldahus

Rehketoallu 2021	Rev. budš. 2021	Boađus rev. budš. ektui
Doaibmagolut Hálldahus	138 532 901	139 101 000

Koronapandemija lea maiddái 2021 mielddisbuktán unnit mátkkoštemiid ja eanet geavaheami digitála čoahkkimiin ja webinárain. Dát lea dagahan unnit doaibmagoluid ja buoret áiggi ásshemeannudeapmái ja eará hálldahuslaš doaimmaide. Pandemija lea maid váikkuhan dasa ahte oačcuimet eanet ohcamiid ja eanet doaibmaaktivitehtaid.

Čoahkkimat, seminárat ja eará ovttasbargodeaivvadeamit leat šaddan šluhttejuvvot, maŋiduvvot dahje leat čaðahuvvon digitálalaččat, ja dalle gáržiduvvonn programmain. Mátkkit leat šluhttejuvvon ja kulturmuitoháldašeami geahčadeamit leat unnon hivvodagas.

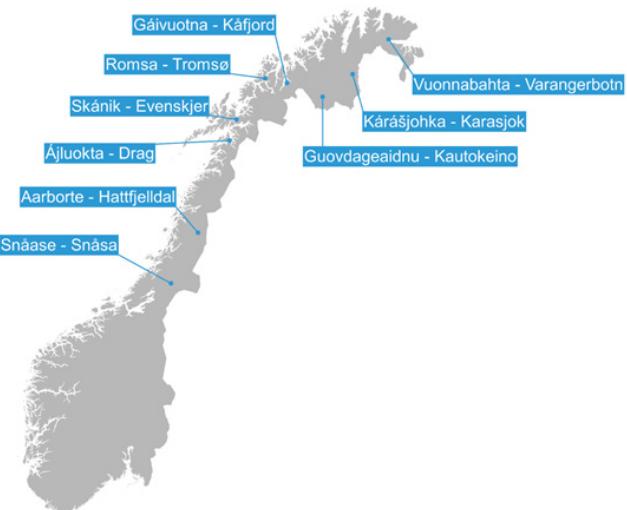
Sámedikki kánturstruktuvra

Sámedikki kánturstruktuvra lea geografalaččat lávdaduvvon 9 iešguđege báikái mat leat:

Sámedikkis lea dan rájes go dat ásahuvvui leamaš lávdahálldahus ja váldochálldahus lea oppa áiggi leamaš Kárásjogas. Sámedikki kantuverrat leat deatalaččat sámi guovlluin. Dat leat veahkehan čohkhet buriid fágabirrasiid ja deatalaš gealbobargosajiid viehka smávva bargomárkaniin. Sámediggi lea lihkostuvvan oažžut dakkár lávdaduvvon kánturmálle mas gealbobargosajit eai leat sorjavaččat báikkis.

Hálldahuslaš rievdađeamit 2021

Riikarevišuvdna reviderii miessemánu 2019 Sámediggeráđi stivrenvuogádaga mihttoolahemiide. Sámediggi lea 2021 bargin

doaibmabijuiguun dustendihte revišuvdnaraportta ávžuhusaid. Okta doaibmabijuin lei organiserennuppásteami dárbbu birra,

mas lea čielgasit stivren- ja ovddasvástádusválldaheapmi. Oasin das ahte sáhttít politihkalaš mearrádusain sihkkarastit ollilaš čuovvoleami, johtuibidjama ja reporterema, lea Sámediggi árvvoštallan ahte dan olaha buoremusat go heiveha, dárkkista ja áimmahuššá ásshemannolaga gaskal iešguđet fágaossodagaid ja gaskal hálldahuslaš ja politihkalaš dási.

Vel buore čielggasindahkama dihte stivren- ja ovddasvástádusválldaheamis, čaðahii hálldahus organiserennuppástusa golggotmánu 2021, man mihttun lei oažžut ollilaš ja buoret politihkalaš čállingoddedoaimma Sámedikki čoahkkimiidda. Sámediggi ásahii politihkalaš čállingotti (ossodaga) mas earret eará lea válдоovddasvástádus koordineret ásshemannolaga, sihkkarastit ruttiinnaid vai mihtut mat mearriduvvovit dievasčoahkkimis, leat láidesteadjin doaimmaheapmái. Dasa lassin galgá ossodat koordineret boađusraporterema fágaossodagain politihkalaš jođiheddiide. Ossodagas lea ovddasvástádus buot doaimmain mat gusket doaimmaheapmái maid Sámediggi bargá go lea konstitušuvnnalaš orgána, dasa gullet maid Sámedikki jienastuslohu ja sámediggeválggat.

Sámedikki girjerájus

Sámedikki girjerádjosa earenoamáščoakkáldagas leat girjjit ja eará materiálat mat leat sámegielaidé dahje leat sámi diliid birra, beroškeahttá makkár gillii. Girjerájus oastá moanat gáhppálagaid girjjiin ja eará materiálaid nu ahte eará girjerájusat sahttet luoikkahit vai sahttet luoikat iežaset geavaheddjide. Luoikkahanstatistikka čájeha luoikkaheami Sámedikki girjerádjosa válđocoakkáldagas Kárásjogas, ja oahpponeavvoguovddážis Guovdageainnus. Čoakkáldagas leat 53 495 girjji. 5444 gáhppálaga leat Audiovisuála materiálat, dasa lassin leat girjerádjosis áigečállagat ja aviissat. Luoikkahemiid lohku lei oktiibuot 796 2021:s. Dát lei unnit go 2020:s, sivvan dasa lei koronadávda.

Digitaliserenbargu Sámedikkis

Sámedikkis lea maiddái 2021 leamaš fokus digitaliseremii. Sámediggi lea lassin dasa ahte sajustit áibbas odđa doarjjaort netvuogádaga, nuppastuhtán Áigebánkkus DFØ Áigái. Dát lea mielddisbuktán beavttálmahtima bálkkáid rehkenastimis ja máksimis. Beavttálmahttin ii dovdo ovdal 2022 go vuogádat válđui atnui easkka juovlamánu 2021.

Koronapandemija lea maiddái Sámediggái váikkuhan dasa ahte digitála reaiddut geavahuvvovit viidábut, ja leat maid šaddan investeret digitála čovdosiid. Vaikko Sámedikkis ledje juo ovdal pandemija buorit digitála gulahallanreaiddu, dan dihte go lea lávdadis struktuvra ja organiseren mii ii leat sorjavaš geografalaš beliid, de lea pandemija lasihan digitálareaidduid geavaheami.

Sámediggi lea maid investeren odđa digitála čovdosiid ja viidididan reaidduid mat ledje ovdalaččas. Dát leat mielddisbuktán eanet olggosgoluid liseanssaide.

Sámediggi lea oastán odđa dulkon- ja voterenrusttegiid parla-meantavistái. 4 čoahkkinlanja, auditoria ja dievasčoahkkinlatnja leat ožžon odđa dulkonrusttegiid, dasa lassin leat oston odđa

čoahkkinjodíhanrusttet ja voterenreaidu dievasčoahkkinlatnji. Odđa vuogádagas lea vejolašvuhta digitaliseret ollu bargguid mat dál dahkkojit manuealla giedħahallamiin, ovdamearkka dihte sirrdašit dieđuid vuogádagaid gaskka. Bargu dás viidáse-appot lea dahkat diehtojuohkima automáhtalažjan eará vuogá-dagain mat geavahuvvojít čoahkkinlágidemiin. Vuogádat lea maid hábmejuvvon nu ahte daid sáhttá čatnat eará vuogádagai-de, ovdamearkka dihte videokonferánssaide.

4. oassi - Doaimma stivrejupmi ja bearráigeahču

Mo Sámediggi bajimus dásis árvvoštallá stivrejumi ja siskkáldasbearráigeahču lágideami

Sámediggi geavaha mihtto- ja boađusstivrema iežas siskkáldas doaimmaheamis. Sámediggi árvvoštallá vuosttažettiin ahte ferte leat buorre stivren ja dárkkisteapmi doaimmain. Sámedikkis lea guhkitáiggeperspektiiva mihtuquin. Strategijat ja doaibmabijut mat leat čádahuvvon 2021 leat mielddisbuktán ahte Sámediggi lea lahkonan dáid olahemiid, gč. jahkediedáhusa 3.oasi.

Sámediggi lea álbmotválljejuvvon orgána mii ii leat ráđđehusa vuollasaš, ja juohká juolludemiiid iežas vuoruhemiid mielde. Bušeahhta galgá hálldahuuvvot stáhta ekonomijjanjuolggadusaid mielde ja Stuoradikki juollodusmearrásu mielde. Sámedikki bargosuorggis leat buot áššit mat Sámedikki mielas gusket sámi álbmogii.

Dárkkistanlávdegoddi, man ulbmil lea doaimmahit parlamentáralaš dárkkisteami Sámedikki doaimmas, ovddida geassemánu dievascoahkkimii jahkásaš diedáhusa iežas doaimmain ovddit jagi.

Deatalaš bealit/rievdadusat Sámedikki plánemis, čáđaheamis ja čuovvuleamis

Sámediggi vuoruha viehka guhkás stivrenbarggu ja siskkáldas dárkkisteami. Riikarevišvdna čáđahii 2018 hálldahusrevišvunna Sámedikki stivrenvuogádagas. Sámediggi lea hábmen odda rutiinnaid čuovvulan dihte riikarevišvunna ávžžuhusaid.

Dát raporta lei válmmas miessemánu 2019. Riikarevišvdna ávžžuhii ahte hábmejuvvojtit rutiinnat jierpmálaš čáđaheapmái dievascoahkkinemarrásain go:

- Čielggasindahká ahte mihtut maid dievascoahkkinemarrida, leat láidesteadjin doaimmahussii.
- Operationaliseret mihtuid Sámedikki mearrásusas vai šadet konkrehta ja olahanmihtidahti.
- Čáđahit bajit riska- ja ávkkalašuođárvvoštallama mii áimmahuššá Sámedikki iešvuoda.
- Hábmet boađusraporterema nu ahte speadjalastá bušeatha mihtuid ja dievascoahkkinemarrásusaid muđui.

Sámediggi lea bidjan johtui doaibmabijuid čuovvolandihte ávžžuhusaid maid riikarevišvdna lea ovddidan. Dat leat earret eará:

- Eavttut ulbmilahusaide ja reporterengáibádusat doarjjaortnegiin leat ođasmahttojuvvon nu ahte dat addet

buoret vuodúu sáhttít árvvoštallat ulbmilahusaide. Dát bohtet ovdan dán jagá jahkediedáhusas, mas mii 3.oasis rapporteret ulbmilahusaide.

- Siskkáldas dárkkisteapmái lea hábmejuvvon oktasaš policy.
- 2020 rájes lea hábmejuvvon stivrendokumeanta mas leat bajtdási láidesteamit Sámedikki hálldahussii.
- Bargu rievadadit ekonomijjanjuolggadusaid lea álgahuvvon, oažžun dihte dán operatiivvalaš stivrenreaidun.

Sámediggi lea maid ásahan hálldahuslaš bargojoavkku mii galgá čáđahit riskárvvoštallama ja evttohit riskaláivudeaddji doaibmabijuid dehálaš surgiin.

Sámedikki riskastivren

Sámediggeráđis lea bajit ovddasvástádus bušehtii, mearriduvvon diedáhusaide ja mearrádusaide muđui maid Sámedikki dievasčoahkkine mearrida. Ekonomijjanjuolggadusaid mielde ja eará mearrádusaide vuodul delegere Sámediggeráđđi hálldahussii direktevrra bokte čuovvulit strategijaid ja doaibmabijuid, ja sihkkarastit ahte mearriduvvon mihtut ja boađusgáibádusat olahuvvojtit beakttilit.

Sámediggeráđđi ovdanbuktá juohke dievasčoahkkimii doabmadiedáhusa mas mualuvvo áššiid stáhtus ja olahuvvon bohtosat.

Sámediggi árvvoštallá ahte stuorimus riskasuorgi doaimmahu-sas lea doarjjahálldašeapmi. Odđa doarjjahálldašanvuogádagá ásaheapmi lea dehálaš, unnidan dihte riskkaid doarjjaáššiin. 2021:s váldui dat odda vuogádat atnui ja vuogádat mielddisbuktá ahte lea álkit čuovvulit doarjjaáššiid:

- Riskka ahte leat boasttuvuodat ohcamiin, áššemeannudeamis ja reporteremis – Buot lea standardiserejuvvon ja sáhttá buot áššiid guorrát oktasaš systemas.
- Riskka ahte leat boaststudiedut – Buot mállet leat standardiserejuvvon. Systemas leat buori čovdosat dasa movt viežzä statistikhka ja buohtastahttá rapporttai.
- Riskka ahte áššemeannudeapmi manjona – sistema bokte lea álki gulahallat ohcciin/doarjaožžuin ja buot áigemearit muittuhuvvojtit.

Stáhtus siskkáldas dárkkisteamis, ja johtuibiddjon doaibmabijut

Hálldahusas delegerejuvvo bušeahttadisponerenfápmudus direktevras ossodatdirektevrraide. Dat bidjá rámmaid viidáset delegeremii fápmudusain vulos organisašuvnnas. Mii leat hábmen geahčastaga gustovaš fápmudusain ja dat ođasmahttojuvvvo juohke rievdađeami manjil.

Lea válldahuvvo rutiidnaválldahus ja bargojuohkin guovddáš surgiin, hehtten dihte ahte sáhttét čuožžilit boasttuvuodat, ja

sihkkarastin dihte olahusbohtosiid. 2019:s mearridii Sámediggi policy siskkáldas dárkkisteami hárrái. 2021:s lea Sámediggi válдан atnui oðða intraneahttavuogádaga. Oðða intraneahhta lea maid ruttiidnabánkku mii galgá sihkkarastit buori dokumentašvnna ruttiinnain, ja maid vai lea álki gávdnat Sámedikki siskkáldas geavaheddjiide.

Riikkarevišuvnna áššiid čuovvoleapmi

Lea álgghuvvon bargu bajimuš strategijaplánain olles hálldahussii. Strategijiplána galgá čielggašin dahkat ahte dievasčoahkkima mearriduvvon mihttomearit stivrejít doaimmahaga ja doaimmahaga reporterema.

Sámediggi lea álgán eará lágje reporteret ja rapportere dál eanet bohtosiid go ulbmiliid joksama. Dát lea bargu maid ádjána čáðahit buot dásiin. Dat gáibida govda geahčadeami ortnega mihttuin ja oððasit geahčadeami doarjagiin ja ulbmilolahusa eavttuin. Sámediggi lea álgán bargguin 2021 bušehta oktavuođas, budjeahttaproseassa. Dat jotkojuvvo 2022 bušehta oktavuođas.

Sámediggi galgá investeret oðða doarjjahálldašanvuogádahkii mii galgá beavttálmahttit doarjjahálldašeami ja vuogádat galgá veahkehit čoaggit dieðuid árvvoštallamii ulbmila joksama birra. Vuogádaga ovdánahttin ja implementeren bargu čáðahuvvui 2021:s.

Sámedikki mihttu lea ahte buot áššit mat galget čuovvuluvvot politihkalačcat, meannuduvvojít nu ahte áššemeannudeapmi lea duodaštvuvvon ja dan galgá sáhttit guorrat. Leat ráhkaduvvon ruttiinnat mat sihkkarastet dán. Earret eará leat ráhkaduvvon ruttiinnat čuovvulit ”oðða dievasčoahkkinaššiid almmuheapmi”, ruttiinnat čálalaš gažaldagaide Sámediggeráddái mat bohtet earret lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid, ruttiidna dievasčoahkináššiide.

Almmolaš oastimat 2021

Sámediggi lea álgahan doaibmabijuid, main almmolaš oastiidiid oktavuođas biddjojuvvo eanet fokus ceavzilvuhit. Jagi áigge lea dollojuvvon oahpahus almmolaš oastimiin mas fokusus lei oastin vuollel 1,3 miljon ru. Sámediggi lea maiddái válljen searvat stáhta oktasaš idjadanšiehtadusa oastinjovkui.

Jagis 2021 leat dahkkojuvvon oktiibuot 24 šiehtadusa. Daid gaskkas leat 7 rámmašiehtadusa, 2 dutkanšiehtadusa, 12 eará gálov- ja bálvalussoahpamuša ja 2 huksen- ja rusttetsoahpamuša.

Čuovvovaš rámmašiehtadusat leat dahkkojuvvon 2021:s: Julevsámi oahpponeavvut, jorgaleapmi, Sámedikki bearráigeahčanlávdegotti áššemeannudanbálvalusat, dulkon.

Čuovvovaš soahpamušat gálvvuin ja bálvalusain leat dahkkojuvvon 2021:s: Sámedikki huksensuodjalanjuhkosa arkiteaktabálvalusat, dikšun ja kultureanadat, Sámedikki ohcanvuđot mánáidgárdoarjaaortnega evalueren, Sámedikki ohcanvuđot oahpponeavvodoarjaaortnega evalueren ja sámi oahpponeavvuid fitnen, SáMos evalueren, filmmat sámi mánáid vuogatvuodain sámegielat mánáidgárdefálaldaga várás, filmmat Giellavahkkui, filmmat doarjaaávdnasiidda davvisámegillii, filmmat doarjaaávdnasiidda julev- ja máttasámegillii, Giellava-

hku dáláš neahttasiiddu áigádeapmi, filmmaid buvttadeapmi, Sámedikki karriearakonferánssa rávdjen, proseassajodiheapmi ja veahkki Sámedikki bajimuš doaibmastrategijja ovddideapmái ja ráhkadeapmái, galbat kulturbálgái.

Čuovvovaš soahpamušat leat dahkkojuvvon dutkama várás 2021:s: veahkkeruhtaduvvon dutkanprošeakta, Sámi mánáidgárdepedagogihkka, Sámediggeválggaid dutkan.

Čuovvovaš soahpamušat leat dahkkojuvvon visittis ja rusttegiin: čuovggaid molsun Sámedikkis Kárášjogas, oðða dulkon- ja čoahkkinstivrenrusttet.

Dehálaš dieðut bargiid dili birra

Bargiid-, kapasitehta- ja gebbolaávuodadilli

Sámedikkis

Sámediggi dárbbaša bisuhit, ovddidit ja rekrutteret oahppan ja movttiiduvvon mielbargiid olahan dihte ásahusa mihttomeriid. 2021:s leat almmuhuvvon 25 rabas virggi, maidda ledje 173 ohci. Dán 25 virggis mat ledje almmuhuvvon, leat 15 virgáduvvon fásta virgái ja 7 oasseágiggevirgái. Gelbbolašvuohta ja bargoveagadárbu analyserejuvvojít ovdal go virggit almmuhuvvojít. Ohcciid lohku lea njedjan manjimus jagi.

Mii atnit maid resurssaid viddásetovddidt bargiid ja joðiheddiid. Dat dáhpáhuvvá kurssaid oassálastima bokte, mat leat áige-guovdilis fágasurgiin maiguin sii barget, oassálastima bokte fágaidrasttildeaddji ovttasbargguin ja prošeavttain, ja oðða bargguid ja ovddasvástadusa bokte.

Sámedikkis lea leamaš okta oahpahalli fágasuorggis huksehuslaš doaimmat.

Turnover čájeha man oallugat heitet ásahusas ja geaid sadjái boahťa oðða mielbargi. Sámedikkis lea 2020:s turnover 16%. Dát čájeha ahte turnover lea veahá lassánan, go buohtastahtá ovddit jagiid, goas turnover lei veahá njedjan. 2020:s lei 15 % turnover, 2019:s lei dat 9,3 %.

Dásseárvu ja vealaheapmi

Sámedikki hálldahusa dásseárvuohku ollislačcat čájeha ahte leat 62,3 % nissonolbmo ja 37,7 % dievddu. Dás oaidná ahte di-evdduid proseanta lassána på 0,9 proseantapoeanja 2020 rájes. Gaskaboddosaš bargiid dásseárvuohku lea 50/50. Sámedikkis eai leat virgádeamit main sáhtášii sisafárréjedjiid reporteret.

Oppalačat ii leat dásseárvvus stuora erohus. Sáhttet gávdnot dáhpáhusat goas bálkkás sáhttá oaidnit erohusaid, sihke sohka-beliid gaskkas ja joavkuid gaskkas main lea seamma oahppo-duogáš. Sivat dáidda sáhttet leat iešguđet lághat, dat sáhttet leat rekruterenhástalusat, dahje ahte prošeavttat leat oanehisáiggi doaimmas.

Dearvašvuohta, biras ja sihkarvuohta (DBS), bargobiras

2021:s lea Sámediggi bargan ovdalaš bargobirasikkademii čuovvolemiin, ja dbs- raporta čuovvolemiin mii dahkui 2020. Dás sáhttá namuhit ruovttukantuvrra geavaheami geahča-

leapmi, lagat čuovvoleapmi buohccindiedihuvvomiin, Dear-vvašuohta Barggus, sykle-til-jobben-akšuvdna. Čađahuvvon kurssat ja logaldallamat olggobealde aktevrrain.

Čađahuvvon bargiidáittardeaddjivuoruid olis 2020 čavča leat čađahuvvon čuovvoleamit ja doaibmabijut, ja ođđa vuorut čađahuvvon muhtin kánturbáikkiin, gos ii lean 2020 čavča. Koronadili dihte bohtet bargiidáittardanvuorut čađahuvvot reasta kántorsajiin 2022:s.

Buozalmasvuodajávkan

Sámedikkis lea mihttun ahte doavtterdiedihuvvon buozalmasvuodajávkan galgá njedjet vulos 5,7 %:i. ollislaš jávkamis 2021 lei doavtterdiedihuvvon buozalmasjavkan 5,9 % ja iešdiedihuvvon jávkan 1,6 %. Buohccindiediheamit vástidit sullii 10 bargi jahkái 2021:s. Lea veahá njedjan 2020 rájes.

Doavtterdiedihuvvon buozalmasjavkan manjimus 5 jagi lea leamaš ná:

Juollodusreivviid čuovvuleapmi

Birgejupmi

Sámediggi bargá beaivválačcat kultuvrralaš birgejumiin. Sámi kultuvra gillá, ja nu go boahtá ovdan 3.oasis de lea bargu nan-net ja ovddidit sámi kultuvrra vai mis bissu kultuvra mainna birget, dehálaš min barggus. Danin lea 3.oassi jahkediedžáhusas maiddái raporta birgejumi birra min barggus mángga dásis ja servodatsuorggis.

Oarjemálibmi sirre dávjá luonduu ja kultuvrra, muhto Sámediggái lea fokus biddjon dasa ahte ráđđehus ja stáhtaapparáhtta fertejít ovttasbarggus Sámedikkiiin gávdnat strategiijaaid movt ruoná molsun sáhtta čađahuvvot almmá árbevirolaš sámi ealáhusaid ja sámi kultuvrra goaridemiin. Sámediggi lea ovddidan dán mángga dilálašvuodás, earret eará Kulturjurdda SPOR-lágideamis – kulturárbbi arena, mas birgejupmi lei fáddán 2021:s.

Birgejupmi ja ON ceavzilvuodamihttu namuhuvvojtit maiddái St.D. 37 (2020-2021) Stuoradiggediedžáhus sámi giela, kultuvrra ja servodateallima birra – Ealli sámi báikkáláš servodagaid ealáhusvuodđu. Sámediggi lea hábmeme sámi ceavzilvuodaportála. Ulbmilin dáinna portálain lea háhkatt ja gaskkustit máhtu ja dieđuid ON ceavzilvuodamihtu birra sámiid oainnu mielde. Sámediggi áigu geahčat ON ceavzilvuodamihtuid ON álgoálbmot vuogatvuodaid julggaštusa hárrai.

Sámediggi rahcái maid šaddat eanet birasustilaš iežas doaimaheamis. 2021 biddjui johtui prošeakta mas lei sáhka lonuhit halogenäcuovggaid LED čuovggaide. Dasa leat guokte ulbmila,

sihke geavahit unnit elrávniji, ja buoret bargobiras bargiide go lanjat čuvggodit eanet. Prošeakta galgá loahpahuvvot 2022.

2021:s lea Sámedikki mátkkošteapmi leamaš unnit go dá-bálačcat. Stuora sivvan dasa lea koronapandemija leamaš, Muhto Sámediggi lea maid ollu jagiid sávvan ahte mii sáhttit singuin geaiguin dávjá čoahkkinastit, lágidit čoahkkimiid digitála čovdosiid bokte. Pandemija lea dagahan ahte eambbogat leat hárjánan geavahit digitála čoahkkimiid, ja dárbu fysalaš čoahkkimiidda lea njedjan. Dát lea illudahtti Sámediggái, go dat mielddisbuktá buoret ekonomalaš ja biraslaš ceavzilis doaimmaheami. Maiddái Direktoratet for Økonomiforvalting leat dál digitaliseren iežaset kurssaid. Dán lea Sámediggi ollu jagiid juo ohcalan sis, nu ahte Sámediggái lea hui buorre ja sávvat ahte digitála kurssat šattašedje dábálažžan boahtteáiggis maid. Nu go ovdal lea leamaš, go ledje aivve fysalaš kurssat, de dat lágiduvvo eanas Oslos, ii ge dat leat birasustilaš ja unnán heivvolaš boaittobelbáikkiide.

Searvadahttinbargu

Sámediggi lea bargin mihtuin olahit ráđđehusa searvadahtima mii lea 5 %. Sámediggi lea buot virgealmmuhemiiin ávžžuhan olbmuid geain lea sisafárrejeaddji duogáš, doaibmahehtehus dahje geas leat ráiggit CV:s, ohcat. 2021:s leat almmuhan 25 rabas virggi Sámedikkis, 12 % ohcciin ledje namuhuvvon hástalusat. 40 % virggiin leat olbmot geain lea ráigi CV:s. Beroš-keahttá mihtuid ja searvadahttinbarggu, lea Sámediggi váldán duođas iežas ovddasvástádusa ja bividán ohcciid jearahallamiida. Sámediggi lea dađistaga virgádan olbmuid, muhtimiin leat stuora ráiggit CV:s, geat de leat boahtán Sámedikkis strategiija ja gelbbolašvuodalktenprogramma vuollái.

Sámediggi árvvoštallá iežas barggu dáid mihtuid ektui ja namuhuvvon hástalusaid ektui, bures lihkostuvvan doaibmabidjun. Sámedikkis lea bajit strategiija mii sistisdoallá dan ahte atnit árvvus bargiid ja doarjut ovttaskas olbmuid sin iežaset dásis. Sámediggi bargá viidáseappot 2022:s doaibmaplánain vai olbmot geain lea doaibmahehtehus dahje ráiggit CV:s sáhttet buorebut čuovvuluvvot Sámedikkis. Identitehtahástalusaid dihte, go leat nu unnán virgádeamit Sámedikkis (25), de eai raporterejuvvo fásta ja gaskaboddosaš virggit jahkeraporttas.

Bargu diehtosihkarvuodain

Sámedikki hálddahuuslaš jodiheddiid joavku mearridii juovlamánu 2019 Diehtosihkarvuoda prinsihpaid. Diehtoprinsihpat leat juhkkojuvvon golmma váldosuorgái: Personsuodjalus, diehtosihkarvuohta elektrovnnalaš ja ii-elektrovnnalaš formáhtain.

Diehtoprinsihppa válddaha mii lea buorre diehtoprinsihppa, movt áimmahuššat buori diehtosihkarvuoda, geas leat rollat diehtosihkarvuodabarggus, ja manin diehtosihkarvuohta lea dehálaš. Sámediggi galgá vurket iežas ja sisafievrriduvvon dieđuid mat leat dehálačcat beaktulis ja čađačuovgi áššemeannudeamis. Dieđuid maid Sámediggi vurke iežas duohkai dahje ovttasbar-goguimmiid duohkai galget leat sihkkarastojuvvon, lobálačcat ja daidda galgá sáhttit luohttit. Dát prinsihppa galgá sihkkarastit ahte diehtomeannudeapmi Sámedikkis lea luohtehahti (integritehta), galgá ráddjejuvrot dalle go lea dárbu (čiegu áššit) ja ahte sii geat dárbbašit dieđuid, gávdnet daid (olahanvejolačcat), ahte buot geavahedjiin lea doarvái ipmárdus ja máhttu dieh-

tosihkarvuoda birra ja riskkaid diehtosihkarvuodas (gelbblašvuhta).

Buot oðða bargit ožžot oahpu diehtosihkarvuoda birra, person-dieðuid hálddašeami birra ja leat ožžon doarvái gelbbolašvuoda geavahit EDG vuogádagaid, vai eai dáhpáhuva sihkarvuodarihkummat. Sámediggi lea 2021:s čaðahan stuorit kriisahárje-hallama, mas lei fáddá jus Sámedikki áššemeannudanvuogádat gáhčá. Hárjehallama válndočuoggát ledje kriisajodiheapmi ja vuogádagaid testen ja máhcaheami rutiinnat. Sámediggi lea maid oððasmahttán Sámedikki personsuodjalanjulggaštusa 2021:s.

Govven: Kjell Sæther

5. oassi - Boahtteáiggi vejolašvuodaid árvvoštallan

Sámediggái lea dehálaš leahkit nanu Sámediggi, mii nákce doar-jut sápmelaččaid geat dárbašit dan, ja mii lea veahkkin joatkit hukset sámi servodaga. Mii áigut hukset Sámedikki návcайд čoavdin dihte buot bargguid gos sámi servodat dárbaša min.

Sámedikki váikkuhangaskaoapmeortnet ja offensiiva politihkas lea čuhcá bures báikkálaš árvobuvttadeapmái, barggaheapmái ja ássamii. Danne lea Sámediggi dehálaš oassi čovdosis oažžut ealli báikegotti ja buori ovdánahttima sihke sámi servvodagas, muhto maid olles álbmogii sámi guovlluin.

Váikkuhusat manjel dáruiduhttinpolitihka báidnet ain sámi servodaga sakka. Duohtavuoda- ja seanadankommišuvdna dutket dán vearrivuoda ja galget 2023:s buktit rapporta dan birra mii lea dáhpáhuven, movt lea váikkuhan ja erenoamážit vel evttohit doaibmabijuid. Sámediggái lea dehálaš ahte dat mii boahtá ovdan rapportas galgá miehta stuorraservodaga gulustuvvat, ja ahte evttohuvvon doaibmabijut čáđahuvvojtit. Proseassa sáhttá e.e. mielddisbuktit ahte servodat oažžu eanet reaidduid giedħallat sámevaši, mii duođaid gávdno ja lea duođalaš vát-tisvuhta dálá servodagas.

Guokte manjimuš jagi leat leamaš hui hástaleaddji globála pandemija geažil, mii čájeha olmmošvuoda raššivuoda. Pandemijja váikkuha buot servodagaide mánjga iesguđege vuogi mielde, ja ollu álgoálbmotguovllut dieđihit alla jámolašvuoda ja unnán dohkálaš ja váilevaš dearvvašvuodafálaldagaid birra. Dárbu heivhuvvon dearvvasvuodabálvalusaide sámi buhcciide lea áige-guovdil. Sis lea riekti deaivat sámegielat dearvvasvuodálágádusa mas sámi giella- ja kulturmáhttu. Dearvvasvuodabálvalus sámi álbmogii ferte organiserejuvvot nu ahte dat šaddá vejolažjan.

Eahpesihkar lea movt pandemijja váikkuha globála dásis boahttevaš jagiin, ja mii diehit unnán makkár váikkuhusai-guin mii ferte eallit ollu jagiid ovddas guvlui. Riikkaidgaskasaš álgoálbmotvttasbargu lea fuotnánan ja Sámediggi lea hui balus fuolladieđuid geažil mat bohtet iesguđege álgoálbmotjoavkkui. ON álgoálbmogiid bissovaš forum (UNPFI) ii leat sáhttán fysa-laččat doaibmat pandemijja geažil ja jos ná joatkašuvvá, de leat das váikkuhusat álgoálbmogiid searvamii riikkaidgaskasaččat. Norga ja norgga ráđđehus ferte veahkehít vai lea vejolaš ahte eará eamiálbmogat maid besset oasálastit vaikke lea rohtodávda áigi.

Sámi servodat lea ferten dohkkehít ahte mii eallit giddejuvvon riikarájáguin ja das leat leamaš negatiiva váikkuhusat rájárast-tideaddji ovttasbargui. Hástalussan sámi bearrašiidda ja sogaide lea ahte sis eai leat šat seamma vejolašvuodat deaivvadit nugo ovdal, ja pandemijja háddje sámi stuorra bearrašiid ja sámi oktavuoda ja ovttasbargu. Go doalut leat šluhttejuvvon jagis jahkái, de leat das váikkuhusat sihke kultur- ja valáštallanovttasbargui. Das leat ja bohtet leat váikkuhusat sidjiide geat fertejít rasttildit rájáid barggu, oahpu, politihkalaš ovttasbargu dahje ealáhuslaš sivaid geažil. Sámediggi hálida guorahallama das makkár váikkuhusat giddejuvvon rájáin leat leamaš sámiide

sihke ekonomalaččat, sosiála ja kultuvrralaččat, ja áigu čuov-vulit daid eiseválddiiguin. Sámediggi maid hálida hoahpuhit bargguset njeaidit struktuvrralaš rádjecakkiid mat leat ovddas sámi ovttasdoaibmamii dego oktan álbmogin dábálaš dilis.

Rohtodávda lea leamaš lossat sámi dáiddáriidda ja kulturbargiide. Giddejuvvon ráját ja heaitihuvvon doalut leat dagahan ahte olu dáiddárat ja kulturbargit árvvoštallet heaitit dahje unnidit dáiddalaš ángiruššama. Dát seammás go beroštupmi sámi dáidagii lea stuoris ja stuorru sihke nationálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Sivva dasa go olbmot leat eanet álgán beroštit sámi dáidagis lea sihke riikkaidgaskasaš treanda mas lea eanet fuomášupmi eamiálbmotdáidagii ja ahte sámi dáiddárat leat ja bohtet leahkit stuora riikkaidgaskasaš lágidiemiin, nu go Venezia bienalen 2022 giđa. Nationála ja riikkaidgaskasaš potensiála sámi dáiddáriidda lea stuoris, muhto boahtteáigi manjel rohtodávda lea eahpesihkar. Danne lea dárbu sihkarastit buriid ja bissovaš rámmaeavttuid dáiddáriidda ja kulturbargiide. Ovttasbarggu bokte Sámi dáiddárrádiin lea vejolaš láhčicit dili buoret ja ulbmilaš váikkuhangaskaomiide, erenoamážit stipeanddaide, muhto dasa dárbaša Sámediggi eanet resurssaid. Sámi dáiddáriidda nationála kulturloken sáhttá váikkuhit dasa ahte sihkarastit sámi dáiddáriidda ja kulturbargiide boah-teáiggi.

Sámi dáidda- ja kulturásahusat dollet sámi kultuvrra heakkas. Geográfalaččat lea oalle bures juogaduvvon norggabéale Sámis ja fuolaha dárbašlaš girjáivuoda servodatbarggus ja fidnosuorggis. Institušvnnat leat almmatge ain smávvát ja olu ja leat ain bajáshuksendásis, ja mángasiin vález lanjat ja infrastrukturra fuolahit servvodatbargogohčuma bures. Jus sámi institušvnnat galget sáhttít hálldašit, gaskkustit ja ovdánahttit sámi giela, kultuvrra ja identitehta fertejít oažžut resurssaid dan rolla gozihit. Sámi institušvnnat fertejít sáhttít iežaset buohtastahttit sullasaš norgga institušvnnain gelbbolašvuoda, doaibmannávccaid ja fysalaš heiveheami ektui. Joksan dihle dan mihttu fertejít Sámediggái juolluduvvot mealgat eanet resurs-said. Sámi dáiddáriidda nationála kulturloken sáhttá váikkuhit dasa ahte sámi kulturásahusat ovdánahttojuvvoyit ođđa dárbašlaš dássái.

Go vásicha ahte ollu šluhttejuvvo ja ollu manjuduvvo lea mielde buktimin ođđa ja hui gáibideaddji dili ja erenoamážit Ruošša beale sápmelaččaide Sámis go dat hehtte searvamis oppalaš sámi doaluide. Politihkalaš proseassat Sámis gáibidit ahte lea vejolašvuhta deaivvadit, ja ahte sámi organisašvnnain ja ásahusain lea oktilašvuhta mii sihkarastá ahte sámiid vuoi-gatvuodat gozihuvvojtit ja ahte oktasaš sámi politihkalaš mear-rádusat dahkojuvvoyit. Pandemijja lea maiddái bággen lasihat digitála bálvalusaid geavaheami ja daidda lea dađistaga stuorát dárbu.

Máilbmi ovdána sakka digitála, ja mii fertet fuolahit ahte min gielat bissot mielde. Álgoálbmogat galget maiddái sáhttít searvat giellateknologalaččat min gielaid ovddideamis. Mii fertet sihkarastit ahte min gielat ain leat relevánta máilmmiss mii

daðistaga rievdá, sihke gávpotlaš guovlluin, almmolaš bálvalusain, oahpus, ja medias ja populárakultuvrras. Riikkaidgaskasaš álgoálbmotlogijahki (IDIL) lea dehálaš arena gos giellateknologija gessojuvvo ovdan. Sámediggi lea mearridan guokte njunuš prošeavtta, mat čatnasit giellateknologijai ja mánáid ja nuoraid gillii. Sámegielaid ceavzimii lea hui dehálaš ahte nationála stáhtat dohkkehit ahte dárbašuvvo rájáidrasttideaddji ovttasbargu. Okta váldomihtomeriin IDIL 2022-2032 oktavuodas leage juste rájáidrasttideaddji barggu nannen. Sámediggi lea ilus go Norga doarjui álgoálbmotgiellajagi álgaga, ja mii vuordit mielas ávkkálaš ja buori ovttasbarggu. Mis leat maiddái vuordámušat ahte Norgga eiseválddit searvvahit sámi álbmoga nationála 174 digitaliserenstrategijai ja doaibmabijuide, ja ahte riikka álbtogii dehálaš diehtu gaskkustuvvo maiddái sámegielaiade.

Sámi giellalávdegoddi konkluderii NAČ:s 2016:18 Váibmogiella ahte jos buot sámegielat galget ceavzit, ja jos Norga galgá sáhttit doallat iežas riikkaidgaskasaš geatnegasvuodaid, de fertejít stáhta ja buot guoskevaš almmolaš ja priváhta aktevrrat ángirušsat garrisit. Ollisláš giellalokten dárbaša nana ángiruššama buot dásin buot servodatsurggiin, ja Sámediggi lea sorjavaš yeahki oažžumis olles servodagas jos galggaš lihkostuvvat. Vaikko sámeláhka sihkkarastá álbtogii sámegielai hálldašanguovlus vuogatvuoda sámegielai geavahepmái ja oahpahussii, de vásihit ovttaskas olbmot ahte sin vuogatvuodat eai ollašuhtruuvvo. Sámediggi oaidná ahte lea dárbu ásahit sámi giellaítтарdeaddji gii sihke leat mielde juohkimin dieđuid das makkár vuogatvuodat sámi álbtogis leat, yeahkeha váiddaproseassas ja válád álgaga ja čujuha makkár geatnegasvuodat ovttaskas orgánas leat iešguđege láhkadahkosiid ektui.

Boahtteáigi gullá min sámi mánáide ja nuoraide. Sii guđet bohtet min manis galget váldit badjelasaset, muhto dalle fertet mii láhčit boahttevaš sohkabuolvvaid várás. Sámi mánát geat gerget sámi mánáidgárddiin fertejít leat oahppan sámegielai mánáidgárddis nu bures ahte sii válljejít sámegielai vuosttašgiellan go álget skuvlii. Danne leat sámi mánáidgárddit mat geavahit nana giellamálliid okta deháleamos eavttuin dan sihkkarastamis ahte sámi árvvut, sámi geavahepmi ja sámi árbedieđut fievrriuvvojít viidáset. Sámediggi bargá SáMOS prošeavtta bokte sámi mánáidgárddiin kvalitehta nannemiin. Prošeakta bargá mihtomeriin ahte sámi mánáidgárddit galget oažžut nana vuodu doaibmaseaset. Sámi mánáidgárdepedagogikhka ja sierra sámi rámmaplána mánáidgárddi sisdoalu várás dahká dan vejolažjan. Eaktun lea ahte Sámediggi oažžu sihke resurssaid prošeavtta čuovvuleapmái ja ahte ráđđehus fuolaha ahte Sámi allaskuvla ja eará allaskuvllat ja universitehtat sáhttet fállat kulturvuđot oahpuid mánáidgárdesuoggis.

Sámediggi lea álggahan nana giellamálliid definerenbarggu 18-jagi oahppomannolagas, mánáidgárddi rájes joatkkas-kuvlii. Sámi mánáidgárddiin kvalitehta buorideami dihtii lea dárbu bargat struktuvrralaččat gelbbolašvuoda bajidemiin. Oahppoásahusat nugo Sámi allaskuvla ja eará allaskuvllat ja universitehtat leat dehálaččat, ja Sámediggi vuordá ahte ráđđehus láhcá diliid nu ahte dat nagodit fállat sámi mánáidgárdeahpaheaddji oahpu ja lassi ja viidáset oahpu mii lea heivehuvvon sámi mánáidgárddiin bargiid várás. Mánáidgárdefágalaš gelbbolašvuoha master- ja doavtirgráda dásis ferte maiddái nannejuvvot.

Okta stuorámus hástalusain sámi mánáidgárdefálldaga sihkkarastimis sámi mánáid várás lea ahte sámi mánáidgárdesajit eai leat mánáidgárdelága bokte nannejuvvon, ja ahte buot mánain ii leat riekti oažžut sámi mánáidgárdefálldaga. Ii gávdno maid bearráigeahčču sámi sisdoalu várás. Stuorra dárbu lea oažžut bagadusbálvalusa sámi mánáidgárddiin várás, mii sáhtta fágalacčat yeahkehit, buoridahttit gelbbolašvuoda ja váikkuhit kvalitehta buorideami.

Sámi ohppiid vuogatvuodat oahpahussii sámegielas ja sámegilii lea eaktun dasa ahte sámegiella galgá sáhttít leat ovttá árvvu dárogielain. Danne lea ođđa oahpahuslákka guovddážis vejolaš ulbmilolahusas. Lága birra leat dál konsultašuvnnat ráđđehusain, mii plána mielde galgá ovddiduvvot Stuorradiggái me-annudeapmái giđđat 2023 ja gustogoahá áramusat skuvlajagi 2023/2024. Ođđa oahpahuslákka lea mielde nannemin oahpponeavvuid rámmaeavttuid fágađastusa dárbbuide. Sámedikkis lea ain nana fokus fágađastussii, fágađastusain lea ain muhtun ráje bargu earret eará ráhkadit doarjaávdnasiid oahppoplánabuktossii, gos mis lea ovddasvástádus doarjaávdnasiid ráhkadeamis sámegelfágii. Barggus ovddas guvlui lea maiddái dárbu ovddidit kvalitehtaárvvoštallanvuogádaga oahpponeavvuid várás, ja dán bargui váilot Sámedikkis resurssat.

Sámi ovddastus oahposuorggis lea dehálaš doaibmabidju sámi sisdoalu sihkkarastima várás. Sámedikkis lea mihttomearrin ahte áiggis áigái livčii sámi ovddastus UiT Norgga árktaš universitehta ja Davvi Universitehta stivrrain. Dát gáibádus vuodđduuvvá dasa ahte dán ásahusain lea sámi oahppu ja dutkan doaibman. Sámi iešmearridanvuogatvuoda sihkkarastimii ferte Sámedikkis leat nammadanváldi go guoská sámi ovddastussii stivrraide. Seamma prinsihppa sámi stivraovddastusa ektui guoská maiddái váldestivrii ja doaibmastivraide Norgga Dutkanrádis.

Sámi servodat dárbaša dutkama. Dutkan galgá buvtihit máhtu mii sáhtta yeahkehit min háltti válljemis sámepolitikhkalaš surgiin. Fuolastuhhti lea go Dutkanrádi sámi programma ruhtadeapmi lea leamaš seamma dásis ollu jagiid, seammás go dutkandoibma sámi gaždagain ja dutkanbirrasiid kapasitehta lea lassánan.

Norggas dárbašuvvojít bargit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuhta buot fágasurggiin. Stipeanda alit ohppui maid Sámediggi juolluda galgá rievdadahttit dán. Šállošahtti lea go Sámedikkis leat vátna resurssat, ja vuoruheamit ortnegis leat čavgejuvpon. Sámediggi sávvá ahte Loatnakássa válddášii badjelasas dán ovddasvástádusa ja válddášii badjelasas Sámedikkis stipeandda alit ohppui ja viiddidivčii ortnega. Dát ferte dahkkojuvvot ovttasrádiid Sámedikkis. Jos mii galgat sáhttít ángirušsat nu ahte rievdadahttit rekrutterenvuođu, de dárbašuvvojít ollu ruđat ráđđehusa beales nannen dihte stipeanddai.

Sámedikkis lea ovddasvástádus automáhtalaččat ráfáidahttuuvvon sámi visitti hálldašeames ulbillaš vuogi mielde ja ahte válljejuvpon visitti lea dábálaš bajásdoallan. Dát eaktuda ángiris ja diehtorikkis eaiggádiid ja doarvái resurssaid čuovvilit daid. Stuorra dárbu lea ovddidit fierpmádaga, gulahallama ja luohttámuša eaiggádiid, relevánta giehtaduodjebirrasiid ja

Sámedikki gaskka. Almmá resurssaid haga ii leat Sámedikkis vejolašvuohta dahkat dan.

Riikaantikvára doarjjaortnega láhkaásahusain “ráfáidahttojuvvon priváhta visttit” lea earálágan struktuvrralaš rámma mii hehte Sámedikki ollašuhtimis iežas doaimma vistesuodjalusas. Otnáš dilli lea nu ahte väilot virgeresursat iige doarjjaortnet leat heivehuvvon sámi vistesuodjalusa dárbbuide, ja dat dagaha ahte automáhtalačat ráfáidahttojuvvon sámi visstt eai meannuduvvo seamma láhkai, go buohtastahttá Norgga huksenárbbiin. Visttit billašuvvet sakka, iige Sámedikkis leat vejolašvuohta čádahit sámi visttiid ulbmillaš ja guhkes áiggi hálddašeami.

Sámi guovlluin lea stuorra ealáhusovddidanvejolašvuohta, man oktavuođas digitála reaiddut buvtihit eanet vejolašvuodaid ja rahpet eanet márkanvejolašvuodaid sámi buktagiidda. Jos dáiđ vejolašvuodaid galggaš sáhttit geavahit, de ferte digitála infrastrukturra huksejuvvot sámi guovlluin, maiddái smávit sámi báikegottiin. Bargosajid digitaliseren sáttá dagahit ahte bargosajit unnit čadnojuvvoyit báikkide, ja bargit geain lea alla gelbbolašvuohta sáhttet bargat sámi guovlluin almmá ahte dárbbašit fáret barggu manjis mii vástida bargiid gelbbolašvuhtii.

Vuodđoealáhusat nugo guolástus, eanadoallu ja boazodoallu leat dehálaš oasit sámi ealáhuseallimis. Sámimátkeeláhusain lea stuorra vejolašvuohta boazodoalu oktavuođas, ja báikkálaš biebmobuktagiid ovddideamis sihke boazodoalus ja eanadoalus. Fuomášupmi sámi ektui lea lassánan, ja dan lassánan fuomášumi oktavuođas, lea stuorra márkanovddidanvejolašvuohta biepmu, duoji ja mátkeeláhusaid oktavuođas. Sámi guovlluin vailu dattetge kapitála. Sámedikki doarjjaortnegat buhttejít dán veaháš, muhsto dárbbašuvvojut nannoset vearjjut. Gávdnojut mánga iešguđege investerenfoandda ja gilvvagordnefoandda, muhsto oktage foanda ii leat erenoamážit ceavzilis ealáhusovddideami várás álgoálbmotguovlluin. Dárbu lea ásahit odđa investerenfoandda mii goziha dán beroštumi.

Sámi guovlluin ja Árktilis gártet, sii geat barget árbevirolaš luonduuvuđot ealáhusain gillát dálkkádatrievdamai, ja mii fas váikkuha njuolga árbevirolaš álgoálbmotguovlluid resurssavuđosii. Dálkkádatraššivuođas leat stuorra váikkuhusat boazodollui, guolástussii ja eanadollii.

Eai leat máilmimi álgoálbmogat dagahan dálkkádathástalusaid mat leat min ovddabealde, muhsto eamiálbmogiidda dat eane-musat čuhcet dálkkádatrievdamat. Vuordámušat ahte álgoálbmogiid ealáhusat, kultuvra ja luondduresurssat galget čáhkket saji dasa maid ollugat atnet čoavddusin dálkkádathástalusaid, lea stuorra paradoksa ja hástalus. Biegga- ja čáhcefámu huksen sámi guovlluin lea firkkalin ruoná, birasáddjás molssaeaktun lohpádusaiguin ahte šaddá ekonomalaš ahtanušan ja eanet bargosajit. Dasto válzá dát ollu eatnamiid mat juo leat ceavzilis sámi ealáhusaid geavahusas mat addet barggu sohkabuolvvaide, ja mii buktá eanet sisabahkkemiid rašis lundai.

Kultur- ja luonduúrbi leat vuodđun sámi ealáhusbargui, ássamii, kulturdoaimmaheapmá ja servodatovddideapmá, ja dálkkádatdoaibmabijuin ferte maiddái leat dálkkádatvuoiggašvuohta.

Sámi ávnaslaš ja ávnaskeahtes kulturárbi ja árbedieđut leat sámi álbmoga identitehta ja gullevašvuoda guoddit. Iešguđege

servodatrevdamat nugo dáruiduhttinproseassa, guovddáštahtin, gávpotlašvuohta, odđa ealáhusiveheamit ja odđa ealáhusat, ja dasto kulturárbbi ja máhttogiuddiit jávkan, leat dagahan ahte sámi kulturárbbi ja árbedieđuid dilli lea hui fuolastuhti.

Árbedieđut eai árvvus adnojuvvo dahje geavahuvvojut unnán hálddašeamsi, ovdamearkka dihtii go guoská areálaplánemii, boraspirehálddašeapmá dahje dálkkádatáššiide. Boahtteáiggis sáhttá dilli šaddat hui eahpesihkar jos doaibmabijut eai álgga-huvvo. Sámediggi háliaida hábmet ollislás ja áiggi mielde oppasámi čovdosiid ja strategijiaid. Dasa gullá maiddái vejolašvuodaid geahčadeapmi ahte sáhtášiigo ásahit orgána/guovddáža masa gullet oktiordnen, dieđuid juohkin, ráđđeaddin, ja fierpmádaga ásaheapmi ja nannen dáin surrgiin.

Dieđuid oažžun lea fákta oažžun mii sáttá addit midjiide máhtu. Jos eat lohkkojuvvo, de eat leat mielde. Danne lea buorre diehtovuođđu sámi álbmoga birra dehálaš. Otnáš nammii vailu dát diehtovuođđu. Etnalašvuohta dahje eará sámi identitehta dovdomearkkat eai registrerejuvvo Norgga virggálaš registariin, ja Norggas eai šat čádahuvvo olmmošlohkamat. Dárbbašuvvo hui ollu odđa ja buoret diehtu sámi álbmoga ja sámi servodaga birra, vai ráđđehus ja Sámediggi sáhtášedje čádahit dárbbašlaš ja deaivilis doaibmabijuid min guovlluin. forsvinner, har medfört at situasjonen for samisk kulturarv og tradisjonell kunnskap er meget bekymringsfull.

Tradisjonell kunnskap/árbediehtu blir ikke verdsatt eller i liten grad benyttet i forvaltningen, eksempelvis når det gjelder arealplanlegging, rovdyrforvaltning eller klimaspørsmål. For fremtiden vil situasjonen kunne bli prekær dersom ikke tiltak settes inn. Sametinget ønsker å utforme holistiske og på sikt panskanske løsninger og strategier. Det inkluderer å se på muligheter for etablering av et organ/senter for koordinering, forvaltning, informasjon, rådgivning, og for etablering og styrking av nettverk innen feltene.

Tilgang på data er tilgang på fakta som kan gi oss kunnskap. Blir man ikke telt, gjelder man ikke. Derfor er et godt datagrunnlag om den samiske befolkningen viktig. I dag mangler vi dette datagrunnlaget. Det registreres ikke etnisitet eller andre markører på samisk identitet i norske offisielle registre, og Norge foretar ikke lengre folketellingen. Det er et stort behov for ny og bedre kunnskap om den samiske befolkningen og samiske samfunn, slik at regjeringen og Sametinget kan gjennomføre nødvendige og treffende tiltak i distriktene våre.

6. oassi - Jahkerehketoallu

Jodiheddjiid mearkkašumit

Ulbumil

Sámediggi lea organiserejuvvon hálldašanorgánan mas leat sierra bruttofievrrideami fápmudusat stáhta bušehta olggobealde (nettobušeteren doaibma). Stuorradiggi lea mearridan juolludannjuolgadusaid bruttobušeterenprinsihpas ja duođaštvuvvo juohke lagi netto juolludanmearrásain gollopoastta 50 vuolle.

Stuorradikki mearrádus mearkkaša ahte doaibma:

- Lassin sisaboäduide 50-poasta juolludusas sáhttá hálldašit olggobeale sisaboäduid ollásit doaimma ulbmili.
- Oažju fievrridit dán jagás doaibmabohtosa čuovvovaš bušeahttajahkái. Doaibma hálldaša vejolaš positiivvalaš jahkebohtosa ja das lea ovddasvástádus vejolaš negatiivvalaš jahkebohtosa gokčamis.

Sámediggi juohká juolludusaid iežas vuoruhemiid mielde, muhto dávistettiin Stuorradikki bušeahttamearrásissi

Duođaštu

Jahkerehketdoallu dahkkojuvvo čuovvovaččaid vuodul:

- Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusat ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusat.
- Johtočálus 115 stáhtalaš doaimmaid jahkerehketdoalu ráhkadeapmi ja ovdanbidjan.
- Johtočálus 114 Stáhta rehketdoallostandárddaid (SRS) geavaheapmi doaibmarehkhetdoalus.
- Gielda- ja oðasmahttindepartemeantta lea mearridan njuolggadusat Sámedikki ekonomijahálldašeami várás.
- Gielda- ja oðasmahttindepartemeantta juolludusreive 2021 várás.

Mun oaivvildan ahte rehketdoallu addá buori gova dain juolludusain maid Sámediggi beassá hálldašit, Sámedikki rehketdollui fievrriduvvon goluin, boađuin, omiin ja velggiin.

Rehketdoalu deatalaš bealit

Sámedikki rehketdoallu lea biddjojuvvon stáhta rehketdoallostandárddaid ja dasa gullevaš bagadannotáhtaid mielde maid Finánsadepartemeanta ja Ekonomijastivrema direktoráhta leat ráhkadan.

Sisaboantu juolludusain lea lassánan 16,9 miljovnna ruvnnuin 2020 ektui. Dásá sivvan leat vuosttažettiin liige juolludeamit Máhttodepartemeanttas digitála oahpponeavvuide ja Kulturdepartemeanttas dáidaga sisaoastimii. Dasa lassin lea sisaboantu doarjagiin ja fievridemii lassánan 0,8 miljovnna ruvnnuin mii boahtá das go prošeavttaid viidodat lea storron 2020 rájes 2021 rádjai. Vuovdin- ja láigodienas lea unnon dan sivas go leat čađahuvvon unnit báikediđostallamat 2021:s 2020 ektui.

Bálkágolut leat lassánan oktiibuot 8,9 miljovnna ruvnnuin (7,7 %) 2020 ektui. Váldosivva dasa leat bálkášiehtadallamat 2021:s mat ledje 3.35 %, mii fas mielddisbuktá lasi olggosgoluid luopmoruhtii, bargoaddidivvagiidda ja boarrásiidruhtii. Dasa lassin leat sivvan dasa virgeresurssaid lassáneapmi

hálddahusas, liige olggosgolot manjábálkkáide politihkalaš dásis ja go nammadedje liige politihkalaš ráððeaddi.

Eará doaibmagolut leat 11,7 miljovnna ruvnnuin (18,1 %) lassánan 2020 ektui. Vuosttažettiin leat čuovvovaš ášshit dása sivvan;

- parlameantavistti bajásdoallan lea lassánan (halogenačuovggaid molson led- čuovggaide, dievasčoahkkinlanja ja auditoria bajásdoallan ee.)
- liseansagolut leat lassánan dan sivas go leat oðða doarjjahálldašanvuogágada ásahan ja lasi liseansagolut serverpárkkas
- nevvohatbálvalus lea lassánan (dulkongolut, dievasčoahkkima streamen,karriearakonferánsa, oahpponeavvorámmašiehtadusat, oasehasveahkkeášši, mánaidgárddi ja oahpponeavvuid doarjaortnegiid evalueren jna.)
- málkkit ja čoahkkimat maid lassánedje 2020 ektui go servvodat eanet ráhppui 2021:s.
- lasi golut válggaid oktavuoðas 2021:s.

Doarja earái lea 35 miljovnna ruvnnuin lassánan 2020 ektui. Dása sivvan lea vuosttažettiin liige juolludeapmi Sámediggái Máhttodepartemeanttas 15 miljovnna ruvnnno digitála oahpponeavvuide ja Kulturdepartemeanttas 10,5 miljovnna ruvnnno dáidaga sisaoastinortnegii, sámi valáštallamii, Bååstede jna, gč 8.nohta 4.tabeallas.

Oanehisággevealgi lea lassánan 2,16 miljovnna ruvnnuin 2020 ektui. Váldosivva dása lea lágideaddjivealaggi lassáneapmi, velggolaš vearogeassimii, luopmoruhtii ja lassáneapmi eará oanehisággi velggiide. Eará oanehisággevealgi lassáneapmi lea 3,3 miljovnna ruvnnno ja dasto lea vuosttažettiin dietnasa lassáneami dihte go 2021 rehkegat easka 2022 oððajagemánus bohte, ja bargiid bargoággi rievttabut rehkenastin manjel go molso áigeregistrerenvuogágadas Áigebáñkkus DFØ tid:ii. Várrejupmi Sámediggevistti bajásdoallamii lea loahpahuvvon ja dasto unniduvvon 2,46 miljovnna ruvnnuin.

Revišuvdnaortnet

Riikarevišuvdna lea Sámedikki revisora ja duoðašta Sámedikki jahkerehketdoalu. Jahkerehketdoallu ii leat vel gárvvisin reviderejuvvon, muho jáhkkit ahte revišuvdnadieðáhus boahtá nuppi njealjehasas 2022. Revišuvdnadieðáhus almmuhuvvo dalán go ovddiduvvo Riikarevišuvnnas, ja galgá almmuhuvvot go oažžut dan.

Karášjohka, oððajagimánu 31. b. 2022

Silje Katrine Muotka
Sámedikki presideanta

Inger Marit Eira-Åhren
Direktevra

Prinsippanota jahkerehkettollui

Sámediggi lea hálddašanorgána mas leat sierra fápmudusat bruttofievrrideapmái olggobealde stáhta bušeahtra (nettobušeteren doaimmat). Sámedikki rehketdoallu lea ráhkaduvvon ja biddjojuvvon stáhta ekonomijastivrema njuolggadusaid lagat njuolggadusaid mielde ("mearrádusat"). Rehketdoallu ovddiduvvo čuoggá 3.4.1 mearrádusaid gáibádusa mielde Finásadepartemeantta johtočállosa R-115 juovlamánnu 2019 lagat mearrádusaid mielde ja vejolaš lassegáibádusa mielde maid bajimuš departemeanta lea mearridan.

Gielda- ja oðasmahttindepartemeantta (GOD) gulahallama mielde lea Sámediggi mearridan fievrredit rehketdoalu stáhta rehketdoallostandárddaid (SRS) mielde. gč. Mearrádusaid čuoggáin 3.4.2 ja 3.1.6 "Sámedikki 31.08.2020 ekonomijahálddašeami njuolggadusat".

Ovddit rehketdoalloáigodaga buohastahttinlogut oidnojut guðege rehketdoallolinjá ja notáhtaid oktavuoðas

Sirdinvuđot boadut

Sisaboadut sisafievrividuvvojot go dat leat dinejuvvon. Sirdimat boadusfievrividuvvojot dainna árvuin mii mávssus lea go sirdin čaðahuvvo. Bálvalusvuovdin fievrividuvvo sisaboahutun daði daðistaga.

Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin

Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin boadusfievrividuvvojot dan áigodagas go dat doaimmat mat leat eaktuduvvon ruhtaduvvot sisaboðuiquin, leat čaðahuvvon, dat mearkkaša dan áigodagas go golut gártet (vuostálas buohastahttin). Vuostálas buohastahttinprinsihppa geavahuvvo lagi loahpas. SRS 10 hárrái máksojuvvon juolludusat, mat gullet oppalaččat loahpahuvvon aktívitehtaide, fievrividuvvojot boahutun, vaikke dat addet positiivvalaš bohtosa.

Dat oassi juolludussisabođuin ja sullasaččain mat geavahuvvojot eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid háhkamii mat fievrividuvvojot balánsii, eai fievrividuvvo sisaboahutun háhkanáigemuttus, muho fievrividuvvojot dan rehketdoallolinnjá balánsii, mii čájeha stáhta eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeami.

Daði mielde go eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid geahpádusat fievrividuvvojot gollun, de fievrividuvvo sisaboahutun vástideaddji submi stáhta eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeamis. Áigodaga sajusteami sisaboahofievrrideapmi boadusfievrividuvvo sisaboahutun juolludusain. Dat mielddisbuktá ahte gollun fievrividuvvon geahpádusat leat mielde doaimma doaibmagoluin almmá dan haga ahte dat váikkuhit bohtosii.

Sisamáksimat mat disponerejuvvajt olggosmáksimiid váste earáide (doarjahálddašeamit ja eará fievrrideamit stáhtas) eai fievrividuvvo boahutun, muho merkejuvvajt balánsii dan boddii go vuordit olggosmáksima loahpalaš vuostáiváldái.

Golut

Golut mat gusket sirdinvuđot sisabođuide fievrividuvvojot gollun seamma áigodagas go gullevaš sisaboahutu.

Golut mat ruhtaduvvojit juolludussisaboaðuin ja doarja- ja sirdin sisaboaðuin, fievrriðuvvojit gollun daðistaga go doaimmat čaðahuvvojít.

Penšuvdna ja joavkoeallindáhkádus

SRS 25 addosat bargiide bidjá vuodðun álkiduvvon rehkettollui guoski lahkoneami penšuvnnaide. Danne ii leat rehkenastojuvvon vejolaš badjelbáza/vuollebáza penšunortnega geažil nu mo NRS 6 čilge.

Sámediggi máksá penšunmávssu ja bargoaddioasi Stáhta penšunkássii (SPK) bargiid, politikhalaš ráððeaddiid ja ollesággepolitihkkariid várás, Sámedikki juolludus gokčá goluid.

Sámediggi gullá daid doaimmaide mat eai másse joavkoeallindáhkádusa SPK:ii. SRS ektui galgá Sámediggi čájehit joavkoeallingoluid doaibmarehketoalus sihke gollun ja sisaboahut rehkenastimin.

Láigošiehtadusat

Doaimmahus lea válljen ávkkástallat álkit vuogi SRS 13:s láigošiehtadusaid birra ja klassifisere buot láigošiehtadusaid operašuvnnalaš láigošiehtadussan.

Doarjagat

Juolluduvvon doarjagat fievrriðuvvojit gollun dan lagi go dat leat juolluduvvon debehtaposteremiin gollokontoi ja kredihtaposteremiin lágideaddjivealgái. Go doarja máksojuvvo, de debiterejuvvo lágideaddjivealgekonto ja báŋkokonto krediterejuvvo.

Vuoððorusttegiid klassifiseren ja árvvoštallan

Vuoððorusttegat leat bistevaš ja hui stuorra oamit maid doaibma hálddaša. Bistevaš mearkkaša ahte ávkkástallanáigi lea 3 lagi dahje eanet. Hui stuoris mearkkaša boðuháhkan (oastin) mas hákkanárvu lea 50 000 ru dahje eanet. Vuoððorusttegat fievrriðuvvojit balánsii hákkanárvun mas leat gessojuvvon eret geahpádusat.

Kánturgálvvut ja dihtorat (PCat, bálvvárat jed.) maid ávkkástallanáigi lea 3 lagi dahje eanet, leat fievrriðuvvon balánsii sierra joavkun.

Vuoððorusttegiin njeidojuvvo árvu duohta árvui vejolaš geavahanrievdama geažil, jus duohta árvu lea uhcit go balánsii fievrriðuvvon árvu.

Ossosiid ja osiid investeren

Go sirddiimet SRS:ii 01.01.2016 de oasuspoasttat árvvus adnojuvvojedje ja girjejuvvojedje Sámedikki oassin iežas kapitála girjemis fitnodagain. Investeremat ossosiin ja osiin unniduvvojit duoðalaš árvun jos árvonjiedjan ii vurdojuvvo leat gaskaboddosaš.

Ossosiid ja osiid odđa háhkamat girjejuvvojit oastingolu balánsii.

Johtoomiid ja oanehiságge velggiid klassifiseren ja árvvoštallan

Johtoomiide ja oanehiságge velggiide gullet poasttat maid máksináigemearri lea jahki manjá oastináigemuttu. Eará poasttat leat klassifiserejuvvon vuodđorusttegiin/guhkeságge vealgin. Johtooamit árvvoštallojuvvojít dan vuolimus árvui háhkangolus ja duohthaárvvus. Oanehiságge vealgi fievrividuvvo balánsii dainna supmiin mii lei go vealgi ásahuvvui.

Gáibádusat

Vealgugasgáibádus ja eará gáibádusat leat fievrividuvvon balánsii dainna árvvuin mii gáibádusas boahtá ovdan manjá go lea gessojuvvon eret submi mii fievrividuvvo vurdojuvvon vealgevahággin. Vealgevahát fievrividuvvo rehketdollui juohke gáibádusa oktagaslaš árvvoštallama vuodul.

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuođas ja eará sirdimat

Rehketdoallolinjás, mii guoská doarjjahálddašeapmái ja eará fievrideremiide stáhtas, leat sihke dán jagáš dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon rehketdoallojagi áigge, ja ovddit jagiid dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon rehketdoallojagi áigge.

Rehketdoallolinjás vuostáiváldojuvvon doarjjajuolludusat mat eai leat juhkojuvvon, leat sisamáksimat maid Sámediggi disponere olggosmáksimiin earáide, mas olggosmáksin loahpalaš vuostáiváldái ii dáhpáhuva ovdalgo manjel rehketdoallojagi.

Stáhta kapitála

Stáhta kapitálíi gullet doaibmakapitála, lidnemat ja stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid ruhtadeapmi SRS 1 vuodul. Boađusrehketdoalu ja balánssa bardinplánat. Oassi čájeha mo stáhta ollislaččat ruhtada doaimma.

Lidnen

Nettobušeterejuvvon doaimmaid oktavuođas lea buot balánsapoasttaid netto submi earret eahpeávnaslaš oamit ja bistevaš doallobiergasat, ruhtaduvvon lidnejuvvon juolludusruhtaduvvon doaimmain, doaibmakapitálain dahje dakkár juolludusain, doarjagiiguin ja sirdimiiguin mat eai leat fievrividuvvon sisaboahntun.

Mo stáhta ruhtada eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid

Stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid ruhtadeapmi čájeha sisaboađu juolludusain ja vástideaddji doaimmain mat leat geavahuvvon immateriála omiid ja bistevaš doallobiergasiiid skáhppomii. Eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid árvvus, mii lea fievrividuvvon balánsii, lea danin vuostepoasta rehketdoallolinjás stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid ruhtadeamis.

Doarjagat mat eai leat fievrividuvvon sisaboahntun

SRS 10 č. 9 olis nettobušeterejuvvon doaimmat eai galgga fievriderit juolludemiid mat gusket doaimmaide mat eai leat čađahuvvon ovdal 31.12 rehketdoallojagi. Juolludus ovdanbukto doarjan mii ii leat fievrividuvvon boahtun dásádatlogahallamis, C. Stáhta kapitála vuolde.

Reaidaruhtabardin

Reaidaruhtabardin lea ráhkaduvvon dan njuolgga málle vuodul, mii lea heivehuvvon stáhta doaimmaide.

Stáhta rámmæavttut

Iešdáhkideaddjiprinsihppa

Stáhta doaibmá iešdáhkideaddjin. Danne eai leat vel válđojuvvon mielde daidda poasttaide balánssas dahje boađusrehketdoalus, mat geahčalit čájehit molssaektosaš netto dáhkádusgoluid dahje geatnegasvuodaid.

Stáhta konsearnakontoortnet

Stáhta doaimmaide guoská stáhta konsearnakontoortnet. Konsearnakontoortnet mearkkaša ahte buot beaivválaš máksimat loahpahuvvojit daid loahpparehkenastinkontoid ektui mat leat doaimmas Norgga Báŋkkus

Nettobušeterejuvvon doaimmat ožžot ruđaid dađistaga birra jagi bajimuš departemeantta máksinplána vuodul. Doaibma hálddaša sierra loahpparehkenastinkonto Norgga Báŋkku konsearnakontoortnegis. Das ii rehkenastojuvvo reantu. Nettobušeterejuvvon doaimmat ožžot iežaset hálđui likviditehta jagi loahpas

Juolludusraporter

Nettobušeteren doaimmat ožžot juolludusaid geavahussii eará vuogi mielde go bruttobušeteren doaimmat ja lea dieđusge maiddái eará raporteren stáhtarehketcollui. Nettobušeteren doaimmain lea álkidahttojuvvon raporteren stáhtarehketcollui, ja juolludusraporterema hábmen speadjalastá dan. Doaimma máksingaskkusteamit galget dakhkojuvvot stáhta konsearnakontoortnega bokte ja Norgga báŋkku loahpparehketdoalloconto badjel.

Listemis lea mielde bajit oassi, mii čájeha, maid doaibma lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke stáhtakontu (kapihtal/poasta) nammii. Listema gaskkamus oasis oidno mii lea rapporterejuvvon likviditehtaraporttas stáhtarehketcollui. Likviditehtaraporttas oidno doaimma saldo ja likviditehtalihkadeamit Norgga Báŋkku loahpparehketdoallocontos. Listema vuolimus oasis bohtet ovdan buot finánssalaš eaiggátoosit ja doaimma geatnegasvuodat leat biddjojuvvon mielde stáhta kapitálarehketcollui.

Boadusrehketdoallu

	Nohta	31.12.2021	31.12.2020
Doaibmaboadut			
Juolludusboaðut	1	204 240 672	187 305 656
Doarjja- ja sirdimiid boaðut	1	4 790 244	4 015 000
Vuovdin- ja láigoboðut	1	1 679 570	2 362 058
<i>Submi doaibmaboadut</i>		210 710 486	193 682 713
Doaibmagolut			
Bálkágolut	2	125 049 010	116 144 503
Geahpádusat eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid	3,4	6 344 551	6 261 841
Eará doaibmagolut	5	76 952 612	65 091 827
<i>Submi doaibmagolut</i>		208 346 173	187 498 171
Doaibmaboadus		2 364 313	6 184 542
Finásaboðut ja finánsagolut			
Finásaboðut	6	5 572	10 563
Finásagolut	6	18 945	22 474
<i>Submi finásaboðut ja finánsagolut</i>		-13 373	-11 911
Áigodaga doaimmaid boadus		2 350 940	6 172 631
Rehkenastimat ja juogadeapmi			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain (nettobušeahitta)	7	2 350 940	6 172 631
<i>Submi rehkenastimat ja juogadeapmi</i>		2 350 940	6 172 631
Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas			
Doarjjamáksimat earáide	8	374 361 333	339 200 694
Rehkenastimat stahtákassa doarjjahálddašeapmi	8	-374 361 333	-339 200 694
<i>Submi doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas</i>		0	0

Balánsa

	Nohta	31.12.2021	31.12.2020
OPMODAGAT			
A. Rusttetruðat			
I Eahpeávnaslaš oamit			
Prográmmagálvu ja eará sullaslaš rievttit	3	1 261 587	1 462 642
<i>Submi eahpeávnaslaš oamit</i>		1 261 587	1 462 642
II Bistevaš doallobiergasat			
Viessosajit	4	1 790 000	1 790 000
Visttit ja eará gittaopmodat	4	86 829 038	89 112 869
Gárdin viessodávvirat ja reaiddut jna.	4	2 252 874	1 220 608
Fastá viessodávvirat, sierra visti	4	11 546 591	12 129 903
Dihtor bálvvárat, AV-reaiddut, mánjenmašiidna	4	7 264 331	4 010 759
<i>Submi bistevaš doallobiergasat</i>		109 682 834	108 264 140
III Ruðalaš rusttetruðat			
Ossosiid ja osiid investeremat	9	7 714 415	7 714 415
<i>Submi ruðalaš rusttetruðat</i>		7 714 415	7 714 415
Submi rusttetruðat		118 658 836	117 441 196
B. Johtooamit			
II Gáibádusat			
Oastigáibádusat	10	814 782	982 944
Eará gáibádusat fordringer	11	4 005 655	3 655 969
<i>Submi gáibádusat</i>		4 820 437	4 638 913
III Báŋkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat			
Báŋkobijut	12	197 773 857	198 437 279
<i>Submi báŋkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat</i>		197 773 857	198 437 279
Submi johtooamit		202 594 293	203 076 191
Submi opmodagat		321 253 129	320 517 388

Nohta	31.12.2021	31.12.2020
-------	------------	------------

STÁHTA KAPITÁLA JA VEALGI

C. Stáhta kapitála

II Rehkenastin

Rehkenastin juolludusruhtaduvvon doaimmain	7	16 536 665	14 173 586
<i>Submi rehkenastin</i>		16 536 665	14 173 586

III Maŋiduvvon sisaboahofievrrideapmi juolludusain

Stáhta eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid ruhtadeapmi	3,4	110 944 421	109 726 781
Juolludusat mat eai leat sisaboahofievrriduvvon	13	4 018 000	9 031 500
<i>Submi maŋiduvvon sisaboahofievrrideapmi juolludusain</i>		114 962 421	118 758 281

Submi stáhta kapitála

131 499 085	132 931 867
--------------------	--------------------

D. Vealgi

III Oanehiságigi vealgi

Lágideaddjivealgi		7 547 073	7 039 374
Velggolaš vearovgessosat		5 561 446	4 691 031
Velggolaš almmolaš divadat		607 014	488 572
Sajuštuvvon luopmoruðat		10 339 345	9 930 161
Ožžon ovdagihpii mávssu	14	70 000	200 000
Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievriduvvon (nettobušeterejuvvon)	15	7 926 458	8 421 458
Sajusteapmi geatnegasvuodat - Sajusteapmi Sámediggevistti	16	0	2 461 244
Eará oanehiságigi vealgi	17	8 933 400	5 496 335
<i>Submi oanehiságigevealgi</i>		40 984 737	38 728 176

Submi vealgi

40 984 737	38 728 176
-------------------	-------------------

Submi doaibmakapitála ja vealgi

172 483 822	171 660 043
--------------------	--------------------

IV Vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda

Vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda stáhtas	8	144 469 554	141 184 927
Vuostáiváldojuvvon juolludusat doarjagiidda mat eai leat juhkkojuvvon	8	4 299 753	7 672 418
<i>Submi vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda</i>		148 769 307	148 857 345

Submi stáda kapitála ja vealgi

321 253 129	320 517 388
--------------------	--------------------

Nohtat jahkerehketoalut

Nohta 1 Doaibmaboaðut

	31.12.2021	31.12.2020
Juolludusboaðut		
Juolludus bajimus departemeanttas	205 253 205	185 023 182
- brutto investeren eahpeávnnašlaš omiide ja bistevaš doallobiergasiidda	-7 562 191	-4 168 167
+ manjuduvvon fievrídeamit várrejuvvon investeremii (geahpádus)	6 344 551	6 261 841
+ sisaboantu penšungoluid ja joavkodáhkádusa gokčamii (ii máksi)	205 107	188 800
Submi juolludusboahtu	204 240 672	187 305 656
Doarjja- ja sirdimiid boahtu		
Doarjja eará stáhtalaš doaimmain	734 000	989 000
Eará doarjagat	4 056 244	3 026 000
Submi doarjja- ja sirdimiid boahtu	4 790 244	4 015 000
Vuovdin- ja láigoboðut		
Didoštallanboaðut	1 506 842	2 225 454
Prošeaktaboðut (vuovdinboaðut bálvalusain, divatkeahthes)	66 566	976
Deivvolaš boaðut	106 162	135 628
Submi vuovdin- ja láigoboðut	1 679 570	2 362 058
Submi doaibmaboaðut	210 710 486	193 682 713

Nohta 2 Bálkágolut

	31.12.2021	31.12.2020
Bálkkát - barggit	88 128 167	81 245 002
Bálkkát - ollesáige politihkkárat	6 854 850	6 585 041
Luopmoruðat	10 934 926	10 171 462
Eará dieðihangeatnegas buhtadusat	10 775 626	10 132 569
Bargoaddidivat	1 735 985	1 239 281
Penšuvdnagolut	11 575 279	11 129 551
Buohcanruðat ja eará ruovttoluotta máksimat (-)	-5 951 803	-5 163 758
Eará buvtut	995 980	805 357
Submi bálkágolut	125 049 010	116 144 503

* Penšuvnnat fievríduvojit gollun boaðusrehketdoalus rehketdoallojagi duoðalaččat čoggon submi vuodul.

Penšunmáksu jahkái 2021 12 % bargiin ja 9,9 % ollesáigepolitihkkáriin. Penšunmáksu 2020:s lei 12 % bargiin ja 9,35 % ollesáigepolitihkkáriin.

Jahkebarggut:	134,0	138,0
----------------------	--------------	--------------

Nohta 3 Eahpeávnnaslaš oamit

	Prográmmagálvu j.s. vuogatvuodat	Submi
Háhkangollu 01.01.	2 137 229	2 137 229
Jagi háhkanvejolašvuohta	165 662	165 662
<i>Háhkanárpu</i>	<i>2 302 891</i>	<i>2 302 891</i>
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	674 587	674 587
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	366 717	366 717
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2021	1 261 587	1 261 587

Háhkanárpu máksinmearri (eallinahki) 5 ár / lineara

Nohta 4 Bistevaš doallobiergasat

Viessosadji	Gándin Visttit ja eara viessodávvirat gittaopmodat ja reaiddut jna.	Fastá viessodávvirat , sierra visti	Dihtor bálvárat, AV-reaiddut, mángemäšiidna		Submi
Háhkanárpu 01.01	1 790 000	136 392 697	6 848 250	46 418 256	16 081 603
Jagi háhkanvejolašvuohta	0	0	1 265 364	689 615	5 441 550
<i>Jagi háhkanhatti eretbidjan</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-9 745 554</i>
<i>Háhkanárpu</i>	<i>1 790 000</i>	<i>136 392 697</i>	<i>8 113 614</i>	<i>47 107 871</i>	<i>11 777 599</i>
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	0	47 279 828	5 627 642	34 288 352	12 070 844
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	0	2 283 831	233 098	1 272 927	2 187 978
<i>Jagi eretbidjan čoagganan vuolidemien</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-9 745 554</i>
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2021	1 790 000	86 829 038	2 252 874	11 546 591	7 264 331
Háhkanárpu máksinmearri (eallinahki)	Háhkanárpu ii rievdaduwo	1,667 %	10 %	3-5%	6-33%
Eallináigi	Geazehis eallinahki	60 ár	10 ár	dekomponereju vvon	3-10 lagi

Nohta 5 Eará doaibmagolut

	31.12.2021	31.12.2020
Viessoláigu	12 135 135	12 482 535
Iežamet visttiid ja rusttegiid ortnegisdoallan	3 468 825	1 752 992
Láigolanjaid ortnegisdoallan ja rievdaadeapmi	80 601	950 253
Eará golut opmodagaid ja lanjaid doaimmaheapr	3 539 631	4 298 238
Mašiinnaid, stohpogálvvuid ja sullasaččaid láigohe	5 539 561	4 342 533
Smávit reaidooastimat	1 602 882	1 994 129
Mašiinnaid, reaidduid jna. divvun ja ortnegisdoalla	282 952	236 733
Konsuleantabálvalusaid oastin	13 251 672	11 467 506
Amas doaimmaid oastin	14 538 259	10 697 577
Mátkkit ja borramuš	11 886 754	9 659 976
Táhpa jed.	18 150	0
Eará doaibmagolut	10 608 190	7 209 356
Submi eará doaibmagolut	76 952 612	65 091 827

Lassidieðut operationála láigošiehtadusaid birra

Báhcán áigodat	Makkár oapmi					
Eahpeávnaslaš oamit	Viesosajit, visttit ja eará gittaopmodat	Mašinnat ja fievrogaskaoamt	Gándin viessodávvirat ja reaiddut jna	Infrastrukturamit	Submi	
Áigodat gitta 1 jagi		250 488				250 488
Áigodat 1-5 jagi		3 018 750				3 018 750
Áigodat badjel 5 jagi		8 728 554				8 728 554
Áigodaga fievrriuvvon lágomáksin	0	11 997 792	0	0	0	11 997 792

Nohta 6 Finánsasisaboadut ja -golut

	31.12.2021	31.12.2020
Finánsaboadut		
Reantoboadut	372	5 315
Valutagevinst (agio)	5 200	5 248
Submi finánsaboadut	5 572	10 563
Finánsagolut		
Reantogolut	16 859	22 473
Valutatap (disagio)	2 086	1
Submi finánsagolut	18 945	22 474

Nohta 7 Rehkenastin juolludusuhtaduvvon doaimmain

	31.12.2021	31.12.2020	Erohus
Rehkenastin juolludusuhtaduvvon doaimmain	8 822 250	6 459 171	-2 363 079
Ruðalaš russttetruðat	7 714 415	7 714 415	0
Submi rehkenastin juolludusuhtaduvvon doaimn	16 536 665	14 173 586	-2 363 079

Lidnema jahkásaš divvumat (kongrueansaerohus)

Lidnema rievdaðeamit juolludusuhtaduvvon doaimma balásas	2 363 079
Luopmoruða dietnasa divvun (bargiide geat mannet eará stáðalaš virggiide)	-12 139
Lidnen juolludusuhtaduvvon doaimma boðusrehketdoallu	2 350 940

Nohta 8 Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas

Juolluvvdon doarjjagat	31.12.2021	31.12.2020
Doarjagat gielddaide	86 899 797	79 520 959
Doarjagat fylkkagielddaide	10 886 000	14 371 000
Doarjagat eahpegávppálaš fitnodagaide	196 792 817	173 777 799
Doarjagat állodoaluide	18 435 439	15 406 423
Stipeanda	7 191 500	6 317 667
Doarjagat ideála organisašuvnnaide	53 289 301	44 506 210
Doarjagat stáhtahálddašeapmái	4 036 106	2 998 460
Doarjagat olgoriikii	115 000	113 000
Submi juolluvvdon doarjjagat	377 645 960	337 011 518

Máksojuvvon doarjagat earáide

Doarjagat ja gessojuvvon ruovttoluotta doarjagiid submi	377 645 960
Doarjja vealgi rievdamat	-3 284 627
Maskojuvvon doarjagat earáide 2021:s	374 361 333

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuođas	31.12.2021	31.12.2020	Erohus
Lágideaddjivealgi ealáhus	22 428 378	21 689 353	-739 025
Lágideaddjivealgi kultuvra	13 712 446	14 207 622	495 176
Lágideaddjivealgi oahpahus	69 120 072	72 693 262	3 573 190
Lágideaddjivealgi giella	9 679 050	9 973 150	294 100
Lágideaddjivealgi njuolggia doarjagat	1 961 500	536 250	-1 425 250
Lágideaddjivealgi eará doaimmat	16 676 108	14 190 290	-2 485 818
Vealgi eará doarjaoažžut	10 892 000	7 895 000	-2 997 000
Submi vealgi doajjahálddašami oktavuođas	144 469 554	141 184 927	-3 284 627

Vealgi mii guoská doarjjahálddašeapmái ii sáhte iešguđetlágan sivaid dihte sirrejuvvot seamma ládje go tabeallas "Juolluvvdon doarjagat".

Juolludusat mat eai leat juogaduvvón

2020 dienas – olgguldas ruđat	7 672 418
Riikkaantkvára -Doarjja ráfáiduvvón kulturmuittuide priváhta eaiggádiin	6 000 000
Kulturdepartemeantta juolludus - speallanruđat	1 500 000
Kulturdepartemeantta juolludus - Dáidda sisaoastinortnet	1 000 000
Kulturdepartemeantta – Sisaoastinortnet Dáláággedáidagii ja dáiddaduodjái	1 000 000
Kulturdepartemeantta juolludus - Dáidda sisaoastinortnet	3 000 000
Kulturdepartemeantta – Doarjja sámi- duiska ovttasbargoprošektii	2 000 000
Kulturdepartemeantta – Speallanruđat kulturulbmiidda – Båâstede prošeakta	2 000 000
Juolluvvdon doarjja namuhuvvón poastaide 2021:s	-19 872 665
Submi doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvón	4 299 753

Nohta 9 Ossosiid ja osiid investeren

	Fitnodatkan-tuvra	Vuodđudan-beaivi	Osso-siid átt-Jienaid Fitnod.				fievrid. EK finodagas	Balánsii fievrid. árvu finodagas	Balánsii fievrid. árvu kap. Rehketoallu	Balánsii fievrid. árvu doaibm. Rehketoallu
			lohu	oassi	lohu	jagi		31.12.2017		
Beaivvaš Sámi Našunalteahter AS	Kautokeino	01.02.2010	40	40,0 %	40,0 %	3 496 386	5 349 058	40 000	1 680 000	
Senter for Nordlige Folk AS	Kájord	20.04.2009	6 540	30,0 %	30,0 %	329 248	17 610 400	1 308 000	4 819 200	
Åarjelhsaemien Teatere AS	Mo i Rana	09.09.2012	55	55,0 %	55,0 %	257 394	4 073 082	55 000	654 897	
Samisk Hus Oslo AS	Oslo	10.12.2013	392	49,0 %	49,0 %	110 732	84 940	39 200	145 418	
Internasjonalt Samisk Filminstitutt AS	Kautokeino	07.04.2014	90	47,4 %	47,4 %	56 854	350 331	90 000	76 650	
Vardobáiki	Evenes	20.03.2015	600	48,3 %	48,3 %	296 324	7 617 817	150 000	338 251	
Fievriduvvon árvu balánsii		31.12.2021								7 714 415
31.12.2021										

Nohta 10 Oastigáibádusat

	31.12.2021	31.12.2020
Oastigáibádusaid árvu	814 782	982 944
Submi oastigáibádusat	814 782	982 944

Nohta 11 Eará gáibádusat

	31.12.2021	31.12.2020
Ovddalgihtii máksojuvvon bálká	1 000	0
Loatna bargiide	48 500	0
Ovddalgihtii máksojuvvon láigu	2 718 734	2 334 629
Ovddalgihtii máksojuvvon golut	257 292	0
Eará gáibádusat	980 129	1 321 340
Submi eará gáibádusat	4 005 655	3 655 969

Sámediggi lea ovdagijtii máksán viessoláiggú iešguđet láigoheddjiide 2021 juovlamánu. Dasa lassin leat oktasašgolut ja doaibmagolut ovddalgihtiimákson iešguđet láigoheddjiide poastta vuolde eará ovddalgihtiimákson golut. Gáibádusat NAV:ii leat sivvan eará gáibádusaide.

Nohta 12 Báŋkobijut, reaidaruhta ja sullasaččat

	31.12.2021	31.12.2020
Bijut stáhta konsernkontoi	197 773 857	198 437 279
Submi báŋkobijut ja reaidoruhta	197 773 857	198 437 279

Nohta 13 Juolludusat mat eai leat fievrriuvvonn boahutn

	31.12.2021	31.12.2020	Erohus
Juolludusat fágadepartemeanttai mat eai leat fievrriuvvonn boahutn			
Sajusteapmi - Sámi mátkealáhusprošeakta	62 500	62 500	
Sajusteapmi 2020- Rekrutterenstrategijat sámi searvodahkii - Váibmogiella	600 000	600 000	
Sajusteapmi 2020- Evalueren ja čielggadeapmi Sámedikki organiseremis oahpponeavvut	500 000	500 000	
Sajusteapmi 2020 - Evalueren Sámedikki ohcanvuđut doarjagiin mánáidgárddiide	600 000	600 000	
Sajusteapmi 2020- Odđa dulkon- ja čoahkkinstivrenrusttegat	1 000 000	3 885 000	2 885 000
Sajusteampi 2020/21 - Ráammašiehtadusat oahpponeavvobuvttadeaddjiidui	2 268 000	1 384 000	-884 000
2021 dienas – Sámedikki dásseárvodiedáhusa čuovvuleapmi	750 000	0	-750 000
Submi juolludusat fágadepartemeanttai mat eai leat fievrriuvvonn boahutn (vealgi)	4 018 000	7 031 500	3 013 500
Juolludusat mat eai leat fievrriuvvonn boahutn eará departemeanttai			
Máhttodepartemeanta - Váibmogiella	0	2 000 000	2 000 000
Juolludusat mat eai leat fievrriuvvonn boahutn eará departemeanttai (vealgi)	0	2 000 000	2 000 000
Submi juolluduat mai eat leat fievrriuvvonn	4 018 000	9 031 500	5 013 500

Nohta 14 ožzon ovdagihitii māvssu

	31.12.2021	31.12.2020
Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni - báikedidoštallan	70 000	200 000
Submi, ožzon ovdagihitii máksima (vealgi)	70 000	200 000

Nohta 15 Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriuvvonn boahutn

	31.12.2021	31.12.2020	Erohus
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievrriuvvonn boahutn (vealgi)			
Riikaantikvára - BARK	0	555 000	555 000
Juolludus Riikaantikváras - "Kompetansemodell kommune 2020"	0	500 000	500 000
Oahppodirektoriáhta – givssideami eastadanbargu	1 000 000	1 000 000	0
Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta - veahkaváldi lagaš oktavuodain	1 200 000	1 200 000	0
Riikaantikvára - "fredete bygninger og anlegg i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap"	1 000 000	1 000 000	0
Juolludus Riikaantikváras - "Registering av samiske bygninger - forvaltning 2020"	1 000 000	1 000 000	0
Juolludus Riikaantikváras - "Kompetansemodell kommune 2020"	200 000	500 000	300 000
Juolludus Ruota Sámedikkis - Giellagáldu	2 596 458	2 596 458	0
Juolludus Riikaantikváras - KULA	70 000	70 000	0
Riikaantikvára – Kulturmidtobargu suohkanuin – KIK	300 000	0	-300 000
Kulturdepartemeantta – Arctic Arts Summit:a norgga oasi promoteremii doarja	400 000	0	-400 000
Walt Disney – sámi veršuvdha Jikjon 2	160 000	0	-160 000
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievrriuvvonn boahutn (vealgi)	7 926 458	8 421 458	495 000

Nohta 16 Sajusteapmi geatnegasvuodat

	31.12.2021	31.12.2020	Erohus
Sajušteapmi sámediggevistti bajásdoallamii	0	2 461 244	2 461 244
Submi sajušteapmi geatnegasvuodat	0	2 461 244	2 461 244

Nohta 17 Oanehisáiggi vealgi

	31.12.2021	31.12.2020
Velggolaš čoggon bálkágolut	4 080 500	3 340 337
Eará oanehisáiggi vealgi	152 839	-2 868
Čoggon golut	4 700 061	2 158 866
Submi eara oanehisáiggi vealgi	8 933 400	5 496 335

Eará oanehisáigevealggi lassáneapmi lea 3,4 miljovnna ruvnno ja dasto lea vuosttažettiin dietnasa lassáneami dihte go 2021 rehkegat easka 2022 oððajagemánus bohte, ja bargiid bargoáiggi rievttabut rehkenastin mañjel go molso áigeregistrerenvuogádagas Áigebáŋkkus DFØ tid:ii.

Reaidaruhtabardin njuolgga vuogi mielde

31.12.2021

Reaidaruhtajohtu jodíheami doaimmain

Sisamáksimat

juolludusaid sisamáksimat	196 867 040
sisamáksimat doarjagiin ja sirdimiin	1 713 500
sisamáksimat gálvo- ja bálvalusvuovdimiin	1 964 452
eara sisamáksimat	163 760
<i>Sisamáksimiid submi</i>	200 708 752

Olggoshmáksimat

olggoshmáksimat gálvo- ja bálvalusoasitimiid ovddas	-71 294 153
bálká- ja sosiála goluid olggoshmáksimat	-79 710 447
vearuid ja almmolaš goluid olggoshmáksimat	-32 319 595
eará olggoshmáksimat	-13 770 414
<i>Olggoshmáksimiid submi</i>	-197 094 610

Netto reaidaruhtajohtu jodíheami doaimmain	3 614 142
---	------------------

Reaidaruhtajohtu investerendoaimmain

olggoshmáksimat eahpeávnaslaš omiid ja bistevaš doallobiergasiiid vuodima oktavuođ	-7 562 191
Netto reaidaruhtajohtu investerendoaimmain	-7 562 191

Reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuođas

Máksimat stáhtakássas doarjagii earáide	377 645 960
doarjagiid ja sirdimiid olggoshmáksimat earáide	-374 361 333
<i>Netto reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuođas</i>	3 284 627

Netto rievdadus reaidoruđain ja reaidoruhtaekvivaleanttain	-663 422
Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivaleanttaid rádjtu áigodaga álggus	198 437 279
<i>Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivaleanttaid rádjtu áigodaga loahpas</i>	197 773 857

31.12.2021

Buohtastahttin

Lidnen juolludusruhtaduvvon doaibma	2 350 940
dábálaš geahpádusat	6 344 551
Biddjojumit marjiduvvon sisaboáduide (háhkamat rusttegat)	-7 562 191
reivadus sáhta finansieremis eahpeávnalaš gaskaomiin ja bistevaš doallobiergasat	1 217 640
rievadus juolludusat mat eai lat fievríduvvon boahtun	-5 013 500
rievdadus oastigábádusat	168 162
rievdadus lágidéaddjivealgi	507 699
rievadus doarjagat ja sirdimat mat eai lat fievríduvvon boahtun	-495 000
poastat klassifiserejuvvon investeren- ja finánsadoibman	7 562 191
poastat klassifiserejuvvon reaidaruhtajohtun čadnon sirdimiidda	-3 284 627
rievdadus doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievríduvvon boahtun	-88 038
Divvumat lidnen juolludusruhtaduvvon daimmas ja ii leat fievríduvvon boahtun	12 139
rievdadus eara áigeráddjenpoasttain	1 894 177
Netto reaidaruhtajohtu doaimmain	3 614 142

Juolludanraporter

Juolludanraporteremis oidnojut dat rehketdoalloogut maid Sámediggi lea reporteren stáhtarehkettöllui. Dat biddjojuvvot daid kapiittaliid ja poasttaid mielde maidda Sámedikkis lea fápmudus hálldašit. Das oidnojut buot ruđalaš opmodagat ja geatnegasvuodat mat Sámediggái leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehkettöalus. Kolonnas juolludus oktiibout oidno maid Sámediggi lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke buohtalas kapiittali/postii.

Juolludusraporterema bidjamis lea mielde bajit oassi mii čájeha mii lea rapporterejuvvon stáhtarehkettöalu likviditehtaraporttas. Likviditehtaraporttas oidnojut doaimma sáldo ja likviditehtalihkadusat ruhtačilgehuskontos Norgga Bánkkus.

Rádjorudat mat leat rapporterejuvvon kapitálarehkettöllui logahallama vuolit oasis, čájehit buot ruđalaš opmodagaid ja geatnegasvuodaid mat doibmii leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehkettöalus.

Juolludusraporterema bardin

Golloposta	Kapiittala namma	Poasta	Poastateaksta	Juolludus buohkanassii
325	Kulturdepartemeanta	72	Arctic Arts Summit:a Norgga oasi prosjekteremii doarja	400 000
325	Kulturdepartemeanta	77	Sámedikki dáidda sisaoastinortnet	1 000 000
325	Kulturdepartemeanta	77	Sámedikki dáidda sisaoastinortnet	3 000 000
325	Kulturdepartemeanta	77	Sámedikki sisaoastinortnet dáláággedáidagi ja dáiddaduodjái	1 000 000
325	Kulturdepartemeanta	78	Doarja sámi-duiska ovttasbargoprošekti	2 000 000
560	Sámediggi	50	Sámediggi	543 013 000
1429	Riikaantikvára	71	Ráfádahttojuvvon visttiid suodjaleapmi priváhta oamastusas	6 000 000
1429	Riikaantikvára	60	Kulttormuitobargu suohkaniiguin -KIK	300 000
-	Kulturdepartemeanta	-	Speallanruđat kulturulbmili - Båastede prošeakta	2 000 000
-	Kulturdepartemeanta	-	Speallanruđat sámi valáštallamii 2021	1 500 000
-	Oahpadusdirektoráhta		Juolludus buvtadeapmai sámi digitála oahpponeavvui	15 000 000
Gollopoastta submi				575 213 000

Rájut dieđihuvvonen likviditaraporttas	Nohta	Rehketdoallu 2021
Sisasaldo Norgga Bánkku loahpparehkettöallokonotos	12	198 437 279
Rievdadusat áigodagas		-663 422
Submi olggos saldo Norgga Bánkku koahpparehkettöalus	12	197 773 857

Ruhtarájut dieđihuvvonen kapitálarehkettöllui (31.12)

Konto	Teaksta	Nohta	2021	2020	Rievdadus
1961	Rádjorudat konto(in) Norges Bank:as	12	197 773 857	198 437 279	-663 422
1350	Beaivvaš Sámi Našunalaateahter AS	9	40 000	40 000	0
1350	Senter for Nordlige Folk AS				
	Davvi álbmogiid guovddáš OS	9	1 308 000	1 308 000	0
1350	Åarjelhsaemien Teatere AS	9	55 000	55 000	0
1350	Sámi Viessu Oslo as	9	39 200	39 200	0
1350	Internašunála Sámi Filbmainstituhtta AS	9	90 000	90 000	0
1350	Vardobáiki	9	150 000	150 000	0